

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2007

Jana Bäumeltová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Jana Bäumeltová

**GEOGRAFICKÉ ASPEKTY CHOVU
DRŮBEŽE A
PRODUKCE DRŮBEŽÍHO MASA**

Bakalářská práce

Praha 2007

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Vít Jančák, PhD.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Geografické aspekty chovu drůbeže a produkce drůbežího masa“ vypracovala samostatně a použila jsem literatury a pramenů, které uvádím v seznamu literatury.

V Praze, dne 24. srpna 2007

.....
podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu RNDr. Vítu Jančákovi, Ph. D. za jeho cenné rady, vstřícný přístup během zpracování diplomové práce a čas, který mi věnoval při konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům MZe a MTD Ústrašice za poskytnutí podkladových materiálů a odborné konzultace. Mé poděkování patří také rodičům za jejich podporu a za to, že mi umožnili studovat.

ABSTRACT/SUMMARIZE

The popularity and consumption of poultry meat has been steadily increasing, as has its production. Factors that influence the poultry farms placement within the Czech Republic has been analyzed in this work. Some of these factors like population density or location of waterfowl farms into districts rich in ponds are of geographic nature some like dependence of the subjects in production chain not. The long term contracts but above all the linkage through ownership plays the key role in cooperation between producers and processors. Usually owners try to have the entire production chain – feed production, breeding farms, slaughterhouses, distribution centers or shops – in their portfolio. There are several forms of the poultry meat available at the consumer market (chilled, deep-frozen; portioned or not etc.). As a part of this work a survey on poultry meat victuallers in shops at Prague was conducted. The results show that majority of chilled poultry meat available to Prague customers is produced at the biggest Czech processors. In case of the deep-frozen poultry meat also meat of foreign origin must be taken into account. It is available in big range and its origin more or less copies the MZe imports statistics.

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	METODIKA	11
2.1	Základní pojmy	11
2.2	Diskuse literatury a historicko-geografické souvislosti.....	13
2.3	Datová základna a statistické zdroje.....	16
2.4	Metody použité pro zpracování dat a jejich vyhodnocení	18
3	TRANSFORMACE ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ	20
3.1	Zaměstnanost v zemědělství.....	21
3.2	Změny zemědělské dotační politiky	22
3.3	Transformace majetkoprávních vztahů v zemědělství	24
3.4	Přírodní podmínky v Česku pro zemědělskou výrobu a využívání zemědělského půdního fondu	25
4	CHOV DRŮBEŽE A DRŮBEŽÍ MASO	28
4.1	Charakteristika drůbežího masa.....	28
4.2	Zpeněžování jatečné drůbeže.....	30
4.3	Vývoj trhu s jatečnou drůbeží a drůbežím masem.....	32
5	ÚZEMNÍ DIFERENCIACE CHOVU DRŮBEŽE A PRODUKCE DRŮBEŽÍHO MASA.....	39
5.1	Chov drůbeže	39
5.2	Zpracování drůbeže a drůbežího masa	45
5.3	Distribuce drůbežího masa konečným spotřebitelům.....	56
6	ZÁVĚR	61
7	POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	64
8	PŘÍLOHY	67

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Podnikatelská struktura dle právní formy hospodařících subjektů 1990 - 2005

Tab. 2: Průměrné hodnoty jatečné výtěžnosti požitelných a nepožitelných částí zabité drůbeže

Tab. 3: Vývoj stavů jednotlivých kategorií drůbeže v Česku

Tab. 4: Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa v Česku

Tab. 5: Bilance výroby a spotřeby kuřecího masa v Česku

Tab. 6: Spotřeba nejdůležitějších druhů masa

Tab. 7: Prodej drůbeže v Česku

Tab. 8: Dovoz a vývoz drůbežího masa v Česku (skupina čelních položek 0207)

Tab. 9: Finanční bilance zahraničního obchodu s drůbežím masem

Tab.10: Země s největším podílem na dovozu drůbežího masa do ČR

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1: Podíl hlavních produktů živočišné výroby na hodnotě hrubé produkce živočišné výroby
- Obr. 2: Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny jatečných kuřat v Česku
- Obr. 3: Kapacity farem pro chov masné drůbeže
- Obr. 4: Vývoj stavů drůbeže v letech 1961 - 1996
- Obr. 5: Kapacity farem pro chov nosné drůbeže
- Obr. 6: Kapacity farem masné drůbeže přepočítané na počet obyvatel okresu
- Obr. 7: Kapacity farem nosné drůbeže přepočítané na počet obyvatel okresu
- Obr. 8: Porážky registrované pro vnitřní trh a obchodování v rámci EU
- Obr. 9: Velikost dodávek provozu Libuš v roce 2003
- Obr. 10: Závislost úhynu na vzdálenosti přepravy

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: Vývoj nákupu drůbeže v Česku
- Příloha 2: Vývoj cen průmyslových výrobců u vybraných drůbežích výrobků v Česku
- Příloha 3: Kapacity farem s chovem masných slepic a masných slepic pro výkrm (souhrnné výsledky po krajích a okresech)
- Příloha 4: Kapacity farem s chovem masných slepic a masných slepic pro výkrm
- Příloha 5: Kapacity farem s chovem nosných slepic, hus, kachen, krůt a ostatních druhů drůbeže
- Příloha 6: Zpracovatelé - PORÁŽKY - čerstvého drůbežího masa schválené a registrované pro obchodování v rámci EU
- Příloha 7: Zpracovatelé - PORÁŽKY - čerstvého drůbežího masa schválené a registrované pro vnitřní obchod (ČR)
- Příloha 8: Zpracovatelé - PORCOVNY - čerstvého drůbežího masa schválené a registrované pro obchodování v rámci EU
- Příloha 9: Zpracovatelé - PORCOVNY - čerstvého drůbežího masa schválené a registrované pro vnitřní obchod (ČR)
- Příloha 10: Zpracovatelé - MRAZÍRNY - čerstvého drůbežího masa schválené a registrované pro obchodování v rámci EU
- Příloha 11: Zpracovatelé - MRAZÍRNY - čerstvého drůbežího masa schválené a registrované pro vnitřní obchod (ČR)
- Příloha 12: Zařízení registrovaná a schválená v souladu s nařízením Rady (EHS) č. 2782/75, o produkci násadových vajec a kuřat chovné drůbeže a jejich uvádění na trh
- Příloha 13: Porcovny registrované pro vnitřní trh a obchodování v rámci EU
- Příloha 14: Rozmístění farem pro výkrm jatečné drůbeže a zpracovatelských závodů
- Příloha 15: Řetězce a prodejny zařazené do provedeného průzkumu

1 ÚVOD

Maso je důležitou součástí lidské potravy, která nám nepřináší pouze energii a živiny, ale také další pro náš život neméně důležité látky. V posledních několika letech dochází k přeměně trhu s masem a masnými výrobky. Do popředí se v současnosti dostává, na úkor ostatních druhů mas, maso drůbeží a to hlavně díky řadě výhod a příznivých faktorů pro spotřebitele. Mezi tyto výhody a faktory lze zařadit zejména dietetické vlastnosti, křehkost a jemnost drůbežího masa, rychlou a snadnou přípravu, relativně nízkou cenu apod.

V současnosti je řadou dietologů a odborníků na stravování doporučována v rámci racionální výživy právě konzumace bílého drůbežího masa hlavně kvůli příznivým biologickým a nutričním vlastnostem. Jednotlivé složky drůbežího masa jsou v příznivějším poměru oproti ostatním druhům masa (s výjimkou masa ryb). Vysoká biologická hodnota drůbežího masa je dána vysokým obsahem bílkovin, hlavně esenciálních aminokyselin, vysokým podílem esenciálních mastných kyselin, minerálních látek (mezi nejdůležitější patří vápník a fosfor) a nízkým obsahem tuku. To vše způsobuje, že toto maso je velmi lehce stravitelné a díky rychlé přípravě, křehkosti a příznivé ceně, si po delší době získalo oblibu. Došlo tak ke změně zaběhlých zvyklostí, kdy Češi dávali přednost zejména masu vepřovému, které bylo ve spotřebě následované masem hovězím. Dalším příznivým vlivem je také to, že výkrm drůbeže probíhá oproti ostatním druhům masa velmi rychle, což má za následek dva pozitivní efekty. Díky tomu, že intenzivní výkrm probíhá pouze krátce, dochází jen k velmi malé kumulaci škodlivých a nežádoucích látek v mase. V této oblasti je dobře patrný rozdíl oproti velkým hospodářským zvířatům, jejichž výkrm probíhá mnohdy i několik let. Druhým pozitivem toho, že chov drůbeže má krátkodobý reprodukční cyklus a není přímo vázán na půdu, je, že chovatelé mohou relativně rychle reagovat na změnu poptávky. Což je v oblasti zemědělství perspektivní a ojedinělý jev.

Přeměna trhu s masem se projevila zejména ve spotřebě a v množství chovaných kusů jednotlivých zvířat na maso v České republice. Během devadesátých let dvacátého století došlo k poměrně výraznému poklesu chovu skotu na maso a to zejména oproti stavům před rokem 1989. Tento pokles probíhal v několika vlnách a to proto, že v ČR byl velký nadbytek hovězího masa a uplatnění takového množství na domácím i zahraničních trzích nebylo reálné. U vepřového masa, které je tradičním masem konzumovaným Čechy, nedošlo k tak radikálnímu posunu. Svůj vliv na tyto změny měly i aktuální problémy s nákazami BSE („nemoc šílených krav“) a SLAK (slintavka a kulhavka) na přelomu

tisíciletí. Spotřeba drůbežího masa se tak v roce 2006 dostala na úroveň 25,9 kg (odhad MZe) na obyvatele za rok, která je srovnatelná s průměrem spotřeby v zemích Evropské unie. Proti tomuto nárůstu došlo k poklesu spotřeby hovězího masa pod 11 kg/osobu/rok, spotřeba vepřového masa také mírně poklesla, ale přesto se pohybuje okolo 41 kg/osobu/rok. Celková spotřeba masa na obyvatele české republiky činí cca 80 kg/osobu/rok.

Chov drůbeže a navazující zpracovatelský průmysl hraje velmi důležitou roli ve výživě obyvatel i jako odvětví zemědělství, a proto ho nelze podceňovat či zanedbávat hlavně z pohledu do budoucnosti.

Cílem této práce je nejprve definovat základní pojmy používané v oblasti geografie zemědělství a chovu drůbeže a drůbežího masa, a následně pak pokusit se určit a analyzovat faktory ovlivňující rozmístění farem chovu drůbeže a zpracovatelských závodů. Ve vazbě na vytyčené cíle a obsah celé práce byly formulovány i následující hypotézy:

- Chov drůbeže i zpracovatelské závody se nachází v blízkosti center osídlení.
- Drůbeží maso prodávané v prodejnách potravinářských řetězců v Praze je nejčastěji od nejbližšího producenta/zpracovatele.
- Prodejny patřící k jednomu obchodnímu řetězci nabízí produkty od stejných dodavatelů.

Práce je strukturovaná do 8 tematicky oddělených kapitol, které jsou dále členěny dle vazby na řešenou problematiku do dílčích podkapitol. Nejprve jsou v rámci metodiky definovány používané základní pojmy, datová základna a metody, kterými jsou zpracována data v této práci. V další kapitole je nastíněna problematika spojená s transformací českého zemědělství, která spolu s kapitolou 4, jež pojednává o studované komoditě, tvoří teoretický základ k studované problematice. Hlavní kapitolou v této práci je kapitola 5, v které jsou řešeny jednotlivé problematiky v návaznosti na stanovené cíle a hypotézy práce. Snahou autora je nastínit důležité vazby a procesy v rámci zemědělsko-potravinářského komplexu drůbeže. Další kapitoly patří pak tradičně závěru, použitým zdrojům. Poslední kapitolou jsou přílohy, které obsahují obrázky a tabulky, jež napomáhají dokreslit a znázornit studovanou problematiku.

2 METODIKA

Cílem této kapitoly je definovat základní pojmy a ve stručnosti podat základní přehled o pracích zabývajících se danou tematikou a souvisejícími otázkami. Pozornost je věnována také stručnému přehledu statistických zdrojů k studované zemědělské komoditě (drůbež a drůbeží maso). V závěru kapitoly jsou popsány metodické postupy použité při tvorbě této práce.

2.1 Základní pojmy

Úvodem tedy definice základních pojmů, které jsou dále v práci využívány. Jedním z obecných a základních pojmů je zemědělství, které definuje například Jančák (2003) jako nejstarší projev hospodářské činnosti člověka s jehož zrodem v mladším neolitu jsou spojeny i počátky lidské civilizace. Zemědělství zabezpečuje potraviny jednak pro přímou spotřebu lidí a jednak produkuje suroviny pro další zpracování v průmyslu. Velká část zemědělské výroby přitom připadá na meziprodukty, které jsou v rámci zemědělství spotřebovány (krmivo pro hospodářská zvířata, podestýlka, hnojiva, osivo apod.). V posledních desetiletích stále více roste význam zemědělství nejen jako producenta potravin, ale i jako dodavatele surovin pro následné průmyslové zpracování (viz např. řepka a její využití jako biopaliva či pěstování energetických plodin), a stále větší význam je připisován zemědělství také ve vazbě na jeho mimoprodukční funkce a to zejména funkci krajinnotvornou. Zemědělskou výrobu lze obecně rozčlenit na dvě základní složky a to rostlinnou a živočišnou. Živočišná výroba, respektive její část vázaná na drůbež je hlavním předmětem této práce.

Geografie zemědělství je řazena mezi socioekonomické disciplíny a je definována jako „jedna z geografických disciplín, resp. jako část ekonomické geografie, zabývající se zemědělstvím, tj. geografickými problémy zemědělské výroby a zákonitostmi jejího rozmístění“ (Bičík, Brinke a Häufner 1978, cit. v Jančák 2003, s. 181).

V rámci geografického výzkumu celého systému zemědělství (resp. venkova) dochází, jak uvádí Bičík (2005), k posunu a to ve vazbě na formulování nových podnětů v podobě návaznosti na vybavenost, financování, výkup a spotřebu zemědělstvím vytvářených produktů. Systém takto provázaných vertikálních a horizontálních vazeb je nazýván jako agrokomples. Základní produkce plodin a chov hospodářského zvířectva je označován termínem zemědělská prvovýroba. Ta představuje produkci zemědělských komodit zemědělskými farmami do doby jejich předání k dalšímu zpracování. Na produkci potravin a jiných produktů zemědělské prvovýroby se podílí řada různých ekonomických

subjektů, které jsou nazývány jako agrokomples (Spišiak 1991). Pod tímto termínem lze tak podle Jančáka (2003) chápat propojení zemědělské výroby a některých průmyslových odvětví, tedy specializaci části průmyslu, dopravy a služeb pro potřeby zemědělství (tedy od zajištění zemědělských strojů, přes služby, chemické přípravky až po navazující zpracovatele a výrobce potravin, textilií či petrochemii). Studium agrokomplesu v ČR je ale zásadně omezeno nedostatečnou oficiální datovou základnou a minimálním zájmem soukromých podnikatelských subjektů vypovídat o svých aktivitách. S těmito problémy jsem se při zpracování této práce potýkala také a jsou blíže popsány v následující kapitole. Se studiem agrokomplesu úzce souvisí také studium komoditních řetězců a produkčně potravinových komplexů, s cílem nalezení vztahů mezi výrobcí produktů a navazujícími zpracovatelskými závody potravinářského průmyslu a cílovými spotřebiteli (Bičík 2005). V této souvislosti jsem svou pozornost při tvorbě této práce zaměřila nejen na studium rozmístění farem produkujících jatečnou drůbež, ale i na další navazující odvětví. Práce je tak pokusem o studium produkčně potravinového komplexu a jeho vazeb.

Důležitým pojmem při studiu drůbeže, je pojem „hybrid“. Tento pojem je používán pro křížence různých plemen drůbeže stejného druhu. Právě upuštění od čistokrevné plemenitby a přechod k šlechtění hybridů s úzce zaměřenou užitkovostí (nosné a masné typy) umožnil výrazné zvýšení užitkovosti drůbeže v posledních padesáti letech. K urychlení této šlechtitelské práce přispělo vytváření velkých zahraničních šlechtitelských firem s početnými hejny drůbeže. Ty při použití moderních přístrojů byly schopny zajistit intenzivní selekci i testaci (Kosař, 2002). S tímto pojmem souvisí i jiný pojem, který je přímo vázán k masné drůbeži (tzn. drůbež chována a porážena pro získání čerstvého masa) a produkci drůbežího masa, a tím je „broiler“. Tento název se poprvé objevil ve statistické ročence v roce 1935, v souvislosti s množstvím vykrmených kuřat masných plemen v USA, nazvaných podle anglického výrazu „to broil“ (grilovat). Tato kuřata byla charakterizována hmotností 1,29 kg, spotřebou krmiva na 1 kg přírůstku 4,4 kg, úhynem 14 % a délkou výkrmu 14 týdnů. Postupně docházelo k snižování doby výkrmu, spotřeby krmiv i úhynu při zvýšení porážkové hmotnosti cca na 2 kg (Skřivan a kol. 2000). Výkrm brojlerů se stal v celosvětovém měřítku nejvýznamnějším odvětvím produkce drůbežího masa. S rozvojem chovu drůbeže v Česku jsou i u nás pro produkci masa uplatňovány vysoce výkonné kombinace (2–4 linií kříženci/hybridní), přičemž se uplatňuje především dovážený chovný materiál špičkového genofondu šlechtitelských firem.

2.2 Diskuse literatury a historicko-geografické souvislosti

Produkty drůbeže jako zdroje potravy (masa i vajec) jsou díky svým vlastnostem, jako je vysoká reprodukční schopnost, intenzita růstu, rentabilita i optimální dietetické vlastnosti drůbežího masa, předurčeny stát se potravinami budoucnosti, jak uvádí Skřivan a kol (2000). Skřivan a kol. (2000), dále konstatuje, že chov drůbeže v Česku je nerozvinutějším odvětvím živočišné výroby, který je založen na koncentrované produkci jatečné drůbeže a technologiích srovnatelných se západoevropskými státy. Důvodem k tomuto konstatování jsou hlavní charakteristiky drůbežářského odvětví (které zároveň představují jeho klady), jako je rychlá obrátkovost produkce, krátký generační interval a neefektivnější využití jadrných krmiv v rámci živočišné výroby (kolem 2 kg na 1 kg produkce), jde tak tedy i o efektivní transformaci obilovin tuzemské produkce. S podobným názorem na toto moderní odvětví prvovýroby i návazné potravinářské zpracování se setkáváme i v práci Götze a Novotné (1996), kteří považují drůbežnictví za nejlépe zvládnutý obor z živočišné výroby. Jedná se o obor, který je nejméně vázán na půdu, což plyne zejména z nízké spotřeby krmiva na 1 kg přírůstku živé hmotnosti. Proto by tedy podle autorů měla být lokalizace velkofarem drůbeže a zpracovatelského průmyslu uzpůsobena spíše dle rozložení obyvatelstva než rozložení zemědělské půdy, respektive její kvality a způsobu využívání. Podobně přistupují k hodnocení chovu drůbeže v rámci živočišné výroby i Bičík a Jančák (2005), kteří konstatují, že chov drůbeže, který se zaměřuje na produkci masa či vajec, je lokalizován v místech spotřeby. Za jedno z nejmodernějších odvětví zemědělské prvovýroby a potravinářského zpracování považoval drůbežnictví Götz (1988) již při své studii územních vazeb zemědělsko potravinářského komplexu v roce 1988. I v této studii autor konstatuje, že drůbežnictví je nejlépe zvládnutý obor z živočišné výroby a to jak po biologické tak po technologické stránce a že díky poměrně nízké vazbě na půdu by měla být lokalizace velkofarem a zpracovatelského průmyslu jatečné drůbeže uzpůsobena rozložení obyvatel. Götz přímo uvádí: „Při nízké spotřebě jadrných krmiv na jednotku produkce je výhodnější přeprava krmných směsí než vajec či vykrmené drůbeže“ (Götz 1988, s. 1).

Tyto výše uvedené charakteristiky odvětví plynou z toho, že drůbežnictví je jedním z prvních odvětví, jak píše Bičík (1982), které prodělalo ve vyspělých zemích intenzifikační skok a přechod k téměř průmyslové produkci masa a vajec. Přičemž tyto vysoce produktivní velkochovy jsou zakládány zpravidla v okrajových oblastech průmyslových zón (lokalizace blízka spotřebě) nebo v oblastech s výraznými

krmivářskými přebytky, často od spotřebitelů i velmi vzdálených. Tuto posledně jmenovanou vazbu či podmínku lokalizace, vyvrací o desetiletí později nejen Götz (1988), jak je uvedeno výše, ale ostřeji i Jančák a Götz (1997), kteří uvádí, že s ohledem na nízkou spotřebu zrní je lokalizace drůbežáren výhodná v místech spotřeby, nikoliv, jak se dříve doporučovalo, v oblastech vysoké produkce krmného obilí (podle počtu drůbeže na 100 ha orné půdy; tento ukazatel zcela pozbyl významu), výhodnější je přepravit zrní (respektive dnes speciálně namíchanou krmnou směs) k velkokapacitním stájím.

Pokud není brána v potaz kapacita, je výkrm jatečné drůbeže rozmístěn po celém území státu, přičemž chov hus je koncentrován hlavně v jižních Čechách. Chov kachen se nachází také v jižních Čechách a to zejména na rybnících (v rámci kachno-kapřího hospodářství) a dále pak na Českomoravské vrchovině (Götz, Novotná 1996). Chov krůt nalezneme na Českolipsku, Liberecku, Klatovsku a Přerovsku (od Šumperska až po Hodonínsko (Jančák, Götz 1997).

Při hlubším zkoumání problematiky rozmístění chovných farem s jatečnou drůbeží i návazných zpracovatelských závodů je nutné vzít v potaz historické souvislosti, které toto rozmístění do značné míry ovlivňovaly. Jak uvádí Kosař (2002), po vzniku Československé republiky až do 30. let byl chov drůbeže soustředěn převážně v nejdrobnějších zemědělských závodech po celém území. Kontrolované chovy, které byly na venkově postupně zakládány chovatelskými spolky poskytovaly skromnou finanční pomoc při výstavbě kurníků, odchovu, nákupu líhní a drůbežnických potřeb Referáty pro chov drobného zvířectva při Zemědělských radách. Zároveň chovatele instruovaly o způsobech krmení a ošetřování drůbeže. V třicátých letech začínají vznikat větší chovy při zemědělských závodech a specializované závody na okraji velkých měst. Vývoj československého drůbežnictví pokročil tak daleko, že v roce 1936 byl vypracován dlouhodobý výrobní a zvelebovací plán, podle kterého byla řízena a organizována drůbežnická výroba i v průběhu války. V roce 1952 byl zřízen v Ivance pri Dunaji celostátní drůbežnický ústav, se kterým začaly spolupracovat pracovat Výzkumné ústavy v Uhříněvsi (dnešní Výzkumný ústav živočišné výroby) a Kostelci nad Orlicí. Spolupráce se také rozvíjela ve vztahu k subjektům působícím v oblasti vzdělávání, tzn. s vysokými školami zemědělskými v Praze, Brně i učilišti (se školními statky). V roce 1955 byla zřízena při Ministerstvu zemědělství Hlavní správa pro živočišnou výrobu a od 1. 1. 1957 Hlavní správa drůbežářského a mléčného průmyslu. V návaznosti na to byly v každém kraji vybudovány národní podniky „Drůbežářské závody“, do kterých byly včleněny drůbežářské provozovny a líhňářské závody (Kosař 2002). Tento vývoj a historické

souvislosti daly vzniknout základní struktuře rozmístění drůbežářských podniků (jak farem s výkrmem drůbeže, líhni či rozmnožovacích chovů, tak zpracovatelským závodům). V padesátých letech se začal zvyšovat počet větších chovů na Státních statcích u Sdružení velkovýkrmů i na některých vznikajících JZD. Drobné chovy při zemědělských podnicích (družstvech) v provizorních objektech (rekonstruovaných kůlnách) či výběhové chovy byly postupně nahrazovány velkokapacitními halami. Na jejich lokalizaci měla vliv řada, zejména negeografických faktorů, např. centrální plánování ekonomiky, ve svém rozpadu do jednotlivých územních jednotek. Přednost tak dostávala spíše politická než racionálně zdůvodněná rozhodnutí. Odstrašujícím případem takového rozhodnutí, jak uvádí Jančák a Götz (1997), je vybudování velkokapacitní stáje pro nosné slepice v lokalitě Klatovy - Luby, který se nachází v okrese, kde byl podíl samozásobení vejci téměř stoprocentní.

Centrálně plánovaná ekonomika neměla vliv pouze na lokalizaci farem a zpracovatelských závodů, ale také na jejich dodavatelsko odběratelské vztahy a to až po úroveň nabídky spotřebitelům. Přesun dílčích meziproductů v rámci výrobně produkčního řetězce tak byl také deformován. Přednost měly vazby v rámci územně správních jednotek (zejména krajů), které byly následovány zajištěním dostatečného zásobení nesoběstačných oblastí. Na tomto principu pak bylo prováděno i hodnocení dílčích územně potravinářských komplexů, kdy byla hodnocena soběstačnost či nesoběstačnost jednotlivých krajů a okresů a z jichž plynula doporučení pro vznik a rozmístění nových farem a zpracovatelských kapacit. Jedno z takto vniklých doporučení je i, že optimální vzdálenost mezi farmami a zpracovatelskými závody je 30 - 35 km a cílem by tedy mělo být přiblížit výkrm drůbeže k zpracovatelským závodům.

Závislost úhynu na vzdálenosti přepravy jatečné drůbeže zkoumala například Bäumelová (2004), z této práce provedené na vzorovém souboru dat od společnosti Xaverov, a. s. při využití regresní a korelační analýzy plyne, že mezi vzdáleností a množstvím uhynulých kuřat existuje statisticky významná závislost, charakterizovaná regresní přímkou. Zjištěný regresní koeficient udává, že při zvětšení vzdálenosti o 100 km dojde k růstu úhynu o 0,232 %, kladný korelační koeficient potvrdil přímo úměrnou závislost mezi vzdáleností a úhynem. Při výzkumu byl určen i koeficient determinace, který říká, že variabilita úhynu je z 12,2 % způsobena (ovlivňována) právě vzdáleností. Zbylých 87,8 % variability je způsobeno jinými vlivy například počasím, manipulací, zdravotním stavem, kondicí apod. Z této studie zároveň plyne, že průměrná vzdálenost přepravy jatečných kuřat do závodu Libuš společnosti Xaverov, a. s. činí více než 100km a průměrné procento úhynu se pohybuje okolo 0,34 - 0,37%.

Podobně Červenka (1998) uvádí, že i při šetrné přepravě, dochází k určitým ztrátám, které jsou úměrné druhu, délce a způsobu přepravy. Ztráty se pak výrazně zvyšují při nekvalitně prováděné přepravě, která snižuje jakost a trvanlivost získaného drůbežího masa.

Na počátku šedesátých let byl vybudován nový závod pro výkrm brojlerů na Xaverově (s jednorázovou kapacitou 448 000 kuřat). Toto místo se stalo v r. 1965 i detašovaným pracovištěm zmiňovaného Výzkumného stavu pro chov drůbeže v Ivance pri Dunaji a v roce 1969 bylo začleněno do VÚŽV Uhřetěves. Hlavní náplní bylo spolupracovat na projektech nových hal a závodů pro chov drůbeže s výrobními závody (vývoj a ověřování nových technologických zařízení pro chov, odchov a výkrm drůbeže) a vypracovávat zprávy o stavu a vývoji chovu drůbeže v zahraničí. Ty sloužily jako podklad pro vypracování koncepcí rozvoje chovu drůbeže v ČSSR (Kosař 2002).

Götz (1988) uvádí, že optimistické předpovědi o rychlém růstu spotřeby drůbežího masa, které nebyly plně naplněny, měly na drůbežářský průmysl relativně kladný vliv tím, že došlo k nové výstavbě více než jinde, čímž se současně snížilo i opotřebení základních prostředků. Ve vazbě na tento rozvoj pak dochází Götz a Novotná (1996) ke konstatování, že byla vybudována nadměrná kapacita zpracovatelského průmyslu, která způsobuje problémy některým zpracovatelům se získáním dostatečných dodávek jatečné drůbeže.

V šedesátých letech dochází také k rozvoji krmivářského průmyslu, jehož produkty byly centrálně přidělovány jednotlivým farmám (Kosař 2002). Již zde je vhodné zmínit, vznik některých krmivářských podniků ve vazbě na velké farmy (společné areály), které daly vzniknout některým z dnešních silných holdingů. Podobné následky má i situace, kterou popisuje Götz (1988), že drůbežářský průmysl vykrmoval ve vlastních chovech 14 % jatečné drůbeže. Obdobné vazby vznikly i ve vazbě na rodičovské a rozmnožovací chovy, které jsou hlavním dodavatelem jednodenních kuřat pro výkrmce. Právě zde koncentrovaný genetický potenciál navázaný (ve smyslu dovozu) na zahraniční firmy je hlavním faktorem, který zvyšuje živou hmotnost brojlerů a působí i na zlepšování konverze krmiva (zkracuje se tak doba výkrmu kuřat a zvyšuje se jejich užitkovost).

2.3 Datová základna a statistické zdroje

Stejně jako v ostatních oborech socioekonomické geografie se při geografickém studiu zemědělství neobejdeme bez statistických dat za územní jednotky různého řádu. Při retrospektivním hodnocení lze nalézt řadu různých datových zdrojů s různou úrovní podrobnosti mezi ně např. patří, jak uvádí Bičík a Jančák (2005), Statistická ročenka Ministerstva zemědělství a výživy z let 1962 – 1982, která obsahovala údaje o struktuře

zemědělského půdního fondu, produkci základních zemědělských komodit a základní ekonomické ukazatele a to mnohdy v regionálním členění podle okresů. Obdobně v té době byly publikovány i údaje za okresy o prodeji zemědělských komodit ze zemědělské prvovýroby a to ve Statistické ročence oboru zemědělského zásobování a nákupu. V souvislosti s dostupností aktuálních dat za nižší územní řády než je celá republika je nutné zdůraznit, že informační a statistické zdroje pro hodnocení různých aspektů zemědělské výroby, které by umožňovaly hodnocení současné územní diferenciaci uvnitř Česka je velmi málo. Od roku 1994 nejsou zveřejňovány statistické údaje pro jednotlivé zemědělské komodity za dílčí územní jednotky Česka (okresy, kraje). Nyní jsou tak podle Bičíka a Jančáka (2005) hlavním (a mnohdy i jediným) zdrojem údajů pro hodnocení zemědělské výroby ročenky Českého statistického úřadu v edici Statistické informace (řada 12 - zemědělství). V této edici tak např. vychází každoročně Soupis hospodářských zvířat. I zde jsou však v posledních obdobích data publikována v krajské územní struktuře a často jen za celou republiku. Jiným alespoň částečně použitelným zdrojem pro geografické analýzy, je druhý díl Agrocenzu, který jako statistické šetření proběhl v Česku v letech 1995 a 2000. Ten obsahuje základní ukazatele v regionálním členění podle krajů a některé pak i podle okresů.

Při zpracování této práce bylo použito řady zdrojů, které k aktuálním otázkám českého zemědělství a drůbeži vznikají na negeografických pracovištích a to zejména publikací vydávaných přímo ministerstvem zemědělství nebo jeho resortními pracovišti jako je Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky. Z nich je třeba uvést tzv. komoditní studie, situační a výhledové zprávy (Drůbež a vejce), Zelené a jiné souhrnné zprávy či výzkumné studie a příručky pro zemědělce. Dalším datovým zdrojem pro zpracování této práce byly údaje získané z ústavu Mezinárodní testování drůbeže (v Ústrašicích), který funguje při MZe a vede ústřední evidenci drůbeže (evidence z května 2007). Vedle toho byla v práci použita zejména ve vazbě na zpracovatele drůbeže (jejich schválení a registraci) data získaná z veřejně přístupných databází na webových stránkách Státní veterinární správy. Kromě těchto údajů byla pro srovnání a dokreslení situace v tomto odvětví i data získaná v roce 2003 od společnosti Xaverov, a. s. V tomto případě se jedná o případovou studii, kdy nyní došlo k jinému, respektive geografickému pohledu, na analyzovaná data. V poslední řadě pak byla, pro analýzu posledního článku agrokomplexu drůbeže, použita data získaná vlastním dílčím šetřením v nespécializovaných potravinářských maloobchodních jednotkách na území hlavního města Prahy.

2.4 Metody použité pro zpracování dat a jejich vyhodnocení

V této kapitole jsou popsány metodické přístupy, které byly použity pro zpracování této práce. Všechny použité metody patří mezi metody používané v současné geografii zemědělství a rurální geografii, jak je charakterizuje např. Bičík, Jančák (2005), či Jančák (2003) a jsou použity ve vzájemné kombinaci. Z těchto metod se jedná o historický resp. vývojový přístup, kdy jsou hledány závislosti vývoje zemědělských struktur na základě poznání a analýzy dosavadního vývoje a současného stavu při poznání širších souvislostí. Vedle toho je v práci, k hledání podobností a odlišností studovaných jevů v jednotlivých regionech, použito srovnávacího, komparativního přístupu. Pro interpretaci a vyjádření řady zkoumaných jevů a k hledání zákonitostí mezi nimi je použito také metody kartografického vyjádření. Kartografické vyjádření bylo provedeno v programu ArcMap v počítačových učebnách Přírodovědecké fakulty UK, stejný původ je i podkladových map (vrstev).

Problematika dostupnosti datové základny, respektive nedostatek spolehlivých dat za jednotlivé územní celky, stejně tak jako zdroje informací, které jsou předmětem této práce, byly již popsány v předchozí subkapitole.

Při zkoumání rozmístění kapacit farem chovu drůbeže byla použita bodová metoda kartografického vyjádření. Při studiu souvisejících vztahů a vazeb bylo použito kartogramů (znázornění vypočítaných kvalitativních údajů ze získaných absolutních hodnot).

Data která jsou použita v případové studii provozu Libuš, jako zástupce zpracovatelského stupně vertikály, mi byla poskytnuta pracovníky provozu Libuš a jsou z období leden až říjen roku 2003. Společnost tyto údaje zaznamenává při nákupu jatečné drůbeže (kuřat) v počítačovém systému a jsou jí pak následně využívána jako podkladové informace pro smlouvy a hodnocení dodavatelů. Jedná se o tzv. nákupní lístky, v kterých společnost mimo jiné zaznamenává název dodavatele i konkrétní farmu, kde byl proveden výkrm, dále pak údaje v množstevním i hmotnostním vyjádření týkající se zařazení nakupované drůbeže do jakostních tříd, o konfiskátech a úhynu. K dispozici jsem tak měla více než 600 údajů, o jednotlivých dodávkách z konkrétních farem, což zaručuje relativně dostatečnou průkaznost. Ve vazbě na geografickou diferenciaci a rozmístění chovů byla tato data nyní použita ke sledování zejména vzdálenosti farem dodávajících jatečnou drůbež od provozu Libuš. K znázornění rozmístění dodavatelů a množství jejich dodávek bylo použito metody kartografického znázornění pomocí kartodiagramu.

Vedle získaných dat z již existujících statistik a evidencí bylo v rámci této práce provedeno vlastní terénní šetření. Toto šetření proběhlo v první polovině července v potravinářských maloobchodních prodejnách řetězců působících na území hlavního města Prahy. Šetření proběhlo celkem v 24 prodejnách 10 respektive 9 řetězců. Před časem totiž došlo k rozhodnutí řetězce Delvita opustit český trh, jeho prodejny postupně přebírá společnost Billa. V rámci tohoto průzkumu byly tyto řetězce posuzovány odděleně, protože ještě nedošlo k jejich plnému převzetí novou společností a tak tedy i dodavatelsko odběratelské vztahy ještě nebyly plně pozměněny. Snahou bylo vybrat a zařadit do průzkumu vždy minimálně dvě prodejny příslušného řetězce. V jednom případě (řetězec Kaufland) to však nebylo možné, protože řetězec má na území Prahy pouze jednu provozovnu. V rámci výzkumu bylo zjišťováno, od jakých dodavatelů, ve vazbě na jejich lokalizaci, jsou produkty drůbežího masa nabízeny zákazníkům. Konkrétně se tedy jednalo o sledování původu nabízeného baleného drůbežího masa v kategoriích chlazené a mražené maso a podkategoriích „drůbež celá“ a „porcovaná“. Předmětem studia nebyly produkty vyšší finalizace typu marinovaných mas a jiných polotovarů stejně jako nebyl zkoumán sortiment vnitřností, ořezů, skeletů a krků. Průzkum proběhl v odpoledních hodinách v různých dnech týdne a zkoumán byl pouze sortiment dostupný na prodejně. Svůj vliv tak mohl sehrát i režim dodávek a naskladňování, který je u každé prodejny jiný. Hodnocena byla četnost výskytu produktů jednotlivých dodavatelů v příslušných kategoriích. Výsledky pak byly pro hodnocení řazeny do příslušných kategorií, hlavně s ohledem k možnosti hodnocení vzdálenosti přepravy produktů, pestrost nabídky, a vzájemné vazby mezi prodejnami řetězce. Podrobnější výsledky z tohoto šetření jsou uvedeny v kapitole 5.3.

3 TRANSFORMACE ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ **regionální aspekty, pojmy**

I dnes, téměř po 20 letech od tzv. „Sametové revoluce“, je při zkoumání řady témat a řešení různých problémů třeba brát v potaz zásadní změny, které proměna politického režimu přinesla. Obdobně jako byl kontinuální vývoj narušen například válkami, znamenala skokovou změnu i „Sametová revoluce“ a to ve smyslu přechodu od totalitního režimu k demokratickému, od uzavřené plánované ekonomiky k otevřené tržní ekonomice atd. Tato změna, přerod, se uskutečnila a doznívá i v ostatních post-totalitních státech, a jak již bylo naznačeno transformace se netýká pouze ekonomiky, ale celé společnosti, jejího každodenního života. Proces transformace se tak prolíná všemi odvětvími lidské činnosti a je nutné ho zohlednit i při studiu zemědělství i konkrétní komodity, v tomto případě masné drůbeže a drůbežního masa.

Zemědělská výroba má mezi odvětvími ekonomiky specifické postavení, které plyne z jejich charakteristik. Na celkové zaměstnanosti se zemědělská výroba podílí sice pouze cca 3 %, což je srovnatelné se západoevropskými státy EU (v roce 1990 bylo v Česku zaměstnáno v zemědělství zhruba 6 % ekonomicky aktivních obyvatel), ale na druhé straně zemědělci obhospodařují přibližně 60 % rozlohy našeho státu, čímž se výrazně podílí na tvorbě krajiny a prostředí v němž žijeme. Zemědělství má tak nezastupitelnou a významnou krajinoformující funkci. V současnosti, v době přebytkovosti zemědělských produktů v Evropě, klesá význam dříve hlavní produkční funkce (zajištění výživy obyvatel) a roste význam ostatních, mimoprodukčních, funkcí agrárního sektoru. To je důvod proč byly dopady transformace české ekonomiky a společnosti na zemědělský sektor tak významné a proč se s některými, ve vztahu k EU, potýkáme dodnes (Bičík, Jančák 2005).

Aby bylo možno sledovat a hodnotit změny a události, které se během transformačního období udály, je nutné nejprve charakterizovat výchozí stav a základní rysy „socialistického hospodaření“. Mezi hlavní charakteristiky, z kterých transformační procesy vychází, lze zařadit následující:

- vysoká intenzita zemědělské výroby (jak rostlinné tak živočišné), vysoké objemy zemědělské produkce byly dosahovány za pomoci cílené agrární politiky, tzn.:
- vysoké dotace do zemědělsko-potravinářského komplexu (cílem byla potravinová soběstačnost až nadvýroba, jež měla být exportována do bývalého Sovětského svazu, což se ale po jeho rozpadu ukázalo ve vazbě

- na platební neschopnost nereálné, stejně tak jako uplatnění zemědělské nadprodukce na jiných např. evropských trzích, které jsou také přebytkové),
- vysoký podíl orné půdy na celkové výměře zemědělského půdního fondu (podpora jeho růstu),
 - vysoký podíl pracujících zaměstnaných v priméru, což bylo způsobeno nejen nepřiměřeným administrativním aparátem, tak také tím, že mezi zaměstnané v priméru byly započítáváni i pracovníci nezemědělských profesí z přidružených výroby (stavebnictví, opravárenství, výroba polotovarů, apod.), jejichž počet rostl,
 - ekologicky necitlivá velkovýroba, která plyne ze stálého tlaku na zvyšování produkce bez ohledu na přírodní podmínky (nepříznivé), a byla příčinou devastace krajiny, narušení bioekotopů, snížení biodiverzity a zvyšování eroze půdy
 - převažujícím způsobem bylo hospodaření v socialistických kolektivních podnicích JZD a státních statcích, to zároveň umožňovalo koncentraci moci v rukou ředitelů a předsedů a její propojení na politické struktury
 - rozsáhlé dotace v rámci snah o zvyšování produkce a nivelizace jednotlivých oblastí, stejně jako rozvoj zemědělské velkovýroby a specializace vedly k trvalému zvyšování životní úrovně venkovského obyvatelstva a relativnímu zvýhodňování venkova.

To vše se promítlo do „chování venkova“ a výsledkem je, že i dnes je ve venkovských oblastech slabá podnikatelská aktivita a že socialistický způsob života byl pro velkou část zemědělců vyhovující (Bičík, Götz 1996).

3.1 Zaměstnanost v zemědělství

Pro období socialismu byla specifická vysoká zaměstnanost v priméru, která byla ovlivněna řadou faktorů. Podle některých hodnocení to souviselo s předimenzovaností státních statků pracovními silami, často s nižší kvalifikací a vzděláním (Bičík, Götz 1996). To mohlo plynout z povinnosti pracovat (být zaměstnán, být bez zaměstnání znamenalo být příživníkem, což bylo v tehdejší režimu klasifikováno jako trestný čin). Mezi faktory, které měly vliv na vysokou zaměstnanost v priméru lze zahrnout odlišný způsob zdanění zemědělských podniků oproti ostatním a prosazení nezemědělských činností v rámci hospodaření JZD a státních statků. Nezemědělské provozy umožňovaly zemědělským podnikům zaměstnávat pracovníky i v období mimo sezónu a zároveň vnášely do rizikového odvětví závislého na neovlivnitelných faktorech počasí velmi zajímavou

příležitost k získání prostředků a zlepšení celkových ukazatelů hospodaření (Bičík, Jančák 2005). Známým příkladem je JZD Slušovice v čele s velmi zdatným „manažerem“ Čubou, jehož aktivity zasahovaly do řady odvětví od zemědělství až po výpočetní techniku.

Se změnou režimu došlo i ke změnám vykazování pracovníků zaměstnaných v priméru, tedy k vykazování skutečně pracujících v zemědělství bez navazujících přidružených výrob (ty se ve skutečnosti často oddělily či zanikly). Tím došlo skokově k poklesu počtu ekonomicky zaměstnaných v priméru, pokles však pokračoval dál po celá 90. léta a to celkově téměř o dvě třetiny pracovních sil oproti roku 1989, z cca 600 tis. na 200 tis. ekonomicky aktivních v roce 2000 (Bičík, Jančák 2005). Tento razantní pokles počtu zaměstnaných v priméru má vliv také na odvozené ukazatele jako je například produktivita (měřená velikostí hrubé zemědělské produkce na jednoho stálého pracovníka). Tyto skutečnosti je nutné brát v potaz při hodnocení vývoje těchto ukazatelů.

Odliv ekonomicky aktivních v zemědělství lze charakterizovat i z hlediska prostorového, čímž se zabýval A. Götz (Jančák, Götz 1997). Nerovnoměrnost odlivu dává mimo jiné do souvislosti územně diferencovanou možnost nalézt zaměstnání mimo zemědělství. Vyšší zemědělská zaměstnanost je obecně na Moravě a to jak v nížinách, tak na Českomoravské vrchovině a nízká je v severozápadním pohraničí a také ve středočeském Polabí (závislost na blízkosti metropolitního centra a s tím souvisejících pracovních příležitostí).

3.2 Změny zemědělské dotační politiky

Odvětví zemědělství bylo a stále je vcelku opodstatněně spojováno s dotační politikou státu a to zejména ve smyslu vnímání zemědělství jako hlavního příjemce dotací a subvencí. Způsob jejich přidělování se však spolu se změnou režimu v roce 1989 změnil. Ke změně způsobu přidělování dotací v rámci zemědělství však došlo o něco později a to v roce 1992. Do roku 1992 byly dotace a subvence do zemědělství realizovány přímou a nepřímou formou. Přičemž nepřímá forma představovala subvence na jednotlivé potravinářské výrobky, které byly prodávány v maloobchodní síti (např. maso, mléko, cukr, mouka) (Bičík, Jančák 2005). Systém přímých dotací byl založen na regionálních rozdílech v kvalitě přírodních předpokladů území, na kterém zemědělci hospodaří, a byl realizován pomocí diferenciálních příplatků a pozemkové daně. Roční příděl dotací (v nepříznivých geografických podmínkách) byl vázán na výši tržní produkce, proti tomu zemědělci hospodařící v příznivých podmínkách nedostávali žádné příplatky ale naopak byli zatíženi pozemkovou daní dle výměry a kvality zemědělské půdy, na které hospodařili. Tento

systém diferenciálních příplatků a pozemkových daní byl v roce 1991 zrušen, avšak rozřazení zemědělských podniků do produkčně ekonomických skupin (PES) se dále využívalo při stanovování výše zemědělských dotací v oblastech s nepříznivými přírodními podmínkami (LFA).

Všechny zemědělské podniky byly z tohoto důvodu roztrženy v sedmdesátých letech do celkem 42 produkčně ekonomických skupin. Podniky ve skupinách 1 - 21 platily odstupňovanou pozemkovou daň a naopak podniky ve skupinách 22 - 42 dostávaly odstupňované příplatky (tzn. PES 1 = nejlepší přírodní podmínky; PES 42 = nejhorší přírodní podmínky). Celková výše poskytnutých dotací státem (diferenciálních příplatků) několikanásobně převyšovala příjmy z pozemkové daně (Bičík, Götz 1996).

Díky této tehdejší socialistické politice (potravinová soběstačnost až nadvýroba pro možnost exportu do zemí RVHP; hlavně SSSR) a aplikaci výše popsaného systému „dotací“ byly zemědělské podniky motivovány k intenzivnímu pěstování „výhodných“ (z hlediska příplatků) komodit i na zcela nevhodných pozemcích (např. ve vazbě na erozi). Vytvářela se tak nevhodná regionálně nediverzifikovaná struktura pěstovaných plodin, která byla navíc spojena s využíváním velkého množství průmyslových hnojiv (ta měla za úkol zmírnit nepříznivé přírodní podmínky). Největší dopady tohoto způsobu hospodaření se projeví v dopadu na krajinu a životní prostředí.

Po roce 1991 došlo k relativně zásadní změně systému dotačních titulů v zemědělství a to ve smyslu podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství v oblastech s méně příznivými přírodními podmínkami. Na místo intenzivního zemědělství jsou podporovány krajinnotvorné funkce. Změny se projeví také v systému přidělování dotací a to na základě jednotlivých projektů, jimiž zemědělci o dotace žádají, na místo jejich plošného udělování. Změnila se také podoba dotací, kdy se upouští od přímých plateb ve prospěch poskytnutí garancí úvěrů či dotacemi na placené úroky z úvěrů. V této souvislosti je třeba zmínit Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF), který je ve vlastnictví státu a tyto garance poskytoval. Další formou subvencí českému zemědělství je regulace trhu zemědělských a potravinářských výrobků, zejména v oblasti řešení přebytků, je dnes zajišťována Státním zemědělským a intervenčním fondem (SZIF). Ve vazbě na vstup do EU je třeba zmínit i řadu dalších programů, které byly/jsou postupně v oblasti zemědělství uplatňovány, např. SAPARD, PHARE, ISPA, EAGGF, HRDP, CAP.

3.3 Transformace majetkových vztahů v zemědělství (vývoj vlastnických struktur)

Změna politického režimu se následně výrazně projevila také ve změně struktury vlastnických vztahů. Do roku 1990 převažovalo ve vlastnické struktuře zemědělské půdy družstevní a státní vlastnictví. Převládající formou hospodaření na zemědělské půdě tak byly JZD a státní statky, které obhospodařovaly 95 % zemědělské půdy (Bičík, Jančák 2005). Soukromých zemědělců bylo velmi málo. Změny probíhající po r. 1990 jsou spojeny s třemi procesy a to transformací JZD, restitucí zemědělské půdy a privatizací zemědělských podniků (především státních statků). JZD vznikla zejména násilnou kolektivizací v padesátých letech, kdy byli soukromí zemědělci donucováni k předání zemědělské půdy, strojů a budov do družstev. V západním pohraničí vznikly státní statky a to jednak z důvodu, že zde nebyli původní soukromě hospodařící rolníci (odsun Němců, po němž nedošlo k plnému dosídlení), a navíc zde státní statky hrály také roli v „ochraně“ hranic, udržovaly tzv. ornou čáru, která měla znesnadnit přechod přes státní hranici. V rámci procesu transformace JZD byla družstva povinna dát všechny své vztahy do souladu s novým zákonem, tzn. návrat do situace v roce cca 1950. Tím vznikla družstvu povinnost vypořádání podílů dvou skupin osob a to dědiců vkladatelů a zaměstnanců, kteří v družstvu pracovali a měli tak nárok na podíl dle počtu odpracovaných let (tzn. obrovské množství dotčených osob). Tento proces nebyl nikdy dokončen a v řadě případů došlo k nekalému jednání ze strany vedení družstev a vyvedení majetku družstva na jinou obchodní společnost. Proces restituce, tedy navrácení zemědělské půdy zpět původním vlastníkům, je spojen s novým vyměřováním (viz předchozí rozorání mezí, zcelování pozemků) a vedl k rozdrobení vlastnictví zemědělské půdy. Řada nových vlastníků ani neví, kde jejich pozemek přesně leží, neuplatňuje zde svá vlastnická práva a na pozemcích nehospodaří. Ve většině případů došlo k tomu, že restituenti za „netržní“ cenu své pozemky pronajímají transformovaným družstvům či nově vzniklým obchodním společnostem, jen málo z nich začlo na vrácených pozemcích samo hospodařit. Poslední ze zmiňovaných procesů je privatizace státních statků, které se nacházely hlavně v Sudetech a v okolí velkých měst.

Vývoj struktury zemědělských subjektů podle právní formy na výměře zemědělské půdy znázorňuje následující tabulka (Tab. 1) z níž plyne, že dochází k postupnému růstu podílu obchodních společností, poklesu družstev a mírnému růstu soukromě hospodařících zemědělců. Přesun od družstev k obchodním společnostem souvisí pravděpodobně zejména s lepšími (pružnějšími) možnostmi řízení a rozhodování.

**Tab. 1: Podnikatelská struktura dle právní formy hospodařících subjektů
1990 - 2005**

(podíl na výměře zemědělské půdy)

Právní forma podnikatelského subjektu	Rok			
	1990	1995	2000	2005
Zemědělská družstva	61,4 (JZD)	46,9	29,1	24,4
Obchodní společnosti	-	28,1	43,2	45,5
Soukromě hospodařící zemědělci	3,9	21,7	26,4	29,2
Státní podniky	33,4	1,7	1,3	0,9
Ostatní	1,3	1,6	0,0	

Zdroj: Bičík, Jančák 2005, Souhrnná zpráva 2005, MZe

Regionálním rozmístěním jednotlivých právních forem zemědělského hospodaření na zemědělské půdě okresů Česka se zabýval Jančák a Götz (1997). Z jejich analýzy plyne, že v polovině devadesátých let byla nejčastější družstevní forma vlastnictví (nízký podíl této formy byl pochopitelně v západním pohraničí, kde byly státní statky). Druhou nejrozšířenější formou byly obchodní společnosti (vznikly jako jiný druh transformace z bývalých JZD) a byly obvyklejší u „společných družstevních podniků“ (velkovýkrmny, velkodrůbežárny), bez regionální závislosti. Soukromí zemědělci byli koncentrováni do oblastí, kde před r. 1990 převládaly státní statky a do úrodných oblastí středních Čech.

3.4 Přírodní podmínky v Česku pro zemědělskou výrobu a využívání zemědělského půdního fondu

Objem a struktura zemědělské výroby je do značné míry ovlivněna celou řadou faktorů. Vedle ekonomických a sociálních faktorů se jedná o přírodní podmínky. Přírodní podmínky v sobě zahrnují celý soubor dílčích faktorů, ty je možno rozdělit do tří hlavních skupin: charakter reliéfu, půdní předpoklady, a klimatické podmínky (Jančák, Götz 1997). Charakter reliéfu je možné sledovat pomocí ukazatelů jako je střední nadmořská výška, či svažitost. Pro půdní předpoklady lze využít ukazatele vypovídající o zrnitosti (z toho plynoucí půdní druhy) či půdní typy. Klimatické podmínky lze pak vyjádřit pomocí klimatických regionů (vazba na průměrnou roční teplotu a množství srážek). Všechny tyto faktory působí společně na regionální rozdíly v přírodních podmínkách, proto byly hledány syntetické ukazatele k jejich vyjádření. Na základě diferenciací přírodních podmínek byly např. v ČR vymezeny zemědělské výrobní oblasti či bonitační klasifikace, která byla využita ke stanovení produkční schopnosti zemědělské půdy (BPEJ) a následně také její úřední ceny pro účely stanovení majetkové daně (blíže Götz, Novotná 1995, Jančák, Götz 1997, Bičík, Jančák 2005).

Zemědělství v totalitním období bylo výrazně ovlivněno systémem dotací a celkovou socialistickou politikou (umělé ceny, politika zaměstnanosti, atd.). Významný

vliv se projevil nejen v objemu produkce (potravinová soběstačnost, vývoz do zemí RVHP), struktuře a intenzitě zemědělské výroby, ale také v potírání regionálních specifíků a rozdílů. Vzhledem k relativně nízké úrovni vybavenosti zemědělským půdním fondem v přepočtu na jednoho obyvatele bylo požadovaných vysokých výkonů dosahováno, jednak vysokou intenzitou a rostoucím objemem nezemědělských aktivit na hrubé zemědělské produkci, ale také využíváním méně vhodných až nevhodných oblastí (eroze, hutnění půdy, apod.).

Během transformace pak došlo k podstatným změnám, jak v dotačním systému (podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství), tak ke změnám vnějších podmínek působících na celý sektor (i celou ekonomiku). Malá česká ekonomika byla s přechodem k tržnímu hospodářství otevřena vnější mezinárodní konkurenci, došlo k uvolnění cen a omezení podpor (plošných). Zároveň docházelo i ke změně spotřebitelských preferencí, rozšiřovala se nabídka potravinářských produktů a sílil apel na znalost a respektování zásad zdravé výživy a stravování (pokles spotřeby tuků, masa, mléka, růst spotřeby zeleniny). Toto vše mělo velmi významný dopad na změny ve struktuře zemědělské produkce, využívání zemědělské půdy. Po roce 1989 tak dochází ke snižování hrubé zemědělské produkce a začíná se uplatňovat vliv faktoru diferenciální renty, který by měl podpořit směr nastolený v EU, tedy intenzivní zemědělství v kvalitních přírodních podmínkách (v nížinách) a útlum produkce v podhorských oblastech. Tento efekt je možno demonstrovat například přeměnou orné půdy na trvalé travní porosty v západním pohraničí či přeměnou svažitých pozemků orné půdy a trvalých travních pozemků na lesní půdu. Jiným podstatným rysem transformačního období byla i restrukturalizace hrubé zemědělské produkce a to jak ve smyslu poklesu podílu nezemědělských podniků (již zmíněné přidružené výroby), tak v poměru rostlinné a živočišné produkce. V minulosti u nás byla snaha, navzdory vhodnému rovnocennému rozdělení obou složek vzhledem k našim geografickým podmínkám, zvyšovat živočišnou výrobu na úkor rostlinné, což způsobovalo napjatou situaci v krmivové základně. Proto lze růst podílu rostlinné výroby po roce 1989 hodnotit jako pozitivní jev.

Vzhledem k tomu, že se dále ve své práci budu zabývat pouze úzkou oblastí živočišné výroby (drůbež), chtěla bych zde zmínit pouze důležitou vazbu chovu hospodářských zvířat na krmivovou základnu. Tedy v případě drůbeže se jedná zejména o dostatek jadrných krmných směsí. V této souvislosti je třeba zdůraznit změny, ke kterým postupným vývojem došlo. Mezi ně lze zahrnout zejména specializaci podniků na produkci a přípravu krmných směsí pro jednotlivé druhy a typy hospodářských zvířat. Dnes již

v podstatě není možné šlechtěná zvířata krmít běžně pěstovanými plodinami. Do celého produkčního řetězce tak vstupují vedle šlechtitelských a rozmnožovacích chovů také producenti krmiv. Celý tento systém je umístěn v prostoru, avšak vedle jasně definovatelných prostorových vazeb či kvalitativních parametrů do hry zásadním způsobem zasahují vazby ekonomické (náklady na přepravu, možnosti odbytu i dodávek, majetko-právní vztahy apod.).

4 CHOV DRŮBEŽE A DRŮBEŽÍ MASO

4.1 Charakteristika drůbežího masa

Maso je jednou ze základních složek lidské potravy. Tvoří pravidelnou součást našeho jídelníčku. Z nutričního hlediska je velmi cenné maso mořských ryb, dále lze mezi nutričně cenná masa s vysokým obsahem minerálních látek zařadit maso hovězí a také maso hrabavé drůbeže. Maso hrabavé drůbeže obsahuje plnohodnotné bílkoviny, nenasycené mastné kyseliny, minerální látky (mezi nimi dominuje vápník a fosfor), extraktivní látky (jako je kreatin a kreatinin) a zároveň má nízký obsah tuku. Její maso řadíme mezi tak zvaná masa bílá, která jsou snadno stravitelná. Obsah bílkovin je v drůbežím mase vyšší než v mase vepřovém či hovězím

Pod pojmem maso rozumíme buď jen kosterní svalovinu teplokrevných zvířat a tkáň s ní související, takto definujeme maso v užším pojetí, nebo v širším slova smyslu lze maso charakterizovat jako veškeré požitelné části těl jatečných zvířat, které jsou určeny pro lidskou výživu a to včetně krve, střev a vnitřností. Za drůbeží maso je pak z tržního hlediska považována jatečně opracovaná drůbež a další části jejího těla, které jsou po veterinárním posouzení určena pro lidskou výživu (Červenka 1998). Obdobně definuje maso i Skřivan a kol. (2000), který pod pojmem maso rozumí označení kosterního svalstva hospodářských zvířat (drůbeže). Přičemž se nejedná pouze o svalovou tkáň, ale i o tuk, tkáň budovací a jednotlivé součásti oběhové a nervové soustavy.

Maso krůt a kuřat, často označované jako maso bílé (po tepelné úpravě opravdu téměř zbělá), se řadí mezi nízkoenergetická dietní masa. Energetickou hodnotu celé neporcované drůbeže lze snížit ještě odstraněním kůže spolu s podkožním tukem. Naproti tomu maso vodní drůbeže obsahuje více tuku, který zvyšuje jeho celkovou energetickou hodnotu. Její maso lze z hlediska energetické hodnoty srovnávat s masem hovězím i vepřovým.

Následující tabulka (Tab. 2) ukazuje průměrné hodnoty jatečné výtěžnosti požitelných a nepožitelných částí zabité drůbeže, která je určujícím kritériem při volbě hybridů k chovu stejně jako při sjednávání kontraktů a stanovování cen v dodavatelsko-odběratelských vztazích.

Tab. 2: Průměrné hodnoty jatečné výtěžnosti požitelných a nepožitelných částí zabitě drůbeže

Druh drůbeže	Požitelné části v %			Nepožitelné části v %
	celkem	maso	kosti	
<i>Kuřata</i>	69,5	58,0	11,5	30,5
<i>Slepice</i>	74,0	64,2	9,8	26,0
<i>Krůty</i>	80,0	73,0	7,0	20,0
<i>Kachny</i>	70,0	57,0	13,0	30,0
<i>Husy</i>	74,0	63,0	11,0	26,0

Zdroj: Ingr a kol. 1993

Jakost drůbežního masa

Jakost masa stejně jako jakost všech potravin nabývá stále většího významu a patří k významným faktorům ekonomické úspěšnosti podniků. Stává se tak prostředkem konkurenčního boje. Kvalitní výrobky si získávají důvěru u zákazníků, a ti se pak k těmto značkám vracejí a své nákupy opakují. Pro podnik to znamená zajištění odbytu a zároveň mu to umožní stanovit vyšší ceny za kvalitní zboží. Mimo cenu a kvalitu posuzuje zákazník také zdravotní nezávadnost. Pokud se však zákazník zklame, nerad to odpouští a nedůvěru si udržuje velmi dlouho. Toto platí i pro maso a masné výrobky z drůbeže.

Jakost masa či jakéhokoliv výrobku je obecně definována jako soubor vlastností, které výrobek má nebo má mít k naplňování funkcí, pro které je určen (Simeonová a kol. 1999). Jinak lze říci, že jde o soubor vlastností výrobku, který určuje schopnost uspokojit předpokládané požadavky spotřebitele. Jakost produktu se může také vyjádřit jako relaci mezi skutečnými a požadovanými vlastnostmi výrobku.

Výsledná jakost drůbežního masa je jednotlivými uživateli posuzována různě a to v závislosti na jejich odbornosti, požadavcích a vztahu k drůbežimu masu a tedy i na tom, které znaky nebo charakteristiky považují ze svého hlediska za závažné. Musíme brát proto v úvahu, že jiné prioritní požadavky mají zpracovatelé a jiné spotřebitelé. Spotřebitel mezi nejdůležitější charakteristiky jakosti řadí, vedle zdravotní nezávadnosti, senzorycké, výživové a kulinární, které spolu s dalšími znaky tvoří tak zvanou konzumní kvalitu. Ta je pro běžného spotřebitele prvořadým ukazatelem hodnocení drůbežního masa a je součástí jeho komplexního hodnocení.

Hodnocení konzumní kvality se provádí kombinací řady metod jako je vizuální hodnocení, zjišťování původu, vliv životního prostředí, cena, snadnost a pohotovost přípravy, vůně, chuť, snadnost krájení, ale i posuzování vlastního žvýkání a polykání. Skutečnou konzumní kvalitu pak vyjadřuje kombinace textury, šťavnatosti, chuti a vůně (Ingr a kol. 1993). Tyto informace jsou podkladem pro chovatele i zpracovatele a vytváří cílový standard, kterého by měli dosáhnout. Jakostní požadavky v oblasti zpracování

drůbeže je nutno rozlišit na ukazatele, které hodnotí jatečnou drůbež za živa, ukazatele jakosti jatečných těl po porážce a jakostní ukazatele drůbežího masa.

Do jakosti se promítá velikost a použitelnost získaných partií masa pro další finalizaci i výtěžnost. Posuzuje se výtěžnost jatečně opracovaných těl s droby či bez nich, z živé hmotnosti, výtěžnost hlavních masitých částí s kostmi i bez, výtěžnost jednotlivých tkání a to z živé hmotnosti nebo z hmotnosti jatečně opracovaného těla (jatečná hodnota). Výtěžnost se u jednotlivých druhů liší, konkrétní hodnoty jatečné výtěžnosti byly již uvedeny v tabulce 2.

4.2 Zpeněžování jatečné drůbeže

Nákup a jakostní hodnocení jatečné drůbeže se do konce září roku 2001 provádělo podle české státní normy číslo 46 6415 (ČSN 46 6415 – Jatková hydina), která byla k 1. říjnu 2001 zrušena bez náhrady. V současné době jsou tedy podmínky zpeněžování plně závislé na dohodě mezi dodavateli (chovateli) a odběrateli (zpracovatelé). Většina podniků si ji však i po jejím zrušení ponechala jako základ pro své vnitropodnikové směrnice, které upravují podmínky zpeněžování.

Pro výrobu drůbežího masa je za surovinu považována živá jatečná drůbež, chovaná záměrně pro jatečné zpracování popřípadě drůbež vyřazená z chovu s jiným zaměřením. ČSN rozlišuje celkem deset tržních druhů jatečné drůbeže, do kterých jsou zařazováni jedinci obojího pohlaví. Jsou to tyto tržní druhy: jatečná kuřata, perličky, slepice, brojlerové krůty, ostatní jatečné krůty, broilerové husy, jatečné husy, ostatní husy, jatečné kachny a jatečné pečínkové kachny.

Živá drůbež musí pocházet z chovů a oblastí bez nákazy, musí být zdravá, bez zjevných známek a podezření na onemocnění. Nepřípustná jsou také poranění drůbeže, zlomení končetin a poškození křídel. Drůbež s prsními otlaky se zařazuje do II. třídy jakosti a pokud jsou tyto změny rozsáhlejší, dochází eventuelně až k hnisavým procesům, bývá zařazena do nestandardu. Drůbež určená pro zpeněžení musí být vyvinutá úměrně věku, příslušnému druhovému a plemennému typu, případně užitkovému křížení. Jatečná drůbež nesmí být krmena krmivem, která má nežádoucí účinky na vlastnosti masa a tuku (Červenka 1998).

V ČR lze porážet pouze drůbež, u které byla v místě původu provedena veterinární prohlídka (odpovídá tak platným veterinárním a hygienickým předpisům) a je doprovázena platným veterinárním osvědčením. Před porážkou je jatečná drůbež opět vyšetřena veterinárním lékařem. Celý následný zpracovatelský proces probíhá také pod veterinárním a hygienickým dohledem, který rozhoduje o požitelnosti, podmíněně požitelnosti či

nepoživatelnosti těl drůbeže. Drůbež, která plně nesplňuje požadavky na zdravotní nezávadnost smí být porážena jen podle pokynů veterinární služby a to odděleně od ostatní drůbeže s následnou sanitací celé linky a technologického zařízení (Simeonová a kol. 1999).

Živá drůbež se přepravuje většinou nákladními auty ve speciálních bednách nebo klecích. Klece se nemají přeplňovat a drůbež má být během přepravy chráněna před deštěm a přímým sluncem. Drůbež by měla být pro přepravu tříděna podle věku a pohlaví, aby nedocházelo k většímu poranění a úhynu menších kusů. Bohužel i při velmi šetrné přepravě dochází vždy k určitým ztrátám, které se pohybují podle druhu, délky a způsobu přepravy okolo 2 až 3 %. Při nešetrné přepravě se tento podíl ještě zvyšuje a to zejména při přeplnění přepravních klecí. Za teplého počasí je přeprava ještě obtížnější, proto se doporučuje provádět ji v časných ranních hodinách, nepřepřehňovat klece a zajistit dostatečný přístup vzduchu. Cílem je omezení procenta ztrát a negativních vlivů na jakost masa.

Jatečná drůbež se nakupuje podle druhů a pohlaví a na základě zjištěných znaků jakosti se zařídí do dvou tříd jakosti podle věku, hmotnosti, zmasilosti a stavu opeření. Drůbež, která nesplňuje ani kriteria pro II. třídu může být nakoupena jako nestandard. Hmotnost drůbeže se určuje vážením, pohlaví, stáří a stav opeření aspekty a zmasilost palpací ve visu (při kořenu křídel, na hrudi a zádi). Konkrétní hodnoty kritérií, které obsahovala ČSN 46 6415 pro I. a II. třídu jakosti, nejsou dnes pro podniky závazné a zpeněžení se řídí vnitropodnikovými směrnici. S těmito směrnici a kritérii musí být seznámen dodavatel a jsou i předmětem smluvních dohod mezi podniky.

Hodnocení jakosti se provádí posouzením celé dodávky či posouzením náhodně vybraných vzorků z každé haly nebo ustájovacího prostoru stejného zastaveného materiálu a věku drůbeže. Velikost (počet kusů) zkušební vzorku se určí podle velikosti dodávky.

Specifické požadavky EU při hodnocení jakosti

Požadavky na drůbež v EU jsou podrobně určeny jednotlivými Nařízeními Rady či Komise (ECC). Ve státech EU je mladá drůbež definována u všech druhů drůbeže tak, že nemá zkostnatělou chrupavčitou část hrudní kosti.

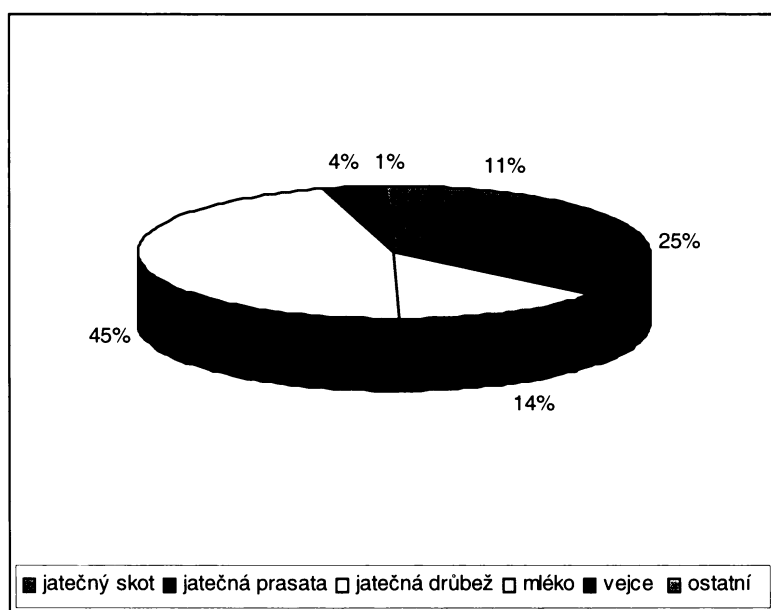
Zatřídování jatečně opracované drůbeže se provádí do tříd jakosti A (A1, A2) a B. Pro kontrolu zatřídění jsou definovány velikosti kontrolovaných souborů v závislosti na objemu výrobní partie. Počet odchylek od dané jakosti je přesně stanoven a u třídy B je dvojnásobný oproti třídě A. Dále obdobně jako u nás je určeno i hmotnostní členění jatečně opracovaných těl. Při kontrole se pak sleduje velikost výrobní partie, předepsaný počet vzorků s uvedením přípustných tolerancí. Při označení opracované drůbeže může být

uveden i způsob jejího chlazení. Zmrazená a prudce zmrazená drůbež může být obchodována jen pokud nepřekračuje limity technicky nevyhnutelného obsahu absorbované vody dle příslušných metod a nařízení. Uvádí se také typ zemědělské výroby a to pomocí termínů, které jsou registrované a přesně definované (Simeonová a kol. 1999).

4.3 Vývoj trhu s jatečnou drůbeží a drůbežím masem

Podíl jatečné drůbeže na hodnotě hrubé živočišné produkce je patrný z obrázku č. 1 a dosahuje přibližně 14 %. Nejvyšší podíl připadá na jatečná prasata, jejichž podíl se relativně stabilně pohybuje okolo 30 %, další komoditou je mléko, jehož podíl mírně klesá (těsně pod 30 %). Podíl jatečné drůbeže naopak mírně roste, např. Jančák a Götz (1997) uvádějí, že tento podíl v roce 1994 činil pouze 7 %.

Obr. 1: Podíl hlavních produktů živočišné výroby na hodnotě hrubé produkce živočišné výroby

Zdroj: Zemědělství 2005

Vývoj trhu s drůbežím masem v ČR odráží také celosvětové trendy. Podle soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2006 došlo k mírnému nárůstu stavů drůbeže oproti stavům roku 2005. Mírný růst stavů byl zaznamenán i u kuřat na výkrm, které tvoří z celkového stavu drůbeže přibližně 56 %, takže jejich změna výrazně ovlivňuje celkové stavy (bohužel stavy, které by v sobě zahrnovaly i vliv působení ptačí chřipky nejsou publikované). V předchozích letech, došlo k relativně významnému snižování stavů (největší skok byl zaznamenán v roce 2003), přičemž k největšímu poklesu došlo u kuřat na výkrm. Důvodem takového snižování byly zejména nízké výkupní cen pod hranicí rentability. Někteří producenti byli proto nuceni skončit svou činnost. Velmi zřetelně je průběh vidět

z následující tabulky (Tab. 3). Předchozí rostoucí časová řada stavů drůbeže není uváděna z důvodu změny používané metodiky. První velká změna v roce 2002 přestala používat dohadů stavů ve vlastních chovech (tzv. „hobby aktivity“), druhá změna v roce 2003 pak byla v termínu, ke kterému jsou stavy určovány (z 1. března na 1. dubna).

Tab. 3: Vývoj stavů jednotlivých kategorií drůbeže v Česku
(v tis. ks)

Rok	Kuřata na chov	Kuřata na výkrm	Slepice	Kohouti	Husy	Kachny	Krůty	Drůbež celkem
2001	4 993	15 594	6 999	160	29	289	799	28 863
2002	5 194	16 564	6 838	158	28	279	887	29 948
2003	5 964	12 422	7 044	187	34	532	670	26 853
2004	3 663	14 166	6 394	142	32	258	837	25 492
2005	3 706	14 322	5 941	134	33	420	816	25 372
2006	3 608	14 670	6 316	175	17	494	456	25 736

Zdroj: *Drůbež a vejce, srpen 2006 a vlastní dopočty*

Celkový pohled na trh s drůbežím masem v uplynulých několika letech je velmi zajímavý. Produkce drůbežního masa v roce 2005 se zvýšila oproti předchozímu roku o 3,4 %, a to vlivem přetrvávající rostoucí poptávky, kterou iniciovaly hlavně nízké ceny kuřat. V roce 2002 také výrazně vzrostl vývoz (o 28 %), poptávku stejně jako v minulých letech doplňoval levný dovoz. Zlom v bilanci drůbežního masa nastal v roce 2003, ten naznačuje již předchozí tabulka. Mezi hlavní příčiny tohoto vývoje patří výrazné snížení ceny zemědělských výrobců (zejména jatečných kuřat) pod hranici rentability, někteří producenti tak byli nuceni svou činnost ukončit, což se projevilo snížením nákupu jatečné drůbeže. Dalším důvodem je enormní nárůst dovozu zpracované drůbeže, proti roku 2002 asi o 46 %, za daleko nižší ceny než v tuzemsku. V porovnání dovozů roku 2004 a 2005 pak již došlo k růstu pouze o 2,9 %, zároveň ale došlo i k růstu vývozu a to o 10,9 %. Tento vývoj souvisí s růstem celkové spotřeby drůbežního masa o 1,6 % a je zřetelný z následující tabulky č. 4, pouze pro kuřecí maso pak z tabulky č. 5 (*Drůbež a vejce, srpen 2006*).

Tab. 4: Bilance výroby a spotřeby drůbežního masa v Česku
(v tis. t živé hmotnosti)

Ukazatel	Rok							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počáteční zásoba	8,0	15,0	14,0	14,4	6,4	7,7	7,7	12,4
Produkce	273,0	294,0	312,5	317,0	304,0	310,0	321,7	322,0
Dovoz	18,8	21,6	20,4	26,0	43,5	72,4	74,5	75,0
Domácí spotřeba	278,5	307,0	320,0	335,0	329,0	349,5	355,0	358,4
Vývoz	6,3	9,6	12,5	16,0	17,2	32,9	36,5	40,0
Konečná zásoba	15,0	14,0	14,4	6,4	7,7	7,7	12,4	11,0
Podíl dovoz/spotřeba (%)	6,8	7,0	6,4	7,8	13,2	20,7	20,9	20,7

Pozn.: rok 2006 = odhad MZe

Zdroj: *Drůbež a vejce, prosinec 2005, srpen 2006*

Jak plyne např. z práce Bäumelová (2004), tak nákup jatečné drůbeže sledovaný za celou ČR má podobný časový průběh jako vývoj nákupu jatečných kuřat ve sledovaném období provozu Libuš. Tím je deklarována podobnost trendů a působení obdobných vlivů v celém odvětví ekonomiky, která se výrazně projeví v ekonomice a výsledcích zpracovatelů.

Tab. 5: Bilance výroby a spotřeby kuřecího masa v Česku
(v tis. t živé hmotnosti)

Ukazatel	Rok							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Produkce	211 589	230 597	239 715	257 731	245 596	257 779	275 652	270 000
Samozásobení	18 000	18 000	18 000	18 000	18 000	18 000	18 000	14 000
Dovoz	10 296	11 209	12 603	15 783	30 837	54 576	58 905	65 000
Domácí spotřeba	236 789	253 866	263 009	280 316	282 568	303 651	318 531	327 327
Vývoz	3 096	5 940	7 309	11 153	11 865	26 704	31 705	24 000
Spotřeba kg/obyv/rok	17,1	18,4	19,0	20,3	20,4	21,9	23,0	23,6

Pozn.: rok 2006 a samozásobení = odhad MZe
Zdroj: *Drůbež a vejce, prosinec 2005, srpen 2006*

Průběh spotřeby jednotlivých druhů masa v Česku je zachycen v tabulce 6, z které plyne relativně stabilní růst spotřeby drůbežního masa (opravdu pouze mírný pokles v roce 2003 byl pravděpodobně způsoben poklesem ceny „konkurenčního“ vepřového masa jehož spotřeba v tomto roce, jak tabulka také deklaruje, mírně stoupla.

Tab. 6: Spotřeba nejdůležitějších druhů masa
(v kg na obyv. za rok)

Maso	1975	1980	1985	1990	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	86,6	90,3	89,3	96,5	82,0	82,1	83,0	79,4	77,8	79,8	80,6	80,5
Hovězí	28,7	29,2	29,5	28,0	18,5	14,3	13,8	12,3	10,2	11,2	11,5	10,3
Telecí	1,3	0,8	0,8	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Vepřové	42,3	44,9	43,9	50,0	46,2	45,7	44,7	40,9	40,9	40,9	41,5	41,1
Skopové, kozí, koňské						0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
Drůbež	9,6	11,6	10,6	13,6	13,0	17,9	20,5	22,3	22,9	23,9	23,8	25,3
Zvěřina						0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,6
Králíci						3,3	3,1	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9
Ryby	6,6	5,8	5,6	5,4	4,9	5,3	5,2	5,4	5,4	5,3	5,3	5,5

Pozn.: Ryby nejsou započteny v údaji maso celkem
Zdroj: *Drůbež a vejce, srpen 2006*

Vstup do EU v roce 2004 neměl na úroveň nákupu drůbeže v rámci zpracovatelského průmyslu žádný velký vliv. V roce 2005 došlo k zvýšení nákupu drůbeže oproti roku 2004 o 4,1 % a nákup kuřat o něco více (o 6,9 %). Na zvýšení nákupu drůbeže a především kuřat měla velký vliv vysoká poptávka po drůbežím mase a to nejen na tuzemském trhu, ale i na trzích EU, kde byly také příznivé ceny. V současnosti však na trhu

s touto komoditou panuje relativně napjatá situace, vlivem výskytu ptačí chřipky, díky níž se mohou projevit změny vybočující z nastolených tendencí. Tyto změny lze ukázat na příkladě prvního pololetí roku 2006 (po prvních výskytech ptačí chřipky), kdy došlo ke snížení nákupu drůbeže o 2,6 % a kuřat o 1,7 % (Příloha 1).

Opačný pohled na stranu prodeje je pak následující, v roce 2005 klesl prodej celé drůbeže o 0,9 % a naopak prodej celých kuřat vzrostl o 10,8 %, což bylo způsobeno zejména vyšší poptávkou a nízkou cenovou hladinou oproti ostatním druhům mas. Zájem spotřebitelů se však v posledních letech soustřeďuje na výrobky vyšší finalizace, tedy drůbež dělenou, porcovanou či dále upravenou, tyto změny dokumentuje i tabulka 7.

Tab. 7: Prodej drůbeže v Česku
(v t)

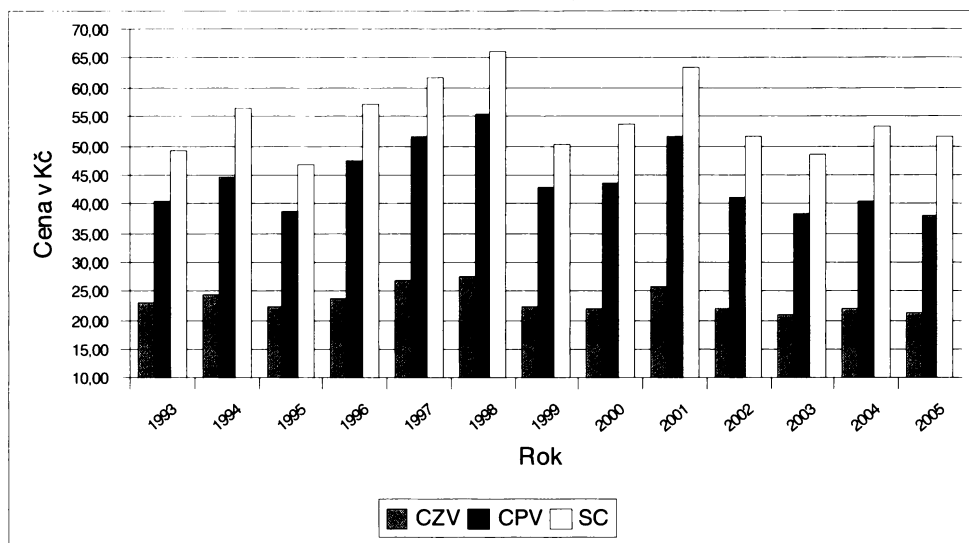
Rok	Drůbež celá	Kuřata celá	Podíl kuřat (%)	Drůbež dělená
1999	91 528	79 297	86,64	47 711
2000	92 369	83 002	89,86	55 097
2001	91 163	80 591	88,40	61 243
2002	100 254	90 293	90,06	64 486
2003	95 923	83 362	86,91	64 570
2004	76 924	71 150	92,49	67 146
2005	76 248	73 872	96,88	68 000

Zdroj: Drůbež a vejce, srpen 2006

V závislosti na nákupu a prodeji drůbeže a drůbežích výrobců, stavu zásob a výši dovozů se vyvíjely i ceny průmyslových výrobců sledovaných výrobců drůbežního masa. Vlivem nálezové situace v prvním pololetí roku 2006, která se projevila zvýšenými dovozy, přechodně sníženým odbytem a zvyšováním zásob, ceny průmyslových výrobců pozvolna klesaly. Podobnou reakci trhu můžeme očekávat i v závislosti na současné situaci způsobené výskytem ptačí chřipky. vývoj cen průmyslových výrobců vybraných komodit z drůbežního masa v Česku jsou uvedeny v příloze (Příloha 2).

Srovnání vývoje cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelských cen od rozdělení Československa je znázorněno v následujícím grafu (Obr. 2). Z grafu je patrné, že v roce 1999 byl vyvinut relativně vysoký tlak na zpracovatele jatečné drůbeže a drůbežního masa, neboť poměr cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen byl velmi malý. Od roku 2002 se pohybují ceny zemědělských výrobců velmi nízko, téměř na hranici rentability. V roce 2005 nastal opět jako v roce 2002 a v roce 2003 pokles jak cen průmyslových výrobců kuřat, tak i spotřebitelských cen. Hlavním důvodem byly velmi levné dovozy. Obecně lze říci (pokud pomíneme tlaky působící uvnitř odvětví), tedy ve smyslu směru trendů, že vývoj cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen kopíruje vývoj cen zemědělských výrobců.

Obr. 2: Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny jatečných kuřat v Česku (ceny v Kč/kg)

Zdroj: Vlastní zpracování dat z *Drůbež a vejce*, prosinec 2002, srpen 2006

Zahraniční obchod

Vývoj zahraničního obchodu s drůbežím masem nejvíce ovlivnil vstup České republiky do Evropské unie 1. 5. 2004, čímž došlo k převzetí legislativy EU vztahující se k zahraničnímu obchodu, včetně celního sazebníku a obchodně politických opatření. Roku 2004 byl tak zaznamenán relativně skokový nárůst dovozu drůbežního masa. Růst dovozu drůbežního masa pokračoval i v roce 2005 a pravděpodobně k němu došlo i v roce 2006 (Tab. 8). Zajímavý je také vývoj dovozních a vývozních cen, které se postupně přiblížily a následně došlo i k změně jejich poměru. Největší objemy dovozů byly realizovány v posledním čtvrtletí roku 2005, které způsobila snížená poptávka okolních zemí (vliv nálezové situace), a tedy snahou těchto zemí umístit své přebytky do sousedních zemí.

Tab. 8: Dovoz a vývoz drůbežního masa v Česku (skupina čelních položek 0207)

Rok	Dovoz		Vývoz		Bilance v t
	množství v t	cena Kč/kg	množství v t	cena Kč/kg	
2000	16 253	50,81	7 497	74,15	-8 756
2001	15 600	60,67	9 264	75,49	-6 336
2002	199 700	54,74	11 984	52,56	-187 716
2003	32 609	42,92	12 876	54,94	-19 733
2004	54 876	43,89	25 040	57,66	-29 836
2005	56 763	47,56	27 365	48,24	-29 398
2006	32 625	36,54	10 597	33,34	-22 028

Pozn.: rok 2006 do června

Zdroj: *Drůbež a vejce*, srpen 2006

Pokud se podíváme na stranu vývozu dochází k postupnému růstu jeho objemu. Vlivem příznivých, respektive nízkých cen drůbežního masa na českém trhu rostl objem

vývozu i v roce 2005 (o 10,9 % oproti roku 2004). Obdobný růst se předpokládá právě díky nízkým vývozním cenám a tak možnosti uplatnění na trzích EU i pro rok 2006. Vývoz drůbežího masa je realizován zejména do zemí EU, mezi největší vývozní země patří i nadále Slovensko, Německo, Nizozemí a nově také Maďarsko. Celková finanční bilance zahraničního obchodu je záporná (Tab. 9) a to i přes to, že vývozní cena je většinou vyšší než cena dovozní. Důvodem je velký množství rozdílu dovozu a vývozu drůbežího masa (Drůbež a vejce, srpen 2006).

Tab. 9: Finanční bilance zahraničního obchodu s drůbežím masem (v mil. Kč)

Rok	Dovoz	Vývoz	Saldo
2000	826	555	-271
2001	947	699	-248
2002	1 093	630	-463
2003	1 400	707	-693
2004	2 341	1 411	-930
2005	2 664	1 320	-1 344
2006	1 192	353	-839

Pozn.: rok 2006 do června

Zdroj: *Drůbež a vejce, srpen 2006*

Původ dováženého drůbežího masa do Česka je různý, největším dovozcem je Brazílie. Dalšími dovozci jsou jednotlivé země EU, jejichž pořadí se postupně mění (Tab. 10). Mezi velké a tradiční dovozce lze zařadit Maďarsko, Slovensko a Francii, v posledních letech se k nim připojuje také Polsko a Nizozemsko.

Tab. 10: Země s největším podílem na dovozu drůbežího masa do ČR

Rok	země	množství (t)	země	množství (t)	země	množství (t)	země	množství (t)	země	množství (t)
2000	Brazílie	6 839	Maďarsko	3 987	Francie	2 657	Slovensko	1 091	Itálie	634
2001	Brazílie	4 928	Slovensko	30 805	Francie	3 367	Maďarsko	1 505	Itálie	848
2002	Brazílie	7 033	Maďarsko	4 091	Slovensko	3 078	Francie	2 972	Dánsko	1 060
2003	Brazílie	17 276	Maďarsko	9 919	Slovensko	3 387	Francie	1 902	Belgie	1 858
2004	Brazílie	20 368	Maďarsko	6 259	Nizozemsko	5 231	Slovensko	4 272	Itálie	2 801
2005	Brazílie	10 708	Polsko	10 385	Nizozemsko	6 420	Slovensko	6 140	Maďarsko	4 302
2006	Polsko	7 458	Nizozemsko	4 373	Slovensko	3 483	Německo	3 248	Brazílie	2 718

Pozn.: rok 2006 do června

Zdroj: *Drůbež a vejce, srpen 2006*

Konkurence na trhu s drůbežím masem roste a to nejen z pozic českých zpracovatelů drůbeže, ale také ze zahraničí. Vysoké levné dovozy drůbeže se projevily v roce 2003. Využívání levných dovozu drůbežího masa ze zahraničí velkými obchodními řetězci nutí zpracovatele ke snižování cen.

Při zkoumání a odhadování budoucího vývoje trhu s drůbežím masem musíme brát mimo řady výhod v úvahu i některá rizika a opatření s nimi související. Nelze opomíjet ani vývoj celosvětové ekonomiky a případné lokální krize. Skřivan a kol. (2000) například uvádí, že i když došlo od roku 1955 do roku 1998 k více než dvanáctinásobnému nárůstu světové produkce drůbeže (z 5 na 61,1 milionů tun) nebylo dosaženo původního odhadu FAO, a to hlavně díky ekonomické krizi v Asii. V současnosti může být ohrožením trhu s drůbežím masem i výskyt ptačí chřipky v Asii a USA a nyní i v Evropě i Česku.

5 ÚZEMNÍ DIFERENCIACE CHOVU DRŮBEŽE A PRODUKCE DRŮBEŽÍHO MASA

5.1 Chov drůbeže

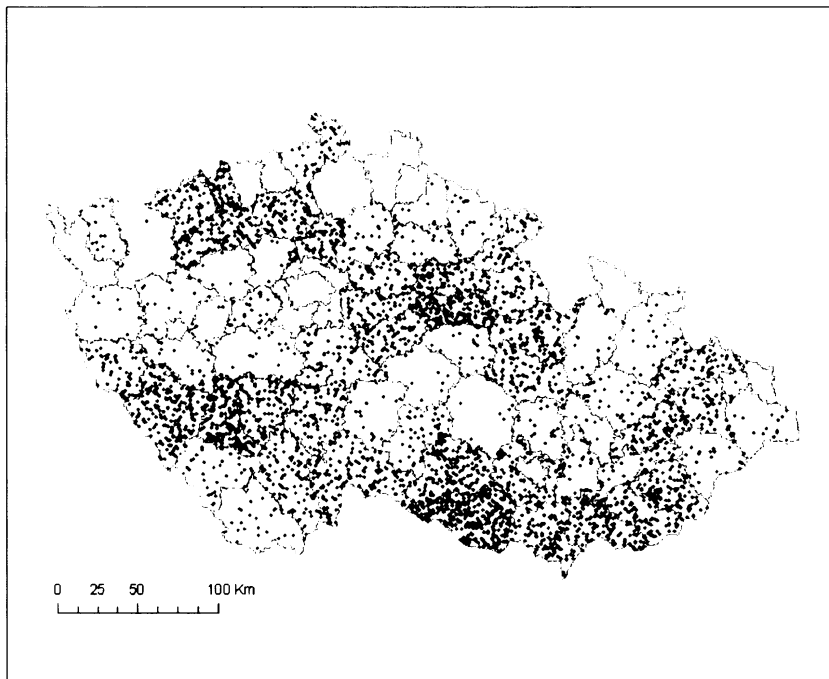
Chov drůbeže a rozmístění farem závisí na řadě aspektů. Tyto aspekty a faktory, jsou vedle vlivu historického vývoje spíše ekonomického rázu, jako například podnikatelské záměry a kapitál subjektů podnikajících v zemědělství, poptávka na trhu s drůbežím masem, legislativní překážky při realizaci podnikatelského záměru, konkurence a rentabilita v odvětví, ceny a rozvoj technologií, možnosti navázání kontraktů s dodavateli (krmných směsí, jednodenních kuřat), stejně tak jako s odběrateli. Z faktorů, které se váží ke geografii se na rozmístění farem u nás postupně částečně uplatnily následující: chov v místech přebytků krmného obilí a chov v blízkosti center spotřeby (velkých měst). Jak uvádí Götz a Novotná (1996), rozmístění živočišné výroby je lépe přizpůsobeno trhu než rozložení pěstovaných plodin, přičemž chov slepic je typickým atributem příměstského zemědělství. Vedle těchto faktorů se u nás uplatnily i faktory politické, které souvisely s rozhodováním o umístění výrob (resp. investic) v rámci centrálně plánované ekonomiky. Jedním z vysledovatelných faktorů, spojených se snahami o nivelizaci, byl faktor uspořádání státu do územních jednotek (okrajů a krajů). Ty tvořily rámcovou kostru, v jejímž rámci byla prováděna porovnání a vedla tak k následné iniciaci umístění investic. Tak například vznikaly v každém kraji národní podniky „Drůbežářské závody“. Podobně vznikaly i výzkumné ústavy pro oblast šlechtitelskou i technologickou a v šedesátých letech i závody krmivářského průmyslu, jejichž produkty byly farmám centrálně rozdělovány.

Chov drůbeže byl ve svých počátcích realizován drobnými chovateli a znamenal tak pokrytí potřeb obyvatel zejména formou samozásobení či prostřednictvím místních tržišť. Jednalo se tedy o rovnoměrné rozmístění drobných chovů. Postupně pak zejména v meziválečném období docházelo ke koncentraci chovu drůbeže do drobných zemědělských závodů. V třicátých letech začaly vznikat první větší chovy při zemědělských závodech a specializované závody na okraji velkých měst (Kosař 2002).

Dnešní stav rozmístění farem pro chov masných slepic tak odráží výše uvedené aspekty. V následující mapě (Obr. 3) je pomocí bodové kartografické metody znázorněno rozmístění současných kapacit pro chov jatečné drůbeže, jak jsou evidovány v rámci ústřední evidence drůbeže v ústavu Mezinárodní testování drůbeže (v Ústrašicích), fungujícím při MZe (pod masným typem slepic se rozumí zejména kuřata). Přestože se

tedy jedná o znázornění disponibilních kapacit farem nejde tedy o vyjádření jejich skutečného využívání, je možné brát znázorněné hodnoty za relativně vypovídající. Důvodem je, že díky vývoji trhu s drůbežím masem (rostoucí spotřebě i vývozu), jsou kapacity farem ve velké míře plně využívány.

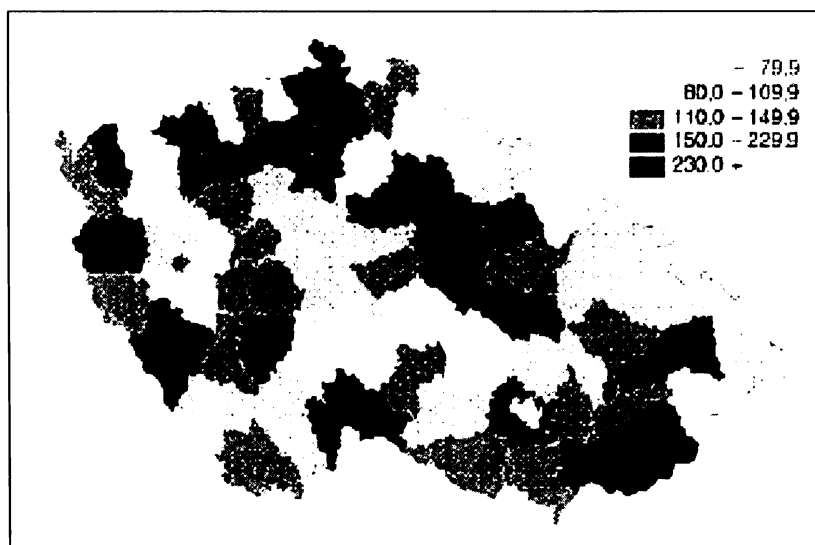
Obr. 3: Kapacity farem pro chov masných slepic
(1 bod = 6000 kusů masné drůbeže)

Zdroj: Vlastní zpracování dat od MTD Ústrašice, 2007

Regionální rozdíly plynoucí z této mapy (ačkoli se jedná pouze o masný typ slepic) v podstatě korespondují s kartogramem publikovaným Jančákem a Götzem (1997), který znázorňuje pomocí indexu vývoj stavů drůbeže v letech 1961 až 1996 (Obr. 4).

Obr. 4: Vývoj stavů drůbeže v letech 1961 - 1996 (rok 1961 = index 100)

Zdroj: Jančák, Götz 1997

Z výše uvedených map lze vysledovat následující regionální rozdíly v chovu jatečné drůbeže na území Česka:

- Rozdíly mezi jednotlivými okresy se zvětšily. Došlo do jisté míry ke koncentraci chovu jatečné drůbeže do některých okresů a to aniž by zde byla patrná přímá závislost na přírodních podmínkách. I zde se tedy promítá a potvrzuje již na počátku práce uvedená skutečnost, že chov drůbeže není díky nízké spotřebě krmiva (přibližně kolem 2 kg na 1 kg přírůstku živé hmotnosti) příliš vázán na půdu, respektive krmivovou základnu. Proto mohlo dojít i ke zvýšení stavů/kapacit v pahorkatinných až horských okresech Pošumaví a Krušnohorska.
- Jak uvádí Jančák a Götz (1997) výrazné snížení stavů nastalo v pahorkatinných okresech Českomoravské vrchoviny, Podkrkonoší a v některých dalších podhorských okresech. Jak je patrné z obrázku 3, tak pokles kapacit v těchto oblastech trvá dodnes. Minimální kapacity farem pro chov jatečné drůbeže tak nacházíme v severozápadních Čechách, na Ústecku, Teplicku, Liberecku a Jablonecku, Jesenicku, Bruntálsku a oblasti Žďáru nad Sázavou.
- Naopak k růstu kapacit na více než dvojnásobek došlo v některých náhodně rozmístěných chovech v okresech (Jančák, Götz 1997). U některých z nich lze vysledovat závislost na blízkosti drůbežářských zpracovatelských podniků. Tak je tomu např. v případě Klatovska, Písecka či Přerovska, Uhersko Hradištska, Třebíčska a Znojemska. Efekt působení tohoto faktoru je výrazně zřetelný zejména na Klatovsku, kde byl postaven závod na zpracování jatečné drůbeže. Tuto lokalizaci hodnotil v roce 1988 Götz jako nevýhodnou a to ze dvou důvodů. Prvním bylo excentrické umístění vůči hlavnímu spotřebitelskému centru Plzni, a druhým byla nutnost dovážet jatečnou drůbež z daleka zejména z okresů Plzeň sever a Rokycany. Z výše uvedeného kartogramu znázorňujícího index změny (Obr. 4) i z obrázku 3 plyne, že zde došlo ke změnám, ve smyslu změny lokalizace a přiblížení farem (u výše uvedených případů) zpracovatelským závodům. Jinde lze vysledovat závislost na blízkost velkých aglomerací, jak je tomu například ve východních a severních Čechách. Podobnou vazbou spolu vazbami na tradičním zemědělství lze charakterizovat koncentrace na Moravě.

Koncentrace na jižní Moravě je navíc, jak již bylo výše zmíněno, navázána na blízkost zpracovatelských závodů.

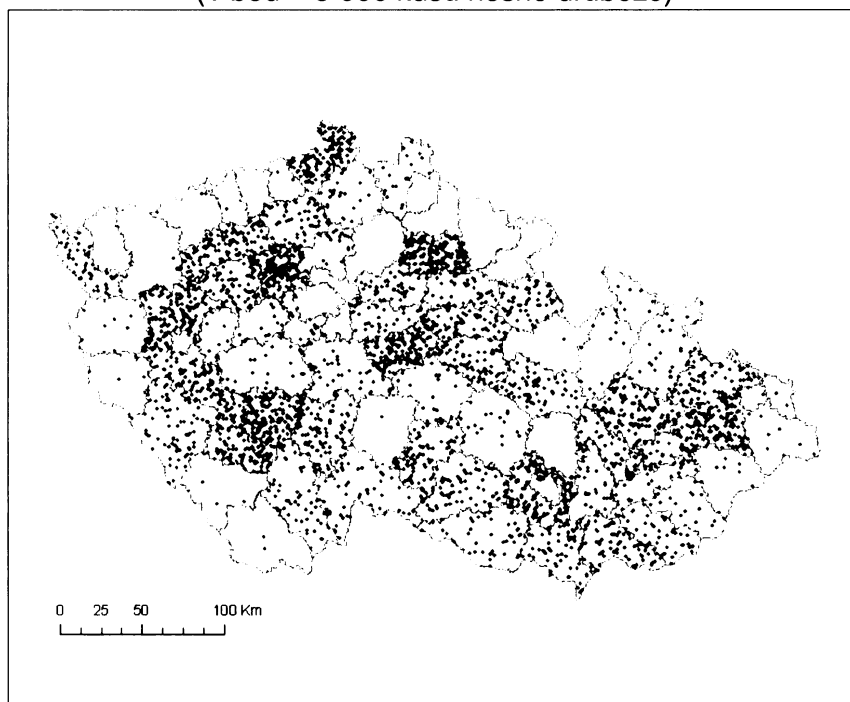
- Chov drůbeže je tak koncentrován do několika hlavních oblastí (podrobnější výsledky s číselnými hodnotami jsou uvedeny pro chov masného typu slepic v příloze 3):
 - Klatovsko, Domažlicko, Písecko a Strakonicko
 - Třebíčsko, Znojensko, Hodonínsko a Břeclavsko
 - Královéhradecko, Pardubicko a Orlicko Ústecko
 - Lounsko, Litoměřicko, Chomutovsko a Mostecko
 - na Moravě je to pás táhnoucí se od jihu k severu podél řeky Moravy, Moravskou branou až na Opavsko.

Pro srovnání jsou v příloze (Příloha 3, 4) uvedeny také údaje pouze pro výkrm masných slepic (tzn. bez rodičovských, prarodičovských, rozmnožovacích a šlechtitelských chovů). Výraznější rozdíl je patrný pouze v oblasti východních Čech, kde jsou právě výše zmíněné chovy více koncentrovány.

Rozmístění hlavních kapacit chovů kachen, hus a krůt se dlouhodobě nemění, výsledky mého šetření na základě dat z ústřední evidence drůbeže (Příloha 5) se téměř shodují již s údaji uvedenými A. Götzem v roce 1988. Chov hus a kachen (včetně šlechtitelských a rozmnožovacích chovů) je rozšířen v rybníkářských oblastech Jihočeského kraje (husy v okresech České Budějovice, Jindřichův Hradec, Písek; kachny v okrese Strakonice) a Jihomoravského kraje (husy: Břeclav a Hodonín, kachny: Znojmo), v Olomouckém kraji (okres Olomouc), v Plzeňském kraji (okres Klatovy, kachny navíc i v okresech Domažlice Plzeň jih a Tachov), ve Středočeském kraji (husy okres Kladno, kachny ve většině ostatních okresů s největší kapacitou v Kolínském). Chov hus se prosadil také v okrese Děčín a na Vysočině (zejména na Jihlavsku). Chov krůt je nejvíce zastoupen v Jihomoravském kraji (kapacita přes 250 tis. kusů) v okrese Brno - venkov, v Moravskoslezském kraji (kapacita okolo 225 tis. kusů) na Novojičínsku a v téměř ve všech okresech Plzeňského kraje (kapacita přes 240 tis kusů). Dalšími oblastmi jsou Českolipsko, Orlicko Ústecko, Jihlavsko a Uhersko Hradišsko.

V následující mapě (Obr. 5) jsou znázorněny kapacity farem s nosným typem slepic. Koncentrace těchto chovů je v některých případech shodná s masnými chovy, přičemž z mapy jasně plyne, že chovy nosného typu slepic se nevyskytují v horských oblastech.

Obr. 5: Kapacity farem pro chov nosné drůbeže
(1 bod = 3 000 kusů nosné drůbeže)

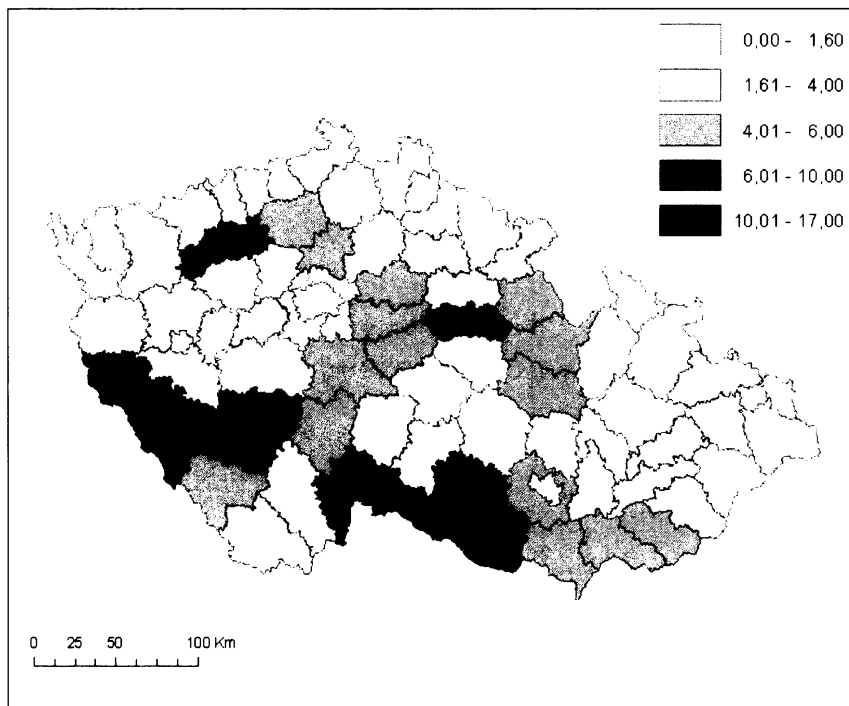
Zdroj: Vlastní zpracování dat od MTD Ústrašice, 2007

Vzhledem k tomu, že dříve doporučovaný ukazatel počet slepic na 100 ha orné půdy, plynoucí z doporučení lokalizovat farmy chovu drůbeže v místech vysoké produkce krmného obilí, pozbyl významu a vypovídací schopnost, jak uvádí Jančák a Götz (1997), byl v rámci této práce proveden přepočítání kapacit farem na počet obyvatel územní jednotky (resp. okresu). Tento přepočítání lépe odpovídá současným doporučením umísťovat drůbežárny v místech spotřeby (koncentrace obyvatel) a jeho výsledky jsou znázorněny v následujících kartogramech (Obr. 6, 7).

Z uvedeného kartogramu (Obr. 6) plyne, že největší počet kusů drůbeže připadá na obyvatele v okresech Klatovy, Strakonice a Znojmo. V další uvedené kategorii se nachází sousední okresy Domažlice, Písek, Jindřichův Hradec, Třebíč a mimo těchto dvou oblastí jsou to ještě okresy Pardubice a Louny, které se nachází v oblastech, které byly výše specifikované, jako lokality s vysokou koncentrací kapacit farem. Z tohoto znázornění plyne vazba hlavních dvou lokalit v západních Čechách a na jižním Česko-Moravském pohraničí na zpracovatelské podniky (jejich rozmístění bude řešeno v následující kapitole 5.2). Velmi nízké kapacity pro zásobování obyvatel jsou ve středních Čechách (hlavním důvodem jsou malé kapacity a také vysoký počet obyvatel navázaný na pražskou aglomeraci), v Karlovarském kraji, v oblasti severních příhraničních horských okresů a hlavně na severní Moravě. Na tuto problematiku s nedostatečnými kapacitami ve středních Čechách a na severní Moravě upozorňoval ve své studii již Götz (1988), který

nedostatečnou kapacitu a nutnost přesunů jatečné drůbeže event. zpracovaného masa kritizoval a doporučoval lokalizovat do těchto oblastí nově vznikající kapacity.

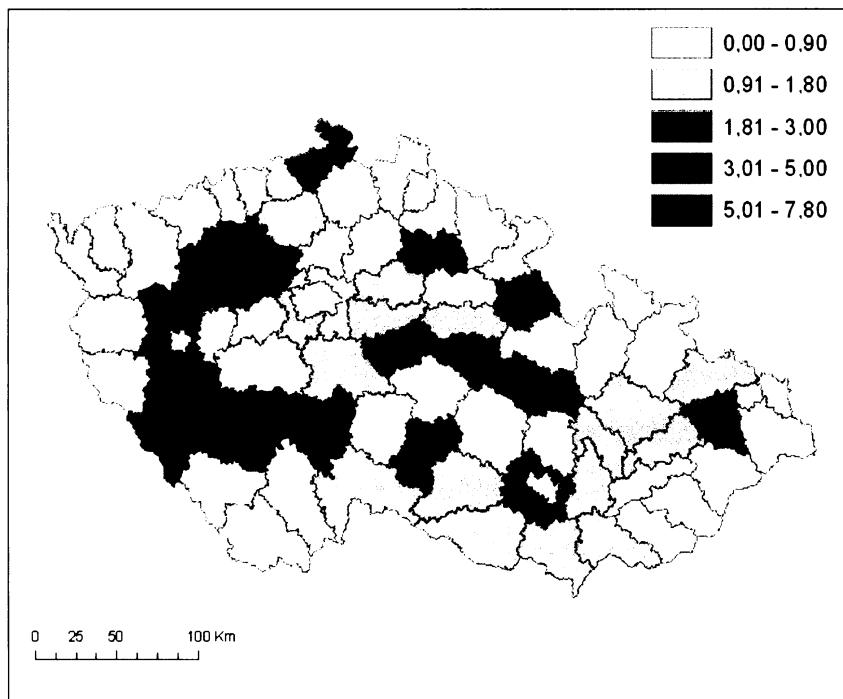
Obr. 6: Kapacity farem masné drůbeže přepočítané na počet obyvatel okresu
(počet obyvatel k roku 2001)

Zdroj: Vlastní zpracování dat od MTD Ústrašice, 2007

Regionální rozdíly v kapacitách farem nosné drůbeže přepočtené na počet obyvatel okresu jsou patrné z následujícího kartogramu (Obr. 7). Nejvyšší kapacity jsou lokalizovány v půlkruhovém pásu od Písku a Strakonice směrem na sever přes příměstské okresy Plzeň k Rakovníku a Lounsku. Mimo tento pás se výraznější kapacity nachází v okresech Kutná hora a Jičín. Důvodem těchto koncentrací ve většině výše uvedených lokalit je rozhodnutí o rozmístění velkokapacitních hal v druhé polovině šedesátých let, kdy došlo k zásadní změně v technologii chovu nosné drůbeže (z chovu na podestýlce na chov klecový). Tento okamžik, jak píše Götz (1988) byl jedinečnou příležitostí pro racionální rozmístění farem s chovem nosných slepic a přiblížit je spotřebním centřům, což však bohužel nebylo naplněno. Řada farem tak vznikla jednak na místech, kde byla téměř veškerá spotřeba vajec kryta z chovů drobných chovatelů („samozásobitelství“) a jednak i ve vzájemné těsné blízkosti.

Obr. 7: Kapacity farem nosné drůbeže přepočítané na počet obyvatel okresu
(počet obyvatel k roku 2001)

Zdroj: Vlastní zpracování dat od MTD Ústrašice, 2007

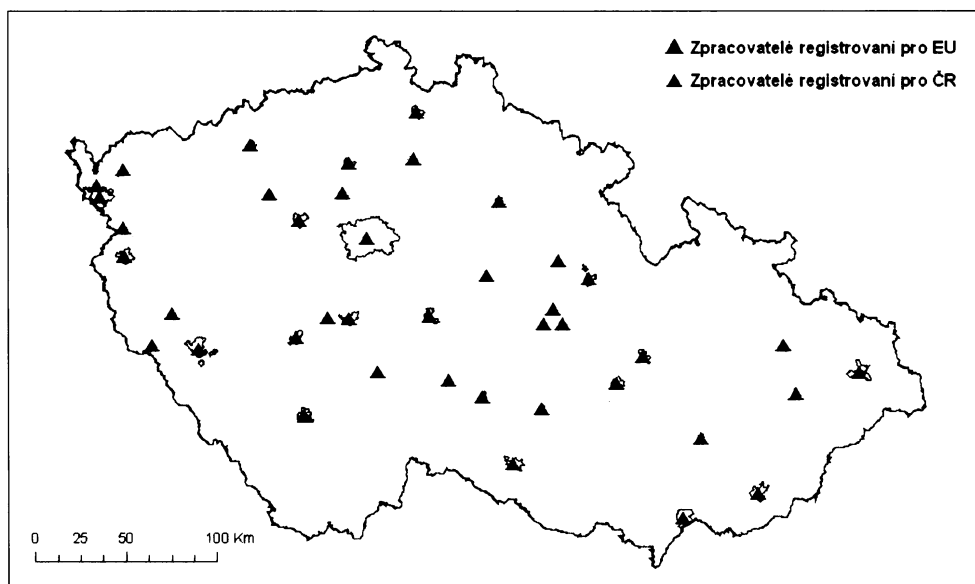
Obecně lze souhlasit s tím, že zemědělství musí respektovat přírodní podmínky, tzn. v nížinných a mírně pahorkatinných oblastech by se měla výroba rozvíjet či stabilizovat, zatímco ve vyšších polohách utlumovat, a také s tím, že rozmístění živočišné výroby je lépe přizpůsobeno trhu než rozložení pěstovaných plodin.

5.2 Zpracování drůbeže a drůbežího masa

Zpracování drůbežího masa, a to jak porážka, tak porcovny spadají pod schvalování a registraci v souladu s požadavky příslušných směrnic, zákonů a vyhlášek. Schválení a registrace je udělována Státní veterinární správou při MZe ve dvou kategoriích a to pouze pro vnitřní trh (v rámci ČR), nebo v rámci celé EU. Evidence schválených a registrovaných zpracovatelů pro komoditu čerstvé drůbeží maso, stejně tak jako pro ostatní komodity živočišné výroby, jsou spravovány Státní veterinární správou a v aktualizované podobě jsou veřejnosti k dispozici na jejich webových stránkách (<http://www.svscr.cz>). V příloze této práce jsou uvedeny seznamy schválených a registrovaných zpracovatelů čerstvého drůbežího masa, konkrétně pro porážky (Příloha č. 6, 7), porcovny (Příloha č. 8, 9) mrazírny (Příloha č. 10, 11) a pro produkci násadových vajec a kuřat chovné drůbeže a jejich uvádění na trh (Příloha č. 12).

Porážky zpracovatelů jatečné drůbeže schválené a registrované pro obchodování v rámci EU či pro vnitřní obchod ČR jsou rozmístěny téměř rovnoměrně na území celé republiky, jak je patrné z následující mapy (Obr. 8). Méně zpracovatelských porážek se nachází ve východních Čechách a na Jesenicku, naopak relativně četnější výskyt těchto zpracovatelů je v jihozápadních Čechách. Při porovnání této přílohy a mapami z předcházející kapitoly lze dojít k závěru, že i pokud pomineme další dodavatelsko odběratelské vztahy, musí docházet k přesunům vykrmené drůbeže ke zpracování z relativně velkých kapacit do závodů mimo tento kraj. Koncentrace v rámci tohoto odvětví se stále zvyšuje a provazby mezi firmami se stávají pevnější a díky působení firem v rámci holdingových společností i méně přehledné. Porcoven jatečné drůbeže je více jsou lokalizovány zejména v místech porážek a velkých koncentrací obyvatelstva (Příloha 13).

Obr. 8: Porážky registrované pro vnitřní trh a obchodování v rámci EU

Zdroj: Vlastní zpracování dat z evidence Státní veterinární zprávy, 2007

V Česku působí několik velkých zpracovatelských firem drůbeže, které do značné míry ovlivňují trh a to v celé vertikále od jednodenních kuřat, přes výkrm, zpracování až po finalizaci pro konečného spotřebitele. Řada z nich patří do některého z velkých holdingů působících v oblasti zemědělské výroby a produkce potravin. V následujícím textu bude podán stručný nástin situace na trhu a některých zjištěných provazeb.

Mezi největší firmy působící na trhu s jatečnou drůbeží, drůbežím masem a krmnými směsmi patří Jihočeská drůbež, a. s. Tato společnost je největším podnikem na zpracování drůbežího masa v Česku. Denně poráží okolo 115 tisíc kusů kuřat a vyrábí široký sortiment produktů z drůbežího masa. Ročně tak zpracuje téměř 60 tisíc tun živé

drůbeže (Agropol Group 2007). Společnost sídlí a působí ve Vodňanech (druhý menší zpracovatelský závod se nachází v Táboře) a získala příslušné certifikace pro produkci, distribuci a prodej zdravotně nezávadných potravin v souladu s evropským právem. Jako akciová společnost vznikla v roce 1994 a převzala na sebe závazky a pohledávky spojené s činností v drůbežářské výrobě v rozsahu dřívějšího státního podniku Jihočeské drůbežářské závody, provoz Vodňany. Společnost byla následně též nástupcem společnosti Jihospol, Jihočeská obchodní a stavební, s. r. o. Od roku 2002 je tato společnost součástí holdingu Agropol Group (Justice 2007).

V rámci holdingu Agropol Group je vyčleněna divize zpracování drůbeže, která zaujímá přibližně třetinový podíl na trhu s drůbežím masem a je tak největším zpracovatelem drůbežího masa v ČR. Divizi tvoří výrobní závody na zpracování drůbežího masa a to zejména kuřecího a v menší míře kachního. Celková kapacita porážek divize zpracování drůbeže je 240 tisíc kuřat denně, což představuje roční objem 90 tisíc tun zpracovaného kuřecího masa a 10 tis tun masa kachního (Agropol Group 2007). V provozech se zpracovává veterinárně kontrolovaná drůbež pouze českých uzavřených chovů. Jak již bylo popsáno výše existují vazby zpracovatelů vůči výkrmců, které potvrzuje Agropol přímo na svých webových stránkách, kde uvádí: „K výkrmu drůbeže se používají speciální krmné směsi vyrobené ze surovin nakoupených , ošetřených a uskladněných dle přísných ISO norem v kvalitních silech našich agrocenter“ (Agropol Group 2007). Dalšími společnostmi, které spadají pod tuto divizi jsou: Agropol Food, s. r. o., Jihočeská drůbež Mirovice, a. s. , Intergal Vrchovina, a. s. a Moravskoslezské drůbežářské závody PROMT, a. s.

Společnost Agropol Food vznikla v roce 2003 a jejím cílem je zajistit centrální odbyť veškerých výrobků divize zpracování drůbeže. Tato centralizace odbytu rozšiřuje nabízený sortiment a má zajistit lepší vykrytí objednávek. Holding tak uplatňuje společnou odbytovou politiku vůči odběratelům a zároveň provádí i řízený marketing. V jeho rámci byla například vytvořena značka „Vodňanské kuře“ či „Vodňanská kachna“, pod kterou jsou prodávány výrobky všech závodů divize. Tato značka s jednotným logem má odběrateli usnadnit orientaci na trhu a označit tradiční české výrobky a získat si ho jako věrného zákazníka, který bude produkty s tímto označením vyhledávat. Značka tak, jako taková sice řekne zákazníkovi, že se jedná o český výrobek, ale pokud není zákazník zkoumavý tak mu neřekne odkud, z kterého závodu výrobek pochází (z Vodňan zvolený drůbeží výrobek skutečně být nemusí). Právě marketing a tvorba značek spojených s místem původu produktů je v posledních letech námětem zahraničních studií, např. Ilbery

a kol. (2005) řeší tuto problematiku ve své práci pro oblast severní Ameriky a Evropy. Důvodem je hlavně rozvoj a podpora místních producentů v rámci tlaků globalizovaného trhu.

Společnost Jihočeská drůbež Mirovice, a. s. vznikla v roce 1995 pod názvem Drůbežářský podnik Mirka Mirovice a zaměřuje svou činnost na porážku a zpracování kachen, je jejich největším zpracovatelem. Současný název používá od roku 1997, kdy se jejím jediným vlastníkem stala Jihočeská drůbež, a. s. (Ares 2007). Ročně zpracuje osm tisíc tun drůbežího masa. Vedle kachen tvoří nemalý podíl i porážka a zpracování lehkých slepic.

Intergal Vrchovina, a. s. vznikla v roce 1994 z rozhodnutí Fondu národního majetku ČR a následně byla privatizována ve 2. vlně kupónové privatizace. Patří mezi provozy s nejdelší tradicí v Čechách, který zpracovával jatečná kuřata, slepice, krůty i vodní drůbež (Justice 2007). V roce 2004, ve vazbě na začlenění do holdingu Agropol Group, došlo ke specializaci obou jejích závodů a to závodu ve Skořenicích (provoz Vrchovina) na zpracování jatečných kuřat a na uzenářskou výrobu v provozu Žamberk. Provoz Vrchovina zpracovává ročně přibližně 21 tun brojlerových kuřat (Agropol Group 2007).

Poslední společností spadající pod divizi zpracování drůbeže holdingu Agropol Group jsou Moravskoslezské drůbežářské závody PROMT, a. s. Vznikly v roce 1994 se zaměřením na řeznictví a uzenářství, výrobu potravinářských výrobků a dále na výrobu krmných směsí. Její součástí byly dva zpracovatelské závody drůbežího masa, redistribuční sklad a do konce roku 2005 i výrobně-skladovací středisko v Opavě, které se zabývalo především výrobou krmných směsí. Toto středisko se pod názvem Silagra CZ, a.s. na počátku roku 2006 osamostatnilo a je jedním z deseti agrocenter holdingu. Hlavním zpracovatelským provozem je závod v Modřicích, druhým menším je provoz v Háji ve Slezsku (Agropol Group 2007).

Dalším významným podnikem je Drůbežářský závod Klatovy, a. s., který byl založen v roce 1992 rozhodnutím Fondu národního majetku ČR, a navazuje tak na dlouholetou tradici zpracování a prodeje drůbeže. Postupem doby se z malokapacitního závodu stal podnik, který disponuje moderní zpracovatelskou technologií a je schopen zpracovat až 20 tisíc tun drůbeže ročně. K modernizaci svého provozu využívá evropských strukturálních fondů, s jejichž pomocí postupně realizoval 9 projektů (DZ Klatovy 2007). Ani tato společnost nezůstává pozadu a proměňuje se ve výrobně obchodní společnost, která se zabývá nejen zpracováním, ale i výkrmem drůbeže a obchodní činností.

Tlak konkurence v odvětví je velký a snahy získat pravidelné dodávky jatečné kvalitní jatečné drůbeže a zavázat si dodavatele jsou opravdu značné. Váží se nejen na již zmiňované dodávky krmných směsí (např. i jako podmínky odběru, tzn. i zajištění vlastního odbytu z jiného sektoru), jednodenních kuřat, ale až po kapitálovou účast v podnicích výkrmců či plné vlastnictví farem s výkrmem jatečné drůbeže.

Dalším poměrně velkým podnikem, který se začal zabývat zpracováním jatečné drůbeže relativně nedávno, ale jehož tradice sahá do dvacátých let minulého století, je akciová společnost Kostelecké uzeniny (vznikla v roce 1992 z rozhodnutí Fondu národního majetku ČR z bývalého státního podniku Masný průmysl, s. p., Kostelec u Jihlavy). Výstavba nové drůbeží porážky byla v Kostelci u Jihlavy dokončena v roce 1995. V roce 1999 přibyla přístavba balírny a expedice drůbežího masa a v roce 2002 druhá porcovna. Na konci roku 2003 se stala vlastníkem 34 % akcií společnosti akciová společnost Agrofert Holding, a. s. (Kostelecké uzeniny 2007) Podnik vlastní registrovanou ochrannou známku „Kostelecké uzeniny“, která se opět váže na kvalitu a tradici produktů.

Společnost Rabbit Trhový Štěpánov, a. s. vznikla na konci osmdesátých let, jako malá společnost, která vyráběla a zpracovávala králičí maso. Postupem času se rozrostla v akciovou společnost vlastníci několik dceřinných společností. Vytvořila se tak další holdingová společnost zabývající se zemědělskou prvovýrobou, chovem hospodářských zvířat a jejich zpracováním, distribucí a prodejem a to dokonce ve vlastní maloobchodní síti s více než 110 obchody (jejím prostřednictvím prodá až 45 % své produkce). Z pohledu na produkci drůbeže je v jejích provozech (Trhový Štěpánov a Jevíčko; výkon obou linek je 30 - 35 tisíc kusů drůbeže v jedné směně) zpracováno 40 tisíc tun živé drůbeže za rok. V dceřinné společnosti Mydlářka, a. s. Benešov provádí chov a výkrm kuřat a slepic pro své porážky. Výkrm kuřat probíhá také v ZD Trhový Štěpánov, a. s. Dále jsou součástí holdingu další zrekonstruované či pronajaté provozy určené pro drůbež (Rabbit 2007).

Za zmínku stojí také společnost Raciola - Jehlička, s. r. o., která sídlí v podhůří Bílých Karpat v Uherském Brodě. Firma, drůbežářský podnik Sběr, vznikla již v roce 1947, v roce 1950 byla znárodněna a stala se součástí Jihomoravských drůbežářských závodů, s. p. Velké Pavlovice. Po navrácení původním majitelům v roce 1994 byl areál pronajímán pro zpracování drůbeže a až v roce 1998, byla založena majiteli objektu společnost Raciola - Jehlička, s. r. o., která je kapitálově provázána s tuzemskými prvovýrobci (člen české zemědělské slupiny Lukorm). Z těchto farem si firma zajišťuje pravidelný přísun živé drůbeže. Průměrná roční produkce je přibližně 35 tisíc kusů drůbeže

(řadí se tedy mezi střední podniky). Své výrobky dodává na trh, řetězcům i do vlastních podnikových prodejen (Raciola - Jehlička 2007).

Mezi největší zpracovatele, ale i chovatele krůt patří Zemědělské obchodní družstvo Brniště, které vzniklo jako JZD Nástup v roce 1961 sloučením čtyř JZD, od roku 1993, po transformaci družstva, používá současný název. Družstvo má dlouholetou tradici v chovu a výkrmu jatečných krůt a ročně jich vyprodukuje okolo 2500 t. Od 1. 2. 2007 zahájila činnost družstvem založená obchodní společnost Prominent CZ, s. r. o., která převzala veškeré zpracování a prodej krůtího masa. Nová společnost získala do pronájmu zpracovnu, rozvozová auta i vlastní obchody (Prominet CZ 2007). Zpracovávané krůty pochází z převážně z chovů mateřské organizace, čímž je zajištěn nejen dodatečný a pravidelný přísun krůt, ale i dokonalá znalost jejich původu, zdravotního a výživového stavu.

Další velkou společností je Xaverov, a. s. (spadá pod holding Agrotrade, a. s.), jediným akcionářem je dle veřejně přístupného obchodního rejstříku ministerstva vnitra XAVERgen, a. s. Původní firma vznikla v roce 2002, jako právní nástupce zaniklých akciových společností Drůbežářský podnik Libuš, Drůbež - vejce Xaverov a Xaverov holding. Následně pak došlo ke sloučení se společností Šumavský masokombinát, a. s. a Xaveross, s. r. o. a oddělení a vzniku nové společnosti Logistické centrum, a. s. (Justice 2007). po

Rozvážky zboží a distribuce jsou zajišťovány dopravou nově odděleného Logistického centra, a. s. a to jak do centrálních skladů, tak do jednotlivých obchodů celé ČR s cílem maximálně uspokojit potřeby zákazníků. Ve zpracovatelském provozu Libuš je rozpracován a certifikován i systém řízení jakosti ISO. V souvislosti s tímto systémem si společnost stanovila i vize a cíle v těchto oblastech, které jí pomáhají obstát v konkurenci na trhu. Konkurence v tomto odvětví je opravdu způsobuje, že se všechny velké společnosti snaží všemožně získat své stálé odběratele a zákazníky různými prostředky. Vedle tvorby značky, loga či prezentaci systémů řízení jakosti jsou to také ocenění, získané z různých soutěží a výstav ať již od odborné poroty či zákazníků (např. Czech Made, Zlatá Salima, Siesta, Zlatá hvězda apod.).

Společnost Xaverov, a. s. představuje v oblasti drůbežnictví příklad takového subjektu působícího na českém trhu. Zabezpečuje vzájemné provázání celé výrobní vertikály od prarodičovských a rodičovských chovů, přes líhně a vlastní výkrmy až po porážkovou linku, zpracování masa a masných produktů a jejich distribuci. Společnost

zahrnuje celou řadu provozů a to v Praze Libuši, v Pardubicích (líhňě Habry), v Žatci (líheň Slavětín a Mariánské Lázně), v Brně (líheň Uherský Ostroh), v Otíně.

Provozy Pardubice, Žatec a Brno se zabývají především rozmnožováním chovného hybridu ROSS 308, který je celosvětově využíván a je importován z Velké Británie. ROSS 308 je charakteristický především svou vyrovnaností, nízkou spotřebou krmiva, vysokou jatečnou hmotností, výtěžností a nízkým podílem tuku v jedlých částech. Jeho brojlerová kuřata jsou snadno sexovatelná peříčkovou metodou. Provozy zajišťují rozmnožování, prodej násadových vajec i jejich export. Provoz Otín v okrese Klatovy se zabývá chovem krůt. Využívá těžkých hybridů Large White a hlavně Big 6, od anglické firmy British United Turkeys limited. Tyto hybridy jsou velmi nároční na kvalitu výživy a jejich výkrm nelze provádět v extenzivních podmínkách. Zvířata se vyznačují dobrou životaschopností, využitím krmiv a výbornou jatečnou výtěžností při vysokém podílu prsní svaloviny a nízkém podílu tuku. Kombinace BUT Big 6 je určena především pro další zpracování, zejména do krůtích specialit (Bäumelová, 2004).

Případová studie: Provoz Libuš společnosti Xaverov, a. s. vazby s dodavateli a jejich prostorové rozmístění

Jak již bylo uvedeno v metodice bude tento úsek dodavatelsko odběratelského komplexu studován pomocí případové studie právě na příkladu provozu Libuš a datech z roku 2003. Provoz Libuš, který je potravinářským provozem společnosti, se zabývá i obchodně výrobní činností. Patří k předním zpracovatelům drůbeže v ČR a na své porážkové lince zpracovává denně okolo 70 tisíc kusů jatečné drůbeže (okolo 35 tisíc tun ročně), která je dodávána jak z vlastních výkrmových kapacit, tak od ostatních výkrmců. Patří mezi největší zpracovatele drůbeže (brojlerových kuřat) v ČR. Na celkových nákupech se podílí přibližně 10 až 11 % (Bäumelová 2004). Pokud pak vezmeme v úvahu celou holdingovou společnost Xaverov, představuje velkou ekonomickou a vyjednávací sílu.

Ve sledovaném období, pro které bude provedena příkladová případová studie, tedy v roce 2003 nakoupil provoz Libuš celkem okolo 30 tisíc tun jatečných kuřat od přibližně 60 dodavatelů. Průměrná velikost dodávky (od ledna do listopadu) vypočtená ze zpeněžených jakostních tříd činila 20 304,22 kusů o celkové hmotnosti 36 661,54 kg, čemuž odpovídá průměrná hmotnost nakupovaného kuřete 1,81 kg. Tato čísla je však nutno brát pouze jako informativní, protože interval velikosti dodávek je velmi široký a pohybuje se přibližně od tisíce téměř do padesáti tisíc kusů. Dodávky se realizují dle harmonogramu uvedeného v kontraktu mezi dodavatelem a provozem Libuš, několik dní před dodávkou se

také upřesňuje přesný čas pro návoz jatečných kuřat jednotlivými nákladními auty tak, aby se zabezpečila plynulost provozu porážecí linky i welfare přepravovaných zvířat. Kapacita nákladního automobilu, ve kterém se kuřata v plastových kontejnerech převážejí, je přibližně 5 tisíc kusů. Některá auta jezdí i na otočku, čímž se zvyšuje jejich vytíženost, ale i náročnost plánování a realizace závozu.

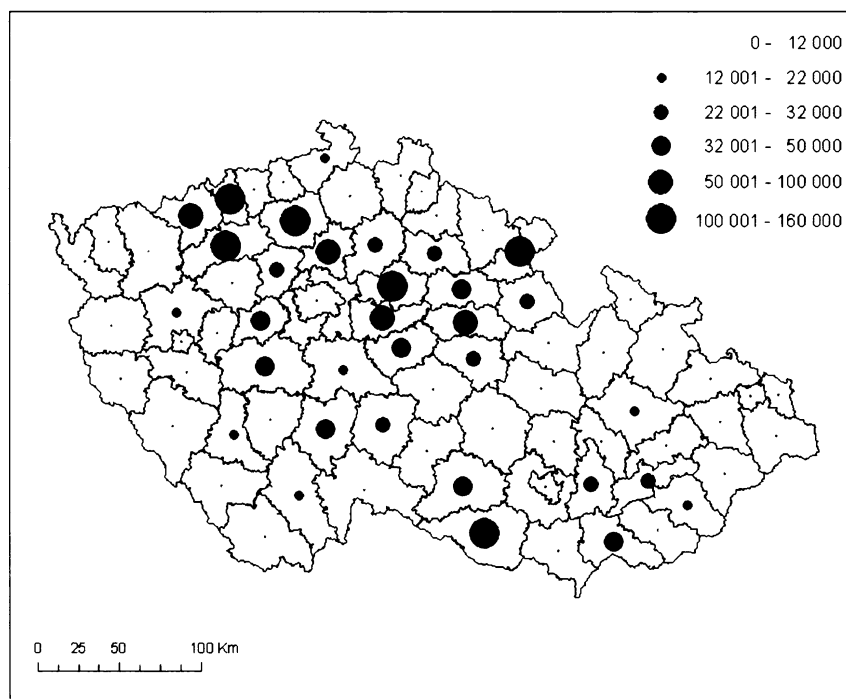
Na zpeněžování a konkurenceschopnost jatečné drůbeže na trhu má značný vliv také koncentrace výrobců (produkce). Velké dodavatelské firmy jako ve všech odvětvích mají vyšší vyjednávací sílu a na celkových objemech zpeněžených jatečných kuřat se podílí nemalou měrou. Nejinak je tomu v případě Libuše, kde v roce 2003 téměř 50 % dodávek jatečných kuřat zajišťovalo 5 největších dodavatelů (mezi ně patří i dvě dceřinné společnosti Xaverov, a. s.: Pardubice Xaverov, Žatec Xaverov; cca na desátém místě se pohybuje třetí dceřinná společnost Brno Xaverov) (Bäumeltová, 2004). Dceřinné společnosti pro výkrm drůbeže jsou v podstatě velmi těsně a to i prostorově (nachází se ve stejné lokalitě) navázány na líhně a rozmnožovací chovy společnosti, nikoli tedy na zpracovatelský závod, kam je jatečná drůbež na porážku dovážena. Pod dceřinné společnosti spadají jak líhně, rozmnožovací chovy tak výkrm, vše se pak realizuje na jednotlivých farmách, kterých pod dceřinou společností spadá několik. Příkladem mohou být farmy pro výkrm (rok 2003), kdy pod Brno Xaverov spadaly dvě farmy Červenka (okr. Olomouc) a Kozlany (okr. Vyškov), pod Pardubice Xaverov to byly čtyři farmy: Bezděkov (okr. Náchod), Holotín (okr. Pardubice), Lysá nad Labem (okr. Nymburk) a Opočno (okr. Rychnov nad Kněžnou) a pod Žatec Xaverov farmy: Dvěrce (okr. Louny) a Slaný (okr. Kladno).

Podíl kuřat již zmiňovaných tří dceřinných společností Xaverov na celkových dodávkách činil přibližně 22,5 %. Z toho plyne, že více než jednu pětinu jatečných kuřat získává Libuš „z vlastních zdrojů“. Vzniká tak relativně silný a provázaný dodavatelsko odběratelský řetězec, který zahrnuje šlechtitelskou činnost, rozmnožovací chovy, vlastní výkrm brojlerů i jejich porážku a tržní úpravu pro spotřebitele (Bäumeltová, 2004). Spolupráce v těchto oblastech zvyšuje efektivnost využívání zdrojů a pružnost reakce na požadavky zákazníků. Toto propojení se snaží holdingová společnost využívat ke zvýšení své konkurenceschopnosti na trhu.

Při pohledu na rozmístění dodavatelů provozu Libuš, které je znázorněno v následující mapě (Obr. 9), lze říci, že dodavatelé jsou zejména se středních, severních a východních Čech a z Jižní Moravy. To do jisté míry koresponduje s rozmístěním farem a jejich kapacit jak byly studovány v předchozí kapitole, ale s tou výjimkou, že provoz

Libuš má minimum dodávek z oblastí jihozápadních Čech, kde jsou koncentrovány značné kapacity farem pro výkrm. Lze předpokládat, že tyto kapacity využívají pro své dodávky velcí zpracovatelé, kteří se v těchto lokalitách nachází, tzn. Drůbežářský závod Klatovy, a. s. a Jihočeská drůbež, a. s.

Obr. 9: Velikost dodávek provozu Libuš v roce 2003

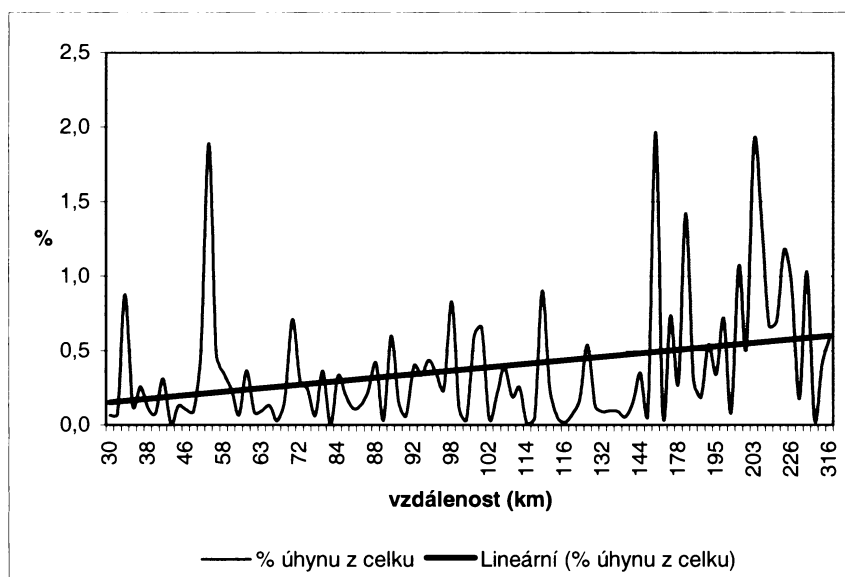

Zdroj: Vlastní zpracování (2007) dat z provozu Libuš z roku 2003

Dodávky jatečné drůbeže pro provoz Libuš se tak realizují i z relativně vzdálených lokalit. Průměrná vzdálenost přepravy činí 116 km a průměrné procento úhynu je 0,337 % při výpočtu průměru z jednotlivých procentních položek. Pokud bychom provedli tento výpočet přímo z celkových sumárních hodnot vychází procento úhynu o něco málo nižší (0,367 %). Můžeme tedy konstatovat, že doporučení Götze (1988) o přiblížení výkrmu drůbeže zpracovatelům na optimální vzdálenost 30 - 35 km nejsou a ve vazbě na rozvoj trhu ani nemohou být realizována.

Ze sledování Bäumeltové (2004) plyne, že mezi vzdáleností tzn. dobou přepravy a úhynem existuje pozitivní korelace. Tedy, že s rostoucí vzdáleností roste i úhyn a to přibližně o 0,232 % na 100 km. V následujícím grafu (Obr. 10) je znázorněn právě průběh závislosti úhynu na vzdálenosti proložený lineární trendovou funkcí, která rostoucí tendenci prokazuje (přímou úměrnost).

Obr. 10: Závislost úhynu na vzdálenosti přepravy

Zdroj: Vlastní zpracování (2007) dat z provozu Libuš z roku 2003

Rozdílnost dodávek jednotlivých dodavatelů lze využít k jejich relativnímu třídění například na stálé dodavatele a tzv. nahodilé dodavatele. Mezi „nahodilé“ dodavatele můžeme zařadit nové zájemce, kteří by se v budoucnu chtěli stát stálými dodavateli provozu Libuš a také ty, jejichž nabídky využívá společnost v případě výpadku dodávek svých nasmlouvaných dodavatelů apod. Tito dodavatelé totiž požadují vyšší výkupní ceny, což je pro Libuš nevýhodné. Mezi stálé dodavatele společnosti lze zařadit přibližně 50 společností, se kterými jsou uzavírány zpravidla roční kontrakty. Tyto firmy dodávají přibližně 90 % celkového množství jatečných kuřat. Kontrakty s dodavateli zajišťují společnosti dostatečný a pravidelný přísun jatečných kuřat ke zpracování a již zde jsou předběžně dány termíny dodávek, od kterých se odvíjí výkrmový cyklus. Kontrakty také určují přesné požadavky na jatečná kuřata a určují postihy za jejich nedodržení, předběžně zde jsou dohodnuty i nákupní ceny, takže rozdíly v cenách jednotlivých porážek jsou relativně malé a producentům se nevyplatí spekulace na lepší cenu (se zvyšujícím stářím se zvyšují náklady na odchov a klesá i výsledná jakost drůbežního masa). Kontrakty tak vedou k tomu, že se eliminuje případný přetlak (přebytek) nabídky jatečných kuřat nad poptávkou z hlediska ČR („není nadvýroba“). Hlavní otázkou je pak vývoj spotřebitelského trhu, velikosti jeho poptávky a nabídky, zda při daných kontraktech vede k vytváření zásob drůbežního masa a produktů, či zda průmysloví zpracovatelé hledají další dodavatele a dodávky jatečné drůbeže. Na změny reaguje i mezinárodní obchod a vláda a to dovozem případně vývozem (omezení dovozu, či subvence vývozu).

Z výše popsané situace tedy plyne, že na současném trhu s drůbeží působí velké konkurenční tlaky, které se svými důsledky projevují podstatně více než např. vazby plynoucí z geograficky výhodné polohy a blízkosti. Provázanost celého trhu je značná (produkce krmných směsí, jednodenních kuřat, zpracovatelské kapacity, uplatnění na trhu finální produktů pro spotřebitele, kapitálová a majetková účast ve společnostech) vyjednávací síla velkých holdingových společností tlačí drobnější farmáře i zpracovatele k přijímání pro ně mnohdy nevýhodných podmínek. Neuplatňují se tak doporučení uváděná Götzem (1988), která se váží na optimalizaci vzdálenosti mezi výkrmem a zpracováním jatečné drůbeže. Pro srovnání jsou v příloze (Příloha 14) uvedeny mapy z této jeho studie (znázorněné údaje se vztahují k roku 1986). Způsob přepravy však od té doby zůstává téměř totožný, provádí se velkoobjemovými kamiony s kapacitou 5 - 6 tisíc kusů kuřat.

Situace na trhu se vyostřila do té míry, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže udělil sedmi chovatelům kuřat pokutu celkem ve výši 14,2 milionu korun za kartelovou dohodu. Společnosti se v prosinci roku 2006 dohodly na společné strategii stanovování cen jatečných kuřat pro odběratele (ÚOHS potrestal kartel chovatelů pokutou 14 milionů). Z článku dále vyplývá, že potrestané firmy uplatňovaly svou strategii od 1. ledna a jejich cílem bylo dosáhnout postupné navýšení ceny alespoň na 20 Kč/kg v I. jakostní třídě a to zejména u nejvýznamnějšího společného odběratele Kostelecké uzeniny, a. s. Úřad zároveň uvedl, že postižené společnosti neomlouvají ani okolnosti, které na trhu panují (tím byl myšlen výskyt ptačí chřipky a růst energií). Nejvyšší pokuty dostaly Agrodružstvo Jevišovice (8,5 mil. Kč) a Sušárna Pohořelice (3,5 mil. Kč), které úřad označil za iniciátory celého kartelu.

Cílem chovatelů drůbeže a producentů drůbežího masa však stále zůstává získat loajální zákazníky, zvyšovat svůj podíl na trhu a upevnit si tak své postavení. Proto je důležité získat na svou stranu spotřebitele a obstát (v našich podmínkách) v konkurenci s masem vepřovým. Je nutné klást důraz nejen na užítkovost a výtěžnost, ale brát v úvahu i další faktory, které ovlivňují efektivnost produkce. V této souvislosti uvádí Eckman (2002), že mezi prvořadá tématy, týkající se živočišné produkce patří bezpečnost potravin, welfare zvířat, krmivo prosté od antibiotik, řízení odpadu a vlivu na životní prostředí. Další budoucí vzestup produkce drůbežího masa spojuje s využitím moderní techniky, technologie a genetického potenciálu. Vše však musí být náležitě koordinováno kvalitním managementem a marketingovým oddělením propojeno se zákazníky.

5.3 Distribuce drůbežího masa konečným spotřebitelům

Poslední článek dodavatelsko-odběratelského komplexu jatečné drůbeže a drůbežího masa byl studován pomocí vlastního průzkumu ve vybraných prodejnách potravinářských řetězců působících na území hlavního města Prahy. Průzkum proběhl na počátku června a zahrnoval celkem 24 prodejen celkem 10 respektive 9 řetězců. Před časem totiž došlo k tomu, že řetězec Delvita se rozhodl opustit český trh a jeho prodejny postupně přebírá společnost Billa. V rámci tohoto průzkumu byly tyto prodejny brány ještě odděleně, protože ještě nedošlo k jejich úplnému převzetí novou společností a tak tedy i dodavatelsko-odběratelské vztahy ještě nebyly plně pozměněny. Průzkum proběhl v odpoledních hodinách v různých dnech v týdnu a zkoumán byl pouze sortiment dostupný na prodejně. Svůj vliv tak tedy mohl sehrát i režim dodávek a naskladňování, který je u každé prodejny jiný. Snahou bylo vybrat a zařadit do průzkumu vždy minimálně dvě prodejny příslušného řetězce. V jednom případě (řetězec Kaufland) to však nebylo možné a to proto, že řetězec má na území Prahy pouze jednu provozovnu. Zkoumané prodejny jednotlivých řetězců jsou uvedené v příloze č.15. Při průzkumu byl sortiment drůbežího masa rozdělen do dvou základních kategorií: chlazené a mražené drůbeží maso; a jejich dvou podkategorií: drůbež celá a porcovaná. Předmětem studia nebyly produkty vyšší finalizace typu marinovaných mas a jiných polotovarů stejně jako nebyl zkoumán sortiment vnitřností, ořezů, skeletů a krků. Hodnocena byla četnost výskytu produktů jednotlivých dodavatelů příslušných kategoriích v prodejnách. Výsledky a závěry plynoucí z provedeného průzkumu jsou následující:

Chlazená drůbež

- Ve všech prodejnách je nabízen sortiment chlazeného drůbežího masa jen od českých dodavatelů, výjimkou byla pouze porcovaná krutí prsa z Polska nabízená v Hypernově na Chodově a kuřecí prsa z EU (bez přesnějšího uvedení původu) v Kauflandu.
- V rámci podkategorie chlazená drůbež, sortiment kuřecího masa (celé i porcované), jsou velkými řetězci jako je Tesco či Ahold (Hypernova a Albert) a Kaufland nabízeny produkty balené pod vlastní značkou (Tesco, AH Quality, Best Farm). Takto označovaná mražená drůbež nebyla ve výzkumu zaznamenána. Na etiketách těchto produktů má však spotřebitel vždy možnost zjistit, kde byly balené. Z průzkumu plyne, že takto na zakázku balí produkty největší zpracovatelé drůbeže jako je Drůbežářský závod Klatovy, a. s.,

Xaverov, a. s., Kostelecké uzeniny, a. s. a zpracovatelé v rámci holdingu Agropol Group.

- V kategorii chlazená drůbež celá jsou ve všech prodejnách nabízena chlazená kuřata a ve 15 prodejnách také chlazená kachna, jejímž dodavatelem je ve 100 % případů Jihočeská drůbež Mirovice, a. s.
- Mezi druhy prodávané porcované chlazené drůbeže nalezneme kuřecí, kachní a krůtí maso. V některých prodejnách se objevilo i několik málo kusů specialit jako je maso pštrosí. Chlazené porcované krůtí maso (díly z prsou či stehen) se nacházelo v regálech celkem 7 prodejen. Prodejna vždy nabízela chlazené porcované krůtí maso pouze od jednoho dodavatele, kterým byl ve dvou případech Procházka z Roudnice nad Labem (Globus Čakovice a Tesco Anděl), v ostatních případech byla dodavatelem společnosti Prominent CZ, s. r. o. Chlazené kachní díly (prsa, půlky, čtvrtky) nabízelo 8 prodejen (z různých řetězců, tzn. bez jakékoli závislosti) a vždy pocházely z Jihočeské drůbeže Mirovice, a. s. Porcované kuřecí maso v chladících boxech prodejen pochází od dodavatelů z celé republiky od Klatov až po Modřice. Nejčastěji se na pultech objevovaly produkty společnosti Kostelecké uzeniny, a. s. (v 10 prodejnách), Drůbežářského závodu Klatovy, a. s. (v 9 prodejnách) a Jihočeské drůbeže Mirovice, a. s. (v 8 prodejnách). Výrobky pražského zpracovatele, provozu Libuš, společnosti Xaverov, a. s. byly nabízeny ve 4 prodejnách.
- Hypotézy o tom, že řetězce preferují v místě působící dodavatele jsou tak liché. Hlavním rozhodovacím kritériem je tedy něco jiného a to nejspíše ekonomické aspekty dodávek plynoucí ze smluvních podmínek a kontraktů uzavřených mezi společnostmi (počínaje cenami a konče dodacími lhůtami a sortimentem).
- Nejširší nabízený sortiment chlazené drůbeže byl v prodejně Tesco Anděl. Výběr byl široký nejen z pohledu nabízených druhů chlazené drůbeže (od kuřecího masa, přes kachní a krůtí až po pštrosí maso), ale také z pohledu na jednotlivé balené části porcovaného masa a velikosti těchto balení a dodavatele. Jednalo se o produkty zejména velkých dodavatelů a to jak pod jejich originálními značkami, tak pod značkou řetězce (Drůbežářský závod Klatovy, a. s., Xaverov, a. s., Kostelecké uzeniny, a. s. a zpracovatelé v rámci holdingu Agropol Group).

Mražená drůbež

- Mražená drůbež prodávaná ve zkoumaných provozovnách byla různého původu. Jednalo se jednak o drůbež z Česka (kachny, slepice a kuřata), tak ze zahraničí (kachny, husy, krůty, kuřata). Mražené díly jsou prodávány pouze kuřecí a krůtí, výjimečně se vyskytují slepičí (Raciola - Jehlička, s. r. o.), kachní (Maďarsko) a bažantí (z Česka).
- Mražené kuřecí maso jak celá kuřata tak porcované díly jsou z různých jak českých, tak zahraničních závodů. Kuřata celá zahraničního původu jsou nejčastěji z Francie, a díly z Polska a Brazílie (vyskytnou se ale i z Francie, Holandska, Slovenska, Itálie, Německa a Dánska).
- Původem pouze z Česka z mraženého sortimentu, až na jedinou výjimku (slepice ze Slovinska v Albertu ve Strašnicích a v Paláci Flóra), tak byly pouze slepice, které jsou dodávány ve většině případů (10 z 16) společností z Uherského Brodu, Raciola - Jehlička, s. r. o. V ostatních (4) případech se jednalo o slepice z Mirovic.
- Z Mirovic pochází nejčastěji také kachny mražené (10 z 22 případů), další kachny českého původu (z Uherského Brodu) byly nabízené pouze v Bille na Proseku. Ze zahraniční provenience dominovalo Německo (v 5 obchodech) a Maďarsko (ve 5 obchodech). Po jednom případě se vyskytly kachny z Francie a Polska.
- Země původu k nám dovážených celých krůt a hus jsou v obou případech dvě. Krůty jsou ze 70 % z Francie a zbývajících 30 % z Brazílie a husy z 62 % z Maďarska a ostatní z Polska. Krůtí díly prsa, které můžeme ve čtyřech ze zkoumaných obchodů zakoupit pochází pouze z Maďarska, stehna (v sortimentu 6 obchodů) pak mohou být s buď z Francie nebo Polska (4:2 ve prospěch Francie).

Na základě provedeného průzkumu je možné říci, že čerstvá drůbež je sice do pražských prodejen dovážena i z relativně vzdálenějších lokalit, ale stále se jedná o domácí (české) produkty. Důvodem je zejména náročnost skladování a krátká doba použitelnosti, tedy i časté a pravidelné dodávky. Proti tomu jsou produkty z mražené drůbeže dováženy nejen z Evropy, ale například i z Brazílie. Čímž se trh s drůbežím masem v Česku stává součástí zahraničního obchodu, jehož působení je stále silnější.

Většina prodejen všech řetězců nabízí drůbež od různých dodavatelů, přičemž hypotéza, že prodejny patřící pod jeden řetězec nabízí produkty od stejných dodavatelů se

provedeným průzkumem potvrzuje jen částečně (potvrzena v případech řetězce Lidl, Plus, Hypernova, Interspaar, Billa, Delvita, i Tesco, zcela ji vyvrací řetězec Globus), navíc rozsah průzkumu pro tento účel není dostatečný. Průzkum by musel být mnohem širší, proběhnout ve více prodejnách, a v rámci celé republiky, čímž by mohly být pokryty i regionální vazby a preference řetězců ve smyslu podpory místních producentů.

Provedený průzkum tedy ukazuje na to, že například prodejny řetězce Lidl v Praze nabízí pouze chlazené kuřecí maso a hlavním dodavatelem je společnost Xaverov, a. s. Z mraženého sortimentu se omezuje pouze na husu celou, která je dovážena z Polska. Podobně ve stejné kategorii prodejen působící řetězec Plus v Praze nabízí také pouze chlazené kuřecí maso, jehož hlavním dodavatelem jsou Kostelecké uzeniny, a. s. Prodejny řetězce Plus nabízí přeci jen o něco širší sortiment mraženého drůbežího masa, slepice od dodavatele Raciola - Jehlička, s. r. o., dále pak kachny či krůty a dělená kuřata a krůty od různých českých i zahraničních dodavatelů. Hodnocení řetězce Kaufland není možné, neboť se jedná pouze o jednu prodejnu. Nabízený sortiment nebyl příliš široký, mražená dělená drůbež například není nabízena vůbec.

Vzájemně podobný sortiment nabízí obě zkoumané prodejny řetězce Interspaar, kde mezi dodavateli dominuje Rabbit Trhový Štěpánov, a. s. V mraženém sortimentu shodně chybí krůta, husa je z Polska, kachna z Mirovic a slepice z Uherského Brodu. Shodně lze hodnotit i nabídku v obchodech Hypernovy, u které lze navíc vysledovat vazbu na sortiment nabízený v prodejnách řetězce Albert (Ahold v rámci svých prodejen distribuuje produkty balené pod společnou značkou AH Quality). Hlavními dodavateli jsou všechny zpracovatelské závody působící v rámci distribuční společnosti Agropol Food, s. r. o. holdingu Agropol Group a Drůbežářský závod Klatovy, a. s. Krůtí chlazené maso je od Prominent CZ, s. r. o. Mražené husy jsou z Maďarska, krůty z Francie a kachny vedle Vodňanské z Mirovic, pochází nejčastěji z Maďarska, ale i z Francie a Německa.

Prodejny řetězce Billa a Delvita mají společné dodavatele, kterým jsou zpracovatelé holdingu Agropol Group. Ale zatím se liší druhým velkým dodavatelem chlazené drůbeže, kterým je pro Billu Drůbežářský závod Klatovy, a. s. a pro Delvitu zatím Xaverov, a. s.

Řetězec prodejen Tesco, by se vůči uvedené hypotéze (nabízené produkty konkrétních zpracovatelů závisí na druhu řetězce) pohyboval přibližně na hranici. Ve všech jeho prodejnách, které byly předmětem výzkumu, byly produkty z Vodňan a Mirovic, další dodavatelé se již různě lišili (Drůbežářské závody Klatovy, a. s., Xaverov, a. s., Kostelecké uzeniny, a. s.), přičemž v prodejně na Andělu byly nabízeny produkty většiny velkých zpracovatelů a to jak pod jejich originální značkou, tak pod značkou Tesco. Pokud bylo

v chladících boxech nabízeno krůtí maso, pak bylo Procházky z Roudnice nad Labem. V oblasti mraženého sortimentu jsou preferovány celé kusy drůbeže (sortiment porcované mražené drůbeže je značně omezený), kdy kachny a slepice jsou z Mirovic, husy z Maďarska či z Polska, krůty ve všech případech z Francie, ve dvou prodejnách z Brazílie.

Téměř od úplně jiných dodavatelů mají zboží prodejny řetězce Globus. Na Černém Mostě pochází většina nabízeného sortimentu z Drůbežářského závodu Klatovy, a. s., zatímco v Čakovicích jsou to Kostelecké uzeniny, a. s. a vedle nich pak Jihočeská drůbež Mirovice, a. s. a Xaverov, a. s.

Závěrem lze tedy říci, že do pražských prodejen potravinářských řetězců jsou dodávány produkty chlazené drůbeže téměř z celého území České republiky. Nejvíce se pak na tomto sortimentu podílí velcí zpracovatelé drůbežího masa, kteří mají s vysokou mírou pravděpodobnosti s řetězci uzavřeny kontrakty se specifickými podmínkami na pravidelné dodávky vybraného zboží ze svého sortimentu. Maso malých zpracovatelů se v regálech zkoumaných prodejen vyskytuje jen výjimečně, častěji to pak jsou speciality typu pštrosího masa či mraženého bažantího masa apod. To je způsobeno také tím, že řetězce požadují od dodavatelů relativně vysoké částky za katalogizování produktů, k případnému odběru, a jiné tvrdé podmínky. Tyto souvislosti působí spolu s vyjednávací silou, respektive vytvořenou pozicí na trhu, na to jaké zboží se objeví v regálech obchodů a na talíři konečného spotřebitele. Naproti tomu někteří zahraniční autoři zejména z USA a Velké Británie (Weatherell a kol. 2003, Ilbery a kol. 2006) zkoumají možnosti uplatnění produktů lokálních výrobců, například ve vazbě na udržitelný rozvoj a alternativní systém produkce potravin. Zároveň se studie většinou zabývají i opačným pohledem na danou problematiku a to, jak zákazníci (koneční spotřebitelé) preferují produkty od místních farmářů. Tyto výzkumy jsou však zatím svým rozsahem (zejména datovou základnou) omezeny a nabízí tak možnost dalších studií.

6 ZÁVĚR

Spotřeba drůbežího masa v České republice během posledních deseti let relativně rychle rostla a dosáhla již průměrné úrovně spotřeby v EU. Tomu napomohly nejen nižší ceny drůbežího masa v porovnání s tzv. červeným masem (zejména proti masu hovězímu), ale také povolna se měnící stravovací zvyklosti a možnost nákupu porcované drůbeže, drůbežích polotovarů a jejich snadná a rychlá příprava. Dalším příznivým vlivem, který hovoří ve prospěch drůbežího masa a jeho uplatnění v budoucnu je také to, že výkrm drůbeže probíhá oproti ostatním druhům masa velmi rychle, což má za následek dva pozitivní efekty. Díky tomu, že intenzivní výkrm probíhá pouze krátce dochází jen k velmi malé kumulaci škodlivých a nežádoucích látek v mase. Druhým pozitivem toho, že chov drůbeže má krátkodobý reprodukční cyklus a není přímo vázán na půdu je, že chovatelé mohou poměrně rychle reagovat na změnu poptávky.

Ve vazbě na cíle a hypotézy této práce a provedené analýzy lze shrnout následující závěry:

- Závislost rozmístění farem pro chov jatečné drůbeže na geografických podmínkách je relativně nízká. Důvodem je efektivní využití jaderných krmiv a tedy i jejich nízká spotřeba na kilogram přírůstku jatečné drůbeže (cca 2 kg na 1 kg produkce). Vazba chovu drůbeže na půdu je proto malá a lokalizace velkofarem i zpracovatelských závodů by tedy měla být uzpůsobena spíše rozmístění a koncentraci obyvatelstva. Lze konstatovat, že je snazší a výhodnější přepravovat jaderné krmivo než vykrmenou živou drůbež. Navíc krmivem pro masné hybridy drůbeže jsou dnes speciální krmné směsi, které si není běžný chovatel, tak aby dosáhl požadovaných přírůstků, schopen vyprodukovat a musí je nakupovat (dovážet) od specializovaných firem dodavatelů.
- Chov drůbeže je rozmístěn po celém území státu, přičemž největší kapacity jsou koncentrovány v jihozápadních, východních a severních Čechách, na jižní Moravě a v pásu podél řeky Moravy, Moravskou branou až na Opavsko. Příčiny tohoto rozmístění je mnohdy velmi obtížné vysledovat. Mezi hlavní z nich patří blízkost drůbežářských zpracovatelských podniků, kterou můžeme nalézt v případech Klatovska, Písecka či Přerovska, Uhersko Hradištska. Zároveň v návaznosti na tuto vazbu dochází i k postupné změně lokalizací a přibližování farem zpracovatelským závodům. Tento jev může souviset s růstem koncentrace kapitálu a moci podniků působících v drůbežářském průmyslu. Jinde lze nalézt spojení s blízkostí velkých aglomerací, jak je tomu na příklad ve východních a severních Čechách. Podobnou závislostí spolu vazbami na tradiční zemědělství lze charakterizovat rozmístění farem

na Moravě. Koncentrace chovů na jižní Moravě je navíc, jak již bylo výše zmíněno, navázána na blízkost zpracovatelských závodů.

- Chov hus a kachen se dlouhodobě příliš nemění a je lokalizován hlavně do rybníkářských oblastí jižních Čech a Českomoravské vrchoviny (chov vodní drůbeže požaduje dostatek vody a bývá realizován v rámci tzv. kapro-kachního hospodářství). Chov krůt nalezneme zejména na Českolipsku, Liberecku, Klatovsku a Přerovsku.
- Vedle těchto faktorů se u nás uplatnily i faktory politické, které souvisely s rozhodováním o umístění výroby, zpracovatelských podniků atd. (resp. investic) v rámci centrálně plánované ekonomiky. Snahy o nivelizaci a další preference tak určovaly umístění investic. Tak například vznikaly v každém kraji národní podniky „Drůbežářské závody“. Podobně vznikaly i výzkumné ústavy pro oblast šlechtitelskou i technologickou a v šedesátých letech i závody krmivářského průmyslu, jejichž produkty byly farmám centrálně rozdělovány.
- Rozmístění porážek zpracovatelů jatečné drůbeže schválené a registrované pro obchodování v rámci EU či pouze pro vnitřní obchod je lokalizováno na území celé republiky. Méně zpracovatelských porážek se nachází ve východních Čechách a v Jeseníkách, naopak četnější výskyt je v jihozápadních Čechách, kde se nachází velké zpracovatelské podniky (v Klatovech, Vodňanech, Mirovicích).
- Koncentrace v rámci tohoto odvětví se stále zvyšuje a provazby mezi firmami se stávají pevnější a díky působení firem v rámci holdingových společností i méně přehledné. Svou roli zde hraje také síla a vyjednávací pozice těchto společností, která má vliv i na dodavatelsko odběratelské vztahy (podmínění dodávek vstupů a odběru výstupů). Konkurenční tlaky se svými důsledky projevují podstatně více než např. vazby plynoucí z geograficky výhodné polohy (blízkosti). V Česku působí několik velkých zpracovatelských firem drůbeže, které do značné míry ovlivňují celý trh a to v celé vertikále od jednodenních kuřat, přes výkrm, zpracování až po finalizaci pro konečného spotřebitele. Řada z nich patří do některého z velkých holdingů působících v oblasti zemědělské výroby a produkce potravin.
- Pro zvýšení konkurenceschopnosti a udržení postavení na trhu a možnosti vývozu své produkce do Evropy provádí zpracovatelské firmy (vedle povinného zavedení systému HACCP k zabezpečení zdravotní a hygienické nezávadnosti zpracovatelské) certifikace svých provozů např. dle norem ISO, BRC či IFS.
- Do pražských prodejen potravinářských řetězců jsou dodávány produkty chlazené drůbeže téměř z celého území České republiky. Nejvíce se pak na tomto sortimentu

podílí největší zpracovatelé drůbežího masa, kteří mají s vysokou pravděpodobností s řetězci uzavřeny kontrakty se specifickými podmínkami na pravidelné dodávky vybraného zboží ze svého sortimentu. Mražená drůbež má jak tuzemský tak zahraniční původ, přičemž nečastější dovozní země se více méně shodují se zeměmi uváděnými v celostátních statistikách (Maďarsko, Francie, Brazílie, Polsko, Německo, Slovensko, Holandsko).

- Většina prodejen všech řetězců nabízí drůbež od různých dodavatelů, přičemž hypotéza, že prodejny patřící pod jeden řetězec nabízí produkty od stejných dodavatelů se provedeným průzkumem potvrzuje jen částečně (potvrzena v případech řetězce Lidl, Plus, Hypernova, Interspaar, Billa, Delvita, i Tesco, zcela ji vyvrací řetězec Globus). Je však nutné konstatovat, že rozsah průzkumu pro tento účel by musel být mnohem širší (proběhnout ve více prodejnách, a v rámci celé republiky, čímž by mohly být pokryty i regionální vazby a preference řetězců ve smyslu podpory místních producentů). Touto cestou se tedy mohou ubírat další výzkumy s obdobnou tematikou.
- Hypotézy o tom, že řetězce preferují v místě působící dodavatele se ukázaly být liché. Hlavním rozhodovacím kritériem je něco jiného než vzdálenost. S velkou pravděpodobností se jedná o ekonomické aspekty dodávek plynoucí ze smluvních podmínek a kontraktů uzavřených mezi společnostmi (počínaje cenami a konče dodacími lhůtami a možným sortimentem či centrálně uzavřenými kontrakty v rámci potravinářského řetězce).

Cílem chovatelů drůbeže a producentů drůbežího masa však stále zůstává získat loajální zákazníky, zvyšovat svůj podíl na trhu a upevnit si tak své postavení. Proto je důležité získat na svou stranu spotřebitele a obstát (v našich podmínkách) v konkurenci s masem vepřovým. Je nutné klást důraz nejen na užítkovost a výtěžnost, ale brát v úvahu i další faktory, které ovlivňují efektivnost produkce. Prioritou při produkci potravin a tedy živočišné produkce a v jejím rámci drůbežího masa je bezpečnost potravin a dále pak welfare zvířat, krmivo prosté od antibiotik, řízení odpadu a vlivu na životní prostředí. Další budoucí vzestup produkce drůbežího masa je spojen s využitím moderní techniky, technologie a genetického potenciálu. Vše však musí být náležitě koordinováno kvalitním managementem a marketingovým oddělením propojeno se zákazníky.

7 POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA

1. Literatura

BÄUMELTOVÁ, J. (2004): Zpeněžování jatečné drůbeže na trhu. Diplomová práce. Katedra obchodu a financí PEF ČZU, Praha, 71 s.

BIČÍK, I. (1982): Ekonomická Geografie I. - Geografie Zemědělství. PřF UK v SPN, Praha, 105 s., 21 s. příloh.

BIČÍK, I. (2005): Proměny geografie zemědělství. Geografie - Sborník ČGS, 110, č. 2, s. 91 - 102.

BIČÍK, I., GÖTZ, A. (1996): Regionální aspekty transformace českého zemědělství. In: Hampl, M. a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. PřF UK, Praha, s. 239 - 253.

BIČÍK, I., JANČÁK, V. (2005): Transformační procesy v českém zemědělství po roce 1990. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 104 s.

ČERVENKA, J. (1998): Jakost a zpeněžování zemědělských produktů pro bakalářské studium. PEF ČZU, Praha, 204 s.

ČSN 46 6415 – Jatková hydina (ve znění pozdějších úprav). ÚNM, Praha 1977, 11 s.

ČSN EN ISO 9004:2001. ČNI, Praha, 2002, 64 s.

Drůbež a vejce. Situační a výhledová zpráva MZe ČR, Praha, prosinec 2002, 34 s.

Drůbež a vejce. Situační a výhledová zpráva MZe ČR, Praha, prosinec 2005, 38 s.

Drůbež a vejce. Situační a výhledová zpráva MZe ČR, Praha, srpen 2006, 39 s.

ECKMAN, M., K. (2002): What lies ahead in commercial broiler production? Poultry international, č. 4, s. 10 – 16.

GÖTZ, A. (1988): Chov drůbeže - Územní vazby zemědělsko-potravinářského komplexu. Geografický ústav ČSAV, Praha, 16 s., 8 příloh.

GÖTZ, A., NOVOTNÁ, M. (1996): Geografie zemědělství. Pedagogická fakulta ZČU, Plzeň, 114 s.

ILBERY, B., MORRIS, C., BULLER, H., MAYE, D., KNEAFSEY, M. (2005): Product, process and place - An examination of food marketing and labelling schemes in Europe and North America. *European Urban and Regional Studies*, 12, č. 2, s. 116 - 132.

ILBERY, B., WATTS, D., SIMPSON, S., GILG, A., LITTLE, J. (2006): Mapping local foods: evidence from two English regions. *British Food Journal*, 108, č. 2 -3, s. 213 - 225.

INGR, I., BARYŠKA, J., SIMEONOVÁ, J. (1993): Hodnocení živočišných výrobků. VŠZ, Brno, 128 s.

JANČÁK, V. (2003): Geografie zemědělství a rurální geografie: základní pojmy a metodické přístupy jejich výzkumu v období transformace Česka. In: Jančák, V., Chormý, P., Marada, M. (eds.): *Geografie na cestách poznání*. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, s 180 - 190.

JANČÁK, V., GÖTZ, A. (1997): Územní diferenciace českého zemědělství a její vývoj. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 81 s.

KOSAŘ, K. (2002): Výzkum a rozvoj českého drůbežnictví. In. *Drůbežnictví v ČR před vstupem do EU - Sborník referátů ze semináře 12. prosince 2002*. Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha - Uhřetěves, s. 5 - 17.

SIMENOVÁ, J., MÍKOVÁ, K., KUBIŠOVÁ, S., INGR, I. (1999): *Technologie drůbeže, vajec a minoritních živočišných produktů*. MZLU, Brno, 247 s.

SKŘIVAN, M. a kol. (2000): *Drůbežnictví 2000*. Agrospoj, Praha, 203 s.

Souhrnná zpráva 2005. MZe ČR, Praha, 2005, 71 s.

SPIŠIAK, P. (1991): Agrokomplex a jeho priestorové vzťahy. In: Bičík, I. a kol.: *Geografie zemědělství II*. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, s. 29 - 41.

WEATHERELL, C., TREGGAR, A., ALLINSON, J. (2003): In search of the concerned consumer: UK public perceptions of food, farming and buying local. *Journal of Rural Studies*, 19, č. 2, s. 233 - 244.

Zemědělství 2005. MZe ČR, Praha, 2006, 121 s.

Zpráva o stavu českého zemědělství 2005, „Zelená zpráva“. MZe ČR, Praha, 2005, 224 s.

2. Internetové zdroje

Agropol Group. Dostupné na: <<http://www.agropolfood.cz>> [6. 7. 2007]

Ares. Dostupné na: <http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_fr.html.cz> [6. 7. 2007]

DZ Klatovy. Dostupné na: <<http://www.dzklatovy.cz>> [6. 7. 2007]

Justice. Dostupné na: <<http://portal.justice.cz/uvod/justice.aspx>> [6. 7. 2007]

Kostelecké uzeniny. Dostupné na: <<http://www.ku.cz/>> [6. 7. 2007]

Prominent CZ. Dostupné na: <www.krutimaso.cz> [6. 7. 2007]

Rabbit. Dostupné na: <www.rabbitts.cz> [6. 7. 2007]

Raciola - Jehlička. Dostupné na: <www.raciola.cz> [6. 7. 2007]

Státní veterinární správa. Dostupné na: <www.svscr.cz> [20. 4. 2007]

ÚOHS potrestal kartel chovatelů pokutou 14 milionů. Dostupné na:
<[http://ekonomika.idnes.cz/uohs-potrestal-kartel-chovatelu-pokutou-14-milionu-f8q-
/ekonomika.asp?c=A070719_143519_ekonomika_spi](http://ekonomika.idnes.cz/uohs-potrestal-kartel-chovatelu-pokutou-14-milionu-f8q-/ekonomika.asp?c=A070719_143519_ekonomika_spi)> [22. 7. 2007]

Xaverov. Dostupné na: <www.xaverov.com> [6. 7. 2007]

8 PŘÍLOHY

Příloha 1:

Vývoj nákupu drůbeže v Česku (v t živé hmotnosti)

Rok	Drůbež				Rok celkem	Kuřata				Rok celkem	Podíl kuřat (%)
	I. Q	II. Q	III. Q	IV. Q		I. Q	II. Q	III. Q	IV. Q		
1993	34 258	32 792	27 143	30 313	124 446	28 076	23 114	20 934	26 183	98 307	79,0
1994	27 815	33 470	32 729	37 592	131 606	24 045	25 366	27 255	34 056	110 722	84,1
1995	39 399	43 098	39 290	38 663	160 450	33 771	34 057	32 104	32 922	132 854	82,8
1996	36 597	39 507	38 585	39 988	154 667	31 316	32 613	34 371	36 097	134 397	86,9
1997	38 695	42 263	42 018	41 167	164 143	33 857	34 424	35 466	35 869	139 615	85,1
1998	49 069	53 512	56 462	59 833	218 876	42 384	44 518	47 948	51 884	186 734	85,3
1999	60 657	62 697	60 370	64 189	247 952	51 878	52 571	51 328	55 809	211 589	85,3
2000	64 469	65 605	65 097	69 783	264 954	57 438	55 987	56 446	60 726	230 597	87,0
2001	64 784	67 810	69 336	75 098	277 028	56 041	58 243	59 850	65 581	239 715	86,5
2002	73 133	75 188	76 484	71 762	296 567	63 801	63 677	66 694	63 559	257 731	86,9
2003	67 469	72 071	72 219	72 249	284 008	58 557	60 748	62 356	63 935	245 596	86,5
2004	70 949	73 912	71 574	73 280	289 715	62 210	65 379	63 689	66 501	257 779	89,0
2005	72 221	78 350	75 210	75 909	301 690	65 194	70 602	68 974	70 883	275 652	91,4
2006	73 798	72 371				67 797	65 781				

Zdroj: Drůbež a vejce, srpen 2006 a vlastní dopočty

Příloha 2:

Vývoj cen průmyslových výrobců u vybraných drůbežích výrobců v Česku (ceny v Kč/kg)

Rok	Kuřecí řízky	Kuřecí stehna s kostí
1996	122,43	59,57
1997	124,62	62,91
1998	136,29	66,44
1999	126,65	53,58
2000	122,35	53,54
2001	128,38	60,47
2002	101,60	49,65
2003	103,41	46,36
2004	104,42	46,61
2005	106,47	48,22

Zdroj: Drůbež a vejce, srpen 2006

Příloha 3:

Kapacity farem s chovem masných slepic a masných slepic pro výkrm
(souhrnné výsledky po krajích a okresech)

Kraj	Okres	Masný typ slepic celkem			Masný typ splepic - výkrm		
		Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem celkem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem celkem
Jihočeský	České Budějovice	585 000			585 000		
	Český Krumlov	138 000			138 000		
	Jindřichův Hradec	833 000			833 000		
	Písek	627 000			627 000		
	Prachatice	233 000			233 000		
	Strakonice	988 800			988 800		
	Tábor	525 200			518 700		
	celkem za kraj	3 930 000	190 000	112	3 923 500	190 000	110
Jihomoravský	Blansko	107 000			84 000		
	Brno venkov	566 000			443 000		
	Břeclav	635 000			635 000		
	Hodonín	803 500			626 000		
	Vyškov	218 000			78 000		
	Znojmo	1 848 500			1 780 000		
	celkem za kraj	4 178 000	320 000	64	3 646 000	320 000	46
Karlovarský	Cheb	8 000			*		
	Karlovy Vary	4 000			*		
	Sokolov	100 000			*		
	celkem za kraj	112 000	50 000	4	*	*	2
Králové-hradecký	Hradec Králové	565 500			238 500		
	Jičín	115 000			97 000		
	Náchod	282 000			149 000		
	Rychnov nad Kněžnou	330 000			310 000		
	Trutnov	112 000			98 000		
	celkem za kraj	1 404 500	200 000	40	892 500	140 000	28
Liberecký	Česká Lípa	*			*		
	Semily	*			*		
	celkem za kraj	*	*	2	*	*	2
Moravsko-slezský	Bruntál	124 000			0		
	Frýdek Místek	102 000			90 000		
	Karviná	500			500		
	Nový Jičín	377 600			280 000		
	Opava	463 000			213 000		
	Ostrava	4 800			4 800		
	celkem za kraj	1 071 900	175 000	36	588 300	175 000	17
Olomoucký	Olomouc	244 000			229 000		
	Prostějov	40 000			0		
	Přerov	460 000			422 000		
	Šumperk	100 000			85 000		
	celkem za kraj	844 000	120 000	23	736 000	120 000	18
Pardubický	Chrudim	110 000			110 000		
	Pardubice	1 072 000			957 000		
	Svitavy	561 500			178 500		
	Ústí nad Orlicí	668 000			452 000		
	celkem za kraj	2 411 500	320 000	57	1 697 500	320 000	30

Kraj	Okres	Masný typ slepic celkem			Masný typ splepic - výkrm		
		Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem celkem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem celkem
Plzeňský	Domažlice	386 000			386 000		
	Klatovy	1 223 500			1 223 500		
	Plzeň jih	132 000			132 000		
	Plzeň sever	98 000			98 000		
	Rokycany	24 300			21 300		
	Tachov	60 500			60 500		
	celkem za kraj	1 924 300	290 000	40	1 921 300	290 000	39
Praha	Praha	*			*		
	celkem za kraj	*	*	1	*	*	1
Středočeský	Benešov	404 000			312 000		
	Beroun	148 000			148 000		
	Kladno	67 000			62 000		
	Kolín	372 000			372 000		
	Kutná Hora	401 100			390 600		
	Mělník	487 000			455 000		
	Mladá Boleslav	161 000			161 000		
	Nymburk	333 000			333 000		
	Praha východ	13 500			0		
	Praha západ	2 300			2 300		
	Příbram	105 500			105 500		
	Rakovník	48 000			48 000		
	celkem za kraj	2 542 400	140 000	57	2 389 400	80 000	50
Ústecký	Děčín	265 000			265 000		
	Chomutov	412 500			412 500		
	Litoměřice	574 000			574 000		
	Louny	686 000			405 000		
	Most	446 000			446 000		
	Teplice	1 300			1 300		
	celkem za kraj	2 384 800	200 000	50	2 103 800	200 000	41
Vysočina	Havlíčkův Brod	56 000			18 000		
	Jihlava	259 300			163 300		
	Pelhřimov	125 300			99 000		
	Třebíč	949 000			915 000		
	Žďár nad Sázavou	33 000			33 000		
	celkem za kraj	1 422 600	300 000	22	1 228 300	300 000	21
Zlín	Kroměříž	225 500			225 500		
	Uherské Hradiště	550 500			332 500		
	Vsetín	122 000			72 000		
	Zlín	564 000			564 000		
	celkem za kraj	1 462 000	140 000	44	1 194 000	140 000	32
CELKEM ZA ČR		23 729 500	320 000	552	19 638 100	320 000	437

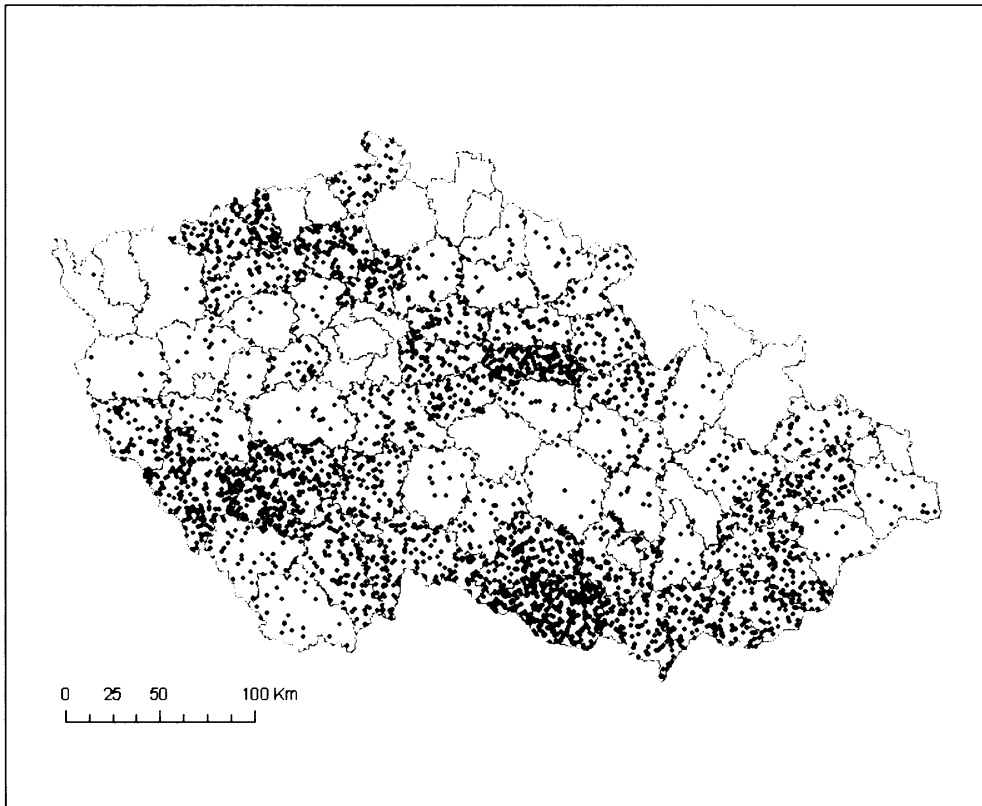
Pozn.: uvedeny jsou pouze kraje a okresy, v kterých se farmy nachází

* údaje nejsou uvedeny z důvodu ochrany dat (v kategoriích jsou méně než 3 výskyty)

Zdroj: Vlastní zpracování dat od MTD Ústrašice, 2007

Příloha 4:

Kapacity farem pro chov masných slepic na výkrm
(1 BOD = 6000 kusů masné drůbeže)

Zdroj: Vlastní zpracování dat od MTD Ústrašice, 2007

Kapacity farem s chovem nosných slepic, hus, kachen, krůt a ostatních druhů drůbeže
(souhrnné výsledky po krajích a okresech)

Kraj	Okres	Nosný typ slepic			Husy, Kachny, krůty			Ostatní drůbež		
		Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem
Jihočeský	Ceské Budějovice	146 200			23 500			19 300		
	Český Krumlov	5 050			33 900					
	Jindřichův Hradec	151 500			22 828			20 670		
	Písek	550 000			10 200			28 950		
	Prachatice	10 000			6 500					
	Strakonice	339 410			173 628			6 223		
	Tábor	249 505			18 500			1 500		
celkem za kraj		1 451 665	360 000	30	289 056	25 000	57	76 643	25 000	34
Jihomoravský	Blansko	-			-					
	Brno město	-			-			4 500		
	Brno venkov	467 500			168 200			19 000		
	Břeclav	190 000			29 700			12 000		
	Hodonín	221 000			67 215			1 460		
	Vyškov	92 000			3 000					
	Znojmo	125 000			91 300					
	celkem za kraj	1 095 500	149 000	21	359 415	50 000	39	36 960	12 000	11
	Cheb	144 050			60 150					
	Karlovy Vary	4 300			14 000					
Karlovarský	Sokolov	-			10 015					
	celkem za kraj	148 350	144 000	6	84 165	18 000	12	0	0	0
	Hradec Králové	122 400			70 600			2 000		
	Jičín	539 050			100 500			13 295		
Královéhradecký	Náchod	200			-					
	Rychnov nad Kněžnou	187 358			2 295			14 000		
	Trutnov	-			-			4 500		
	celkem za kraj	849 008	300 000	20	173 395	30 000	26	33 795	45 000	35
	Ceská Lípa	66 500			62 600		4	*	*	*
Liberecký	Liberec	56 000			25 000		1			
	Semily	-			-					
	celkem za kraj	122 500	66 000	3	87 600	60 000	5	*	*	1

Kraj	Okres	Nosný typ slepic			Husy, Kachny, krůty			Ostatní drůbež		
		Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem
Moravskoslezský	Bruntál	83 000			-			1 100		
	Frydek Místek	27 340			2 320					
	Karviná	5 300			70 000					
	Nový Jičín	383 400			129 605			350		
	Opava	211 350			22 750			17 000		
	Ostrava	5 220			-					
	celkem za kraj	715 610	170 000	23	224 675	20 000	16	18 450	15 000	6
Olomoucký	Jeseník	23 000			-			600		
	Olomouc	357 160			44 850			4 150		
	Prostějov	113 000			600			1 210		
	Přerov	243 000			17 000			12 000		
	Šumperk	41 200			10 000			200		
	celkem za kraj	777 360	100 000	26	72 450	36 900	12	18 160	10 000	10
	Pardubický	Chrudim	250 000			33 000			500	
Pardubice		202 100			14 000			12 800		
Svitavy		200 000			4 000			1 000		
Ústí nad Orlicí		1 540			36 300					
celkem za kraj		653 640	130 000	14	87 300	22 000	14	14 300	6 000	8
Domažlice		10 000			72 000			1 375		
Klatovy		231 950			160 740			9 025		
Plzeňský	Pízeň město	120			-					
	Pízeň jih	274 000			26 000					
	Pízeň sever	462 780			49 200					
	Rokycany	16 306			30 000					
	Tachov	27 000			64 700			20 700		
	celkem za kraj	1 022 156	420 000	26	402 640	20 000	53	31 100	14 000	17
	Praha	1 189			*			*		*
celkem za kraj	1 189	3	3	*	*	1	*	*	2	

Kraj	Okres	Nosný typ slepic			Husy, Kachny, krůty			Ostatní drůbež			
		Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem	Celková kapacita	Max kapacita farmy	Počet farem	
Středočeský	Benešov	123500			28 500			43 500			
	Beroun	28 500			36 000			4 056			
	Kladno	438 600			20 650			650			
	Kolín	106 773			40 000						
	Kutná Hora	417 000			12 600						
	Mělník	54 090			-						
	Mladá Boleslav	3 300			9 800			4 365			
	Nymburk	140 100			30 200						
	Praha východ	4 400			-			400			
	Praha západ	106 200			300			500			
	Příbram	75 500			56 000			3 400			
	Rakovník	228 000			-						
	celkem za kraj	1 725 963	698 000	41	234 050	40 000	38	56 871	20 000	31	
	Ústecký	Děčín	384 900			6 000					
Chomutov		9 020			-						
Litoměřice		205 000			140						
Louny		349 750			-						
Most		4 000			0						
Teplice		1 130			-						
Ústí nad Labem		5 000			-						
celkem za kraj		958 800	181 000	21	6 140	6 000	3	0	0	0	
Vysočina		Havlíčkův Brod	57 900			5 000					
		Jihlava	228 000			124 500			*		
	Pelhřimov	4465			25600						
	Třebíč	196 070			114 300						
	Zďár nad Sázavou	53 700			250						
	celkem za kraj	540 135	51 000	36	269 650	40 000	41	22 410	10 000	10	
	Kroměříž	82 000			15 000						
Zlín	Uherské Hradiště	123 000			80 000						
	Vsetín	25 700			87 000						
	Zlín	55 000			-						
	celkem za kraj	285 700	66 000	15	182000	80 000	11	22 410	10 000	10	
CELKEM ZA ČR	10 347 576	698 000	285	2 472 843	80 000	328	329 319	45 000	166		

Pozn.: uvedeny jsou pouze kraje a okresy, v kterých se farmy nachází; * údaje nejsou uvedeny z důvodu ochrany dat (v kategorii jsou méně než 3 výskyty), ostatní drůbeží se rozumí: bažanti, křepečky, orebice, koroptve a kachny divoké
Zdroj: Vlastní zpracování dat od MTD Ústřašice, 2007

Příloha 6:

**Zpracovatelé - PORÁŽKY - čerstvého drůbežního masa
schválené a registrované pro obchodování v rámci EU**

	registrační číslo	název	PSČ	obec	kraj
1	CZ 982	XA VEROV, a. s.	14 200	Libuš	Hlavní město Praha
2	CZ 922	Jihočeská drůbež Mirovice, a. s.	39 806	Mirovice	Jihočeský kraj
3	CZ 921	Jihočeská drůbež, a. s.	38 901	Vodňany II	Jihočeský kraj
4	CZ 198	Drůbež CZ, s. r. o.	67 972	Kunštát	Jihomoravský kraj
5	CZ 8800	Kostelecké uzeniny, a. s., závod Hodonín	69 578	Hodonín	Jihomoravský kraj
6	CZ 962	MSDZ PROMT, a. s.	66 442		Jihomoravský kraj
7	CZ 41810004	Lipovské maso, s. r. o.	35 002	Cheb 2	Karlovarský kraj
8	CZ 5054	Farma Nový Dvůr, Kořímkovi, Volanice	50 703	Vysoké Veselí	Královéhradecký kraj
9	CZ 51810016	PROMINENT CZ, s. r. o.	47 129	Brniště	Liberecký kraj
10	CZ 2171	DIEMA, s. r. o.	73 801	Frydek	Moravskoslezský kraj
11	CZ 71810007	Jitka Višněvská	75 366	Hustopeče nad Bečvou	Olomoucký kraj
12	CZ 952	Intergal Vrchovina, a. s.	56 501	Choceň 1	Pardubický kraj
13	CZ 1070	Rabbit Trhový Štěpánov, a. s.	56 943	Jevíčko	Pardubický kraj
14	CZ 932	ADEX AGRO, a. s.	34 701	Tachov 1	Plzeňský kraj
15	CZ 931	Drůbežářský závod Klatovy a.s.	33 954	Klatovy IV	Plzeňský kraj
16	CZ 993	Rabbit Trhový Štěpánov, a. s.	25 763	Trhový Štěpánov	Středočeský kraj
17	CZ 986	ŠZP Lány			Středočeský kraj
18	CZ 3585	Zdeněk Havlíček	26 401	Sedlčany	Středočeský kraj
19	CZ 4667	První roudnická, a. s.	41 301	Roudnice nad Labem	Ústecký kraj
20	CZ 431	Vaigl a syn, spol. s r. o.	43 141	Údlice	Ústecký kraj
21	CZ 963	Drůbež Vysočina, spol. s r. o.	67 602	Moravské Budějovice	Vysočina
22	CZ 966	Kostelecké uzeniny, a. s.	58 861	Kostelec u Jihlavy	Vysočina
23	CZ 6365	PAĐELEK, s. r. o.	67 555	Bačice	Vysočina
24	CZ 965	Agrodružstvo Morkovice, družstvo	76 833		Zlínský kraj
25	CZ 8022	RACIOLA - JEHLIČKA, s. r. o.	68 801	Uherský Brod	Zlínský kraj

Zdroj: Státní veterinární správa, 2007

Příloha 7:

Zpracovatelé - PORÁŽKY - čerstvého drůbežního masa

	registrační číslo	název	PSČ	obec	kraj
1	CZ 1088	Mezinárodní testování drůbeže, s. p.	39 002	Tábor 2	Jihočeský kraj
2	CZ 11048	AGRO & KOMBINAT, s. r. o.	35 708	Krajková	Karlovarský kraj
3	CZ 11020	INTERLOV PRAHA, s. r. o.	35 301		Karlovarský kraj
4	CZ 7110	ZEPHYR Františkovy Lázně, s. r. o.	35 002	Cheb 2	Karlovarský kraj
5	CZ 5702	OZS ZEMPOL, spol. s r. o.	74 901	Vitkov	Moravskoslezský kraj
6	CZ 418	Josef Novotný	56 982	Krouna	Pardubický kraj
7	CZ 929	MORÁK, s. r. o.	53 375		Pardubický kraj
8	CZ 411	Zemědělská a.s. Vysočina	53 901	Hlinsko v Čechách I	Pardubický kraj
9	CZ 419	Zemědělské družstvo vlastníků Mrákotín	53 973	Prosetín	Pardubický kraj
10	CZ 4052	Klub chovatelů koní Staňkov, s. r. o.	34 561	Staňkov II	Plzeňský kraj
11	CZ 2145	Zemědělské obchodní družstvo Mrákov	34 501	Mrákov	Plzeňský kraj
12	CZ 758	BALKOVÁ Ludmila	26 263	Kamýk nad Vltavou	Středočeský kraj
13	CZ 658	Družstvo Březovice	29 424	Březovice u Mladé Boleslavi	Středočeský kraj
14	CZ 8858	Jatky Bojmany, s. r. o.	28 601	Žehušice	Středočeský kraj
15	CZ 985	PROBIOS, a. s.	27 006	Kounov u Rakovníka	Středočeský kraj
16	CZ 3251	Vojtěchovský Zdeněk, ing.	27 324	Velvary	Středočeský kraj
17	CZ 10260	Zdislav Sobotka	39 801	Pelhřimov	Vysočina

schválené a registrované pro vnitřní obchod (ČR)

Zdroj: Státní veterinární správa, 2007

Příloha 8:

**Zpracovatelé - PORCOVNY - čerstvého drůbežního masa
schválené a registrované pro obchodování v rámci EU**

	registrační číslo	název	PSČ	obec	kraj
1	CZ 982	XA VEROV, a. s.	14 200	Libuš	Hlavní město Praha
2	CZ 921	Jihočeská drůbež, a. s.	38 901	Vodňany II	Jihočeský kraj
3	CZ 922	Jihočeská drůbež Mirovice, a. s.	39 806	Mirovice	Jihočeský kraj
4	CZ 923	Jihočeská drůbež Tábor, s. r. o.	39 002	Tábor	Jihočeský kraj
5	CZ 198	Drůbež CZ, s. r. o.	67 972	Kunštát	Jihomoravský kraj
6	CZ 6960	Ing. Jindřich Vokoun	61 400	Brno	Jihomoravský kraj
7	CZ 15361	MASIKO, s. r. o.	67 161	Prosiměřice	Jihomoravský kraj
8	CZ 962	MSDZ PROMT, a. s.	66 442		Jihomoravský kraj
9	CZ 6017	Zelenka, s. r. o.	63 800	Brno-sever, Lesná	Jihomoravský kraj
10	CZ 41810004	Lipovské maso, s. r. o.	35 002	Cheb 2	Karlovarský kraj
11	CZ 52970070	CALLIS, s. r. o.	50 304	Černožice nad Labem	Královéhradecký kraj
12	CZ 4502	DOLS, spol. s r. o.	47 123	Zákupy	Liberecký kraj
13	CZ 7357	FOLDA, s. r. o.	46 401	Raspenava	Liberecký kraj
14	CZ 51810016	PROMINENT CZ, s. r. o.	47 129	Bniště	Liberecký kraj
15	CZ 51820073	Reznictví a uzenářství Karapetjan, s. r. o.	46 602	Jablonec nad Nisou	Liberecký kraj
16	CZ 5555	David Talik, s. r. o.	73 551	Pudlov	Moravskoslezský kraj
17	CZ 2171	DIEMA, s. r. o.	73 801	Frydek	Moravskoslezský kraj
18	CZ 5551	Kristina Rozkydalová	73 561	Chotěbuz	Moravskoslezský kraj
19	CZ 14917	MASOCENTRUM CZ, s. r. o.	73 994	Vendryně	Moravskoslezský kraj
20	CZ 5701	Moravskoslezské drůbežářské závody PROMT, a. s.	74 792	Chabičov	Moravskoslezský kraj
21	CZ 5521	PR market, s. r. o., PR 07	73 961	Lyžbice	Moravskoslezský kraj
22	CZ 81940136	S.KR.AGRO, s. r. o.	72 100	Svinov	Moravskoslezský kraj
23	CZ 5548	V PRON, s. r. o.	73 801	Frydek-Místek I	Moravskoslezský kraj
24	CZ 11000	Vladimír Hájek - H+H	73 802	Místek	Moravskoslezský kraj
25	CZ 16651	Výrobní potravin	70 300	Vitkovice	Moravskoslezský kraj
26	CZ 14971	Drůbež Frost, s. r. o.	75 101	Tovačov	Olomoucký kraj
27	CZ 71810007	Jitka Višněvská	75 366	Hustopeče nad Bečvou	Olomoucký kraj
28	CZ 5864	Mgr. František Kepřt	78 985	Mohelnice	Olomoucký kraj
29	CZ 952	Intergal Vrchovina, a. s.	56 501	Choceň I	Pardubický kraj
30	CZ 5407	Intergal Vrchovina, a. s., provoz Žamberk	56 401	Žamberk	Pardubický kraj
31	CZ 1070	RABBIT Trhový Štěpánov, a. s.	56 943	Jevíčko	Pardubický kraj
32	CZ 932	ADEX AGRO, a. s.	34 701	Tachov I	Plzeňský kraj
33	CZ 931	Drůbežářský závod Klatovy, a. s.	33 954	Klatovy IV	Plzeňský kraj
34	CZ 7095	Jan Špilar, Ryby - drůbež	30 100	Plzeň 3-Skvřany	Plzeňský kraj
35	CZ 21920453	BILLA, spol. s r. o.	25 101	Čestlice	Středočeský kraj
36	CZ 21910407	FIALA Milovice, s. r. o.	28 923	Milovice	Středočeský kraj
37	CZ 21920486	GASTRO GARANT PRAHA, s. r. o.	27 745	Užice u Kralup n. Vltavou	Středočeský kraj
38	CZ 13030	J.Hlinka, s. r. o.	28 911	Pečky	Středočeský kraj
39	CZ 14414	Jaroš Group, s. r. o.	27 203	Kladno 3	Středočeský kraj
40	CZ 3315	Maso Třebovle, s. r. o.	28 161	Kostelec nad Černými Lesy	Středočeský kraj
41	CZ 3308	Miroslav Kasarda	28 002	Kolín V	Středočeský kraj
42	CZ 7349	Pavel Jirec	25 069	Vodochody	Středočeský kraj
43	CZ 3175	Pavel Šubrt	25 741	Týnec nad Sázavou	Středočeský kraj
44	CZ 993	RABBIT Trhový Štěpánov, a. s.	25 763	Trhový Štěpánov	Středočeský kraj
45	CZ 986	ŠZP Lány			Středočeský kraj
46	CZ 3408	VIDORA-porcovna chlazené drůbeže	27 716	Všetaty	Středočeský kraj
47	CZ 3585	Zdeněk Havlíček	26 401	Sedlčany	Středočeský kraj
48	CZ 11739	MALTON, s. r. o.	41 702	Mstišov	Ústecký kraj
49	CZ 4882	Jiří Hrstka	40 004	Ústí nad Labem-centrum	Ústecký kraj
50	CZ 11738	M-BRAND-L, s. r. o.	41 713	Modlany	Ústecký kraj
51	CZ 4667	První roudnická, a. s.	41 301	Roudnice nad Labem	Ústecký kraj
52	CZ 431	Vaigl a syn, spol. s r. o.	43 141	Údlice	Ústecký kraj
53	CZ 963	Drůbež Vysočina, spol. s r. o.	67 602	Moravské Budějovice	Vysočina
54	CZ 4902	FRIGOSERVIS, s. r. o.	58 001	Havlíčkův Brod	Vysočina
55	CZ 966	Kostecké uzeniny, a. s.	58 861	Kostelec u Jihlavy	Vysočina
56	CZ 1230	MASO ŽDÁRSKO s. r. o.	59 102	Žďár nad Sázavou 2	Vysočina
57	CZ 6365	PADĚLEK, s. r. o.	67 555	Bačice	Vysočina
58	CZ 965	Agrodružstvo Morkovice, družstvo	76 833		Zlínský kraj
59	CZ 581	GASTROMA, a. s.	76 813	Litenčice	Zlínský kraj
60	CZ 72920268	Miroslav Šamša - MASO - UZENINY	76 824	Hulín	Zlínský kraj
61	CZ 1153	RACIOLA - JEHLIČKA, s. r. o.	68 801	Uherský Brod	Zlínský kraj
62	CZ 8022	RACIOLA - JEHLIČKA, s. r. o.	68 801	Uherský Brod	Zlínský kraj

Zdroj: Státní veterinární správa, 2007

Příloha 9:

**Zpracovatelé - PORCOVNÝ - čerstvého drůbežního masa
schválené a registrované pro vnitřní obchod (ČR)**

	registrační číslo	název	PSČ	obec	kraj
1	CZ 3040	DA VID, drůbež	15 000	Praha 5-Smíchov	Hlavní město Praha
2	CZ 3035	JAKUB KUBÍN, v. o. s.	10 000	Praha 10-Strašnice	Hlavní město Praha
3	CZ 3011	K. B. R. GROUP, v. o. s.	14 000	Praha 4-Michle	Hlavní město Praha
4	CZ 6659	ROPO - drůbež, s. r. o.	18 100	Praha 8-Čimice	Hlavní město Praha
5	CZ 16087	TIPS AGRIS, spol. s r. o.	14 000	Praha 4-Michle	Hlavní město Praha
6	CZ 15877	VÁ VROVÁ	14 000	Praha 4-Nusle	Hlavní město Praha
7	CZ 3864	Josef Janda	39 701	Vnitřní Město	Jihočeský kraj
8	CZ 3856	Josef Souček - Čížová	39 831	Čížová	Jihočeský kraj
9	CZ 13401	František Šutera	67 974	Olešnice na Moravě	Jihomoravský kraj
10	CZ 6144	Stanislav Kotlár	69 106	Velké Pavlovice	Jihomoravský kraj
11	CZ 7131	Jihočeská drůbež - Kofroň, s. r. o.	35 601	Staré Sedlo	Karlovarský kraj
12	CZ 7110	ZEPHYR Františkovy Lázně, s. r. o.	35 002	Cheb 2	Karlovarský kraj
13	CZ 13544	Anna Pavlíková, bouráma chlazené drůbeže	50 801	Hořice v Podkrkonoší	Královéhradecký kraj
14	CZ 11081	LIDUŠKA HK, s. r. o.	54 101	Trutnov I	Královéhradecký kraj
15	CZ 5799	Bourání masa, porcovna drůbeže, masná výroba	70 200	Přívoz	Moravskoslezský kraj
16	CZ 5574	Jaromír Gasior	73 541	Petřvald	Moravskoslezský kraj
17	CZ 6860	KARIN, spol. s r. o.	73 601	Podlesí	Moravskoslezský kraj
18	CZ 14204	Radim Buchta	74 201	Proskovice	Moravskoslezský kraj
19	CZ 8256	Rostislav Kyncl Ing.	74 901	Vítkov	Moravskoslezský kraj
20	CZ 10492	Jaroslav Čížek	78 985	Mohelnice	Olomoucký kraj
21	CZ 14666	Kocourek Petr	77 900	Nová Ulice	Olomoucký kraj
22	CZ 8328	Kulich P	77 900	Olomouc	Olomoucký kraj
23	CZ 418	Josef Novotný	56 982	Krouna	Pardubický kraj
24	CZ 419	Zemědělské družstvo vlastníků Mrákotín	53 973	Prosetín	Pardubický kraj
25	CZ 4253	ŘEZNICTVÍ - PIRNÍK, spol. s r. o.	32 600	Plzeň 2 - Slovany, Východní Předměstí	Plzeňský kraj
26	CZ 14428	Caizl Pavel	27 329	Koleč	Středočeský kraj
27	CZ 658	Družstvo Březovice	29 424	Březovice u Ml.Boleslavě	Středočeský kraj
28	CZ 14759	E-TOM, spol. s r. o.	29 301	Mladá Boleslav I	Středočeský kraj
29	CZ 8858	Jatky Bojmany, s. r. o.	28 601	Žehušice	Středočeský kraj
30	CZ 3153	Ludmila Boušková	25 763	Trhový Štěpánov	Středočeský kraj
31	CZ 21920037	Miloš KŘEČEK-KK	25 069	Klíčany	Středočeský kraj
32	CZ 3167	Pavel Caizl	25 801	Vlašim	Středočeský kraj
33	CZ 3323	PRAGOSON, s. r. o.	28 146	Horní Kruty	Středočeský kraj
34	CZ 985	PROBIOS, a. s.	27 006	Kounov u Rakovníka	Středočeský kraj
35	CZ 7961	Topinka František Mgr.	27 306	Libušín	Středočeský kraj
36	CZ 3470	VEIN, s. r. o.	29 471	Benátky nad Jizerou I	Středočeský kraj
37	CZ 14620	Bohumil Alfery - Svět drůbeže	43 942	Postoloprty	Ústecký kraj
38	CZ 9685	CAIZL Pavel	40 502	Děčín I-Děčín	Ústecký kraj
39	CZ 11875	Eva Konečná	43 524	Lužice u Mostu	Ústecký kraj
40	CZ 4705	Petr Havel	44 101	Podbořany	Ústecký kraj
41	CZ 10260	Zdislav Sobotka	39 801	Pelhřimov	Vysočina
42	CZ 7870	Pavel Dvořák - ŘEZNICTVÍ U BŘEZÍKŮ	76 311	Želechovice nad Dřevnicí	Zlínský kraj

Zdroj: Státní veterinární správa, 2007

Příloha 10:

Zpracovatelé - MRAZÍRNY - čerstvého drůbežního masa schválené a registrované pro obchodování v rámci EU

registrační číslo	název	PSČ	obec	kraj
1 CZ 11960052	LEKKERLAND Česká republika, s. r. o.	19 300	Praha 913	Hlavní město Praha
2 CZ 982	XA VEROV, a. s.	14 200	Libuš	Hlavní město Praha
3 CZ 3655	EUROFROST CB, a.s.	37 001	Rudolfov	Jihočeský kraj
4 CZ 922	Jihočeská drůbež Mirovice, a. s.	39 806	Mirovice	Jihočeský kraj
5 CZ 923	Jihočeská drůbež Tábor, s. r. o.	39 002	Tábor	Jihočeský kraj
6 CZ 921	Jihočeská drůbež, a. s.	38 901	Vodňany II	Jihočeský kraj
7 CZ 13826	MRAZO Tábor, s. r. o.	39 002	Čekanice	Jihočeský kraj
8 CZ 6186	Akman Hodonin, s. r. o.	69 501	Hodonin	Jihomoravský kraj
9 CZ 198	Drůbež CZ, s. r. o.	67 972	Kunštát	Jihomoravský kraj
10 CZ 6579	EJRO-FLEISCH, spol. s r. o.	67 172	Miřslav	Jihomoravský kraj
11 CZ 962	MSDZ PROMT, a. s.	66 442		Jihomoravský kraj
12 CZ 75	Rovner, a. s.	60 200	Brno-jih, Třetá	Jihomoravský kraj
13 CZ 961	Velkopavlovické drůbežářské závody, a. s.	69 106	Velké Pavlovice	Jihomoravský kraj
14 CZ 6017	Zelenka, s. r. o.	63 800	Brno-sever, Lesná	Jihomoravský kraj
15 CZ 51960045	BALTAXIA, a. s.	46 346	Přívovice	Liberecký kraj
16 CZ 4502	DOLS, spol. s r. o.	47 123	Zákupy	Liberecký kraj
17 CZ 7357	FOLDA, s. r. o.	46 401	Raspenava	Liberecký kraj
18 CZ 15401	FRIGOEXIM, spol. s r. o.	47 001	Česká Lípa	Liberecký kraj
19 CZ 7355	H 2 P, s. r. o.	46 014	Liberec, Liberec XIV- Ruprechtice	Liberecký kraj
20 CZ 7358	MASO SERVIS, s. r. o.	46 311	Liberec XXX- Vratislavice nad Nisou	Liberecký kraj
21 CZ 10695	NOWACO C+C Liberec, s. r. o.	46 008	Liberec, Liberec VIII- Dolní Hanychov	Liberecký kraj
22 CZ 10746	NOWACO C+C Pardubice, s. r. o., Středisko Vichová nad Jizerou	51 241	Vichová nad Jizerou	Liberecký kraj
23 CZ 51810016	PROMINENT CZ, s. r. o.	47 129	Brniště	Liberecký kraj
24 CZ 7354	Radek Špika, BADA Špika R., Svoboda L., Sdružení fyzických osob	46 010	Liberec, Liberec XVIII- Karlínky	Liberecký kraj
25 CZ 51820073	Řeznictví a uzenářství Karapetjan, s. r. o.	46 602	Jablonec nad Nisou	Liberecký kraj
26 CZ 5727	ALIBO Praha, a. s.	74 601	Stěboňce	Moravskoslezský kraj
27 CZ 81960015	Bronislav Tesař	73 901	Baška	Moravskoslezský kraj
28 CZ 5555	David Talík, s. r. o.	73 551	Pudlov	Moravskoslezský kraj
29 CZ 2171	DIEMA, s. r. o.	73 801	Frydek	Moravskoslezský kraj
30 CZ 74	NOWACO Czech Republic, s. r. o.	74 707	Opava-Jaktař	Moravskoslezský kraj
31 CZ 5625	Richard Černý	74 101	Žilina	Moravskoslezský kraj
32 CZ 81820111	TEMPO, obchodní družstvo	74 801	Hlučín	Moravskoslezský kraj
33 CZ 952	Intergal Vrchovina, a. s.	56 501	Choceň I	Pardubický kraj
34 CZ 5407	Intergal Vrchovina, a. s., provoz Žamberk	56 401	Žamberk	Pardubický kraj
35 CZ 1070	RABBIT Trhový Štěpánov, a. s.	56 943	Jevíčko	Pardubický kraj
36 CZ 932	ADEX AGRO, a. s.	34 701	Tachov I	Plzeňský kraj
37 CZ 931	Drůbežářský závod Klatovy, a. s.	33 954	Klatovy IV	Plzeňský kraj
38 CZ 7095	Jan Špilár, Ryby - drůbež	30 100	Plzeň 3-Skvřany	Plzeňský kraj
39 CZ 4288	MRAZÍRNY PLZEŇ - DYŠINA, a. s.	33 002		Plzeňský kraj
40 CZ 3082	DANDELI FOODS, s. r. o.	25 001	Brandýs nad Labem- Stará Boleslav	Středočeský kraj
41 CZ 3140	Delvita - ATLAS, a. s.		Rudná	Středočeský kraj
42 CZ 21920486	GASTRO GARANT PRAHA, s. r. o.	27 745	Užice u Kralup nad Vltavou	Středočeský kraj
43 CZ 3084	HOPI, s. r. o. Logistické centrum	25 101	Jažovice	Středočeský kraj
44 CZ 7303	Lidl Česká republika, v. o. s.	25 001	Brandýs nad Labem- Stará Boleslav, Brandýs nad Labem	Středočeský kraj
45 CZ 3415	NOWACO Czech Republic, s. r. o.	27 801	Mikovice	Středočeský kraj
46 CZ 21740150	Řeznictví, uzenářství - Petr Musil, s. r. o.	25 261	Jeneč	Středočeský kraj
47 CZ 3408	VIDORA-porcovna chlazené drůbeže	27 716	Všetaty	Středočeský kraj
48 CZ 963	Drůbež - Vysočina, spol. s r. o.	67 602	Moravské Budějovice	Vysočina
49 CZ 14270	Jaromír Rada	59 201	Herálec	Vysočina
50 CZ 966	Kostecké uzeniny, a. s.	58 861	Kostelec u Jihlavy	Vysočina
51 CZ 581	GASTROMA, a. s.	76 813	Litenčice	Zlínský kraj
52 CZ 81	MIPL, spol. s r. o.	68 801	Uherský Brod	Zlínský kraj
53 CZ 1153	RACIOLA - JEHLIČKA, s. r. o.	68 801	Uherský Brod	Zlínský kraj

Zdroj: Státní veterinární správa, 2007

Příloha 11:

**Zpracovatelé - MRAZÍRNY - čerstvého drůbežního masa
schválené a registrované pro vnitřní obchod (ČR)**

	registrační číslo	název	PSČ	obec	kraj
1	CZ 7850	ADEX AGRO, a.s.	62 700	Slatina	Jihomoravský kraj
2	CZ 6971	ARKTIDA, spol. s r. o	62 700	Slatina	Jihomoravský kraj
3	CZ 7833	EISBERG, a. s.	66 603	Tišnov 3	Jihomoravský kraj
4	CZ 17164	Zelenka, s. r. o.	61 800	Čemovice	Jihomoravský kraj
5	CZ 7016	Gastro servis - Ing. Svoboda	72 100	Svinov	Moravskoslezský kraj
6	CZ 10372	Jaroslav Krejčí - distribuční sklad	72 529	Petřkovice	Moravskoslezský kraj
7	CZ 14759	E-TOM, spol. s r. o.	29 301	Mladá Boleslav 1	Středočeský kraj
8	CZ 4705	Petr Havel	44 101	Podbořany	Ústecký kraj
9	CZ 7851	FIALKA CZ, s. r. o.	76 001	Louky	Zlínský kraj
10	CZ 6550	Irena Chlachulová	76 361	Napajedla	Zlínský kraj
11	CZ 8185	MAKRO Cash + Carry ČR s. r. o.	76 302	Zlín - Malenovice	Zlínský kraj

Zdroj: Státní veterinární správa, 2007

Příloha 12:

**Zařízení registrovaná a schválená v souladu s nařízením Rady (EHS) č. 2782/75,
o produkci násadových vajec a kuřat chovné drůbeže a jejich uvádění na trh**

	registrační číslo	druh drůbeže	název	PSČ	obec	kraj
1	CZ 31032379	husa	Husí farma	37 401	Byňov	Jihočeský kraj
2	CZ 31034012	husa	Husí farma	37 401	Byňov	Jihočeský kraj
3	CZ 31079460	husa	Ústrašice	39 111	Ústrašice	Jihočeský kraj
4	CZ 31083140	husa	Ústrašice	39 111	Ústrašice	Jihočeský kraj
5	CZ 31083207	kachna	Středisko chovu drůbeže Strkov	39 111	Planá na Lužnici	Jihočeský kraj
6	CZ 31079459	kachna	Středisko chovu drůbeže Strkov	39 111	Planá na Lužnici	Jihočeský kraj
7	CZ 31079639	kur domácí	Ostrovec -líheň	39 833	Ostrovec	Jihočeský kraj
8	CZ 31083139	kur domácí	Ústrašice	39 111	Ústrašice	Jihočeský kraj
9	CZ 62020224	bažant	DABA, spol.s r. o.	67 126	Velký Karlov	Jihomoravský kraj
10	CZ 62020235	bažant	DABA, spol.s r. o.	67 168	Šanov nad Jevišovkou - Ernín	Jihomoravský kraj
11	CZ 62020213	bažant	DABA, spol.s r. o.	67 126	Velký Karlov	Jihomoravský kraj
12	CZ 62022169	bažant	líheň bažantů Židlochovice	66 701	Židlochovice	Jihomoravský kraj
13	CZ 62022170	bažant	odchov Knižecí les	69 164	Nosislav	Jihomoravský kraj
14	CZ 62023317	bažant	odchovna bažantů	66 491	Hrubšice	Jihomoravský kraj
15	CZ 62022158	bažant	rod chov bažantů Židlochovice	66 701	Židlochovice	Jihomoravský kraj
16	CZ 62084437	husa	Rybařství Hodonín, s. r. o	69 501	Hodonín	Jihomoravský kraj
17	CZ 62084998	husa	Rybařství Hodonín, s.r.o. - líheň	69 501	Hodonín	Jihomoravský kraj
18	CZ 62055345	kachna	provoz Moravský Krumlov	67 201	Moravský Krumlov č.p. 398	Jihomoravský kraj
19	CZ 62051936	kachna	provoz Moravský Krumlov	67 201	Rybníky	Jihomoravský kraj
20	CZ 62084998	kachna	Rybařství Hodonín, s. r. o	69 501	Hodonín	Jihomoravský kraj
21	CZ 62084381	krůta	XA VERgen, a. s.	69 605	Milotice u Kyjova	Jihomoravský kraj
22	CZ 62023092	krůta	XA VERgen, a. s.	69 642	Vracov	Jihomoravský kraj
23	CZ 62052027	kur domácí	A B R O - Zdražilek	67 167	Hrušovany nad Jevišovkou	Jihomoravský kraj
24	CZ 62055367	kur domácí	A B R O - Zdražilek	67 167	Hrušovany nad Jevišovkou	Jihomoravský kraj
25	CZ 62083942	kur domácí	AGROPODNIK Hodonín, a. s.	69 613	Šardice	Jihomoravský kraj
26	CZ 62082941	kur domácí	AGROPODNIK Hodonín, a. s.	69 605	Milotice u Kyjova	Jihomoravský kraj
27	CZ 62083931	kur domácí	AGROPODNIK Hodonín, a. s.	69 602	Ratiškovice 1271	Jihomoravský kraj
28	CZ 62083920	kur domácí	AGROPODNIK Hodonín, a. s.	69 601	Rohatec	Jihomoravský kraj
29	CZ 62051802	kur domácí	Bantice	67 161	Bantice	Jihomoravský kraj
30	CZ 62080051	kur domácí	BLATNIE, a. s.	69 671	Blatnice pod Sv. Antonínkem	Jihomoravský kraj
31	CZ 62020651	kur domácí	drůbežárna Brod nad Dyjí	69 201	Brod nad Dyjí	Jihomoravský kraj
32	CZ 62046569	kur domácí	Havraníky	66 902	Havraníky	Jihomoravský kraj
33	CZ 62051778	kur domácí	chov drůbeže Žabčice	66 463	Žabčice	Jihomoravský kraj
34	CZ 62051789	kur domácí	Integra, a. s.	66 463	Orlovice	Jihomoravský kraj
35	CZ 62084459	kur domácí	JASENOVÁ, spol. s r. o	69 671	Blatnička	Jihomoravský kraj
36	CZ 62051453	kur domácí	Kozlány	68 341	Kozlány u Výškova	Jihomoravský kraj
37	CZ 62051767	kur domácí	líheň Přisnotice	66 463	Přisnotice	Jihomoravský kraj
38	CZ 62054210	kur domácí	MACH DRUBEŽ, a. s	67 961	Křetin	Jihomoravský kraj
39	CZ 62080398	kur domácí	NEOKLAS, a. s.	69 613	Šardice	Jihomoravský kraj
40	CZ 62055479	kur domácí	odchovna kuřic	66 463	Unkovice	Jihomoravský kraj
41	CZ 62054153	kur domácí	Odchovné zařízení	66 448	Moravany u Bma	Jihomoravský kraj
42	CZ 62051464	kur domácí	Odchovné zařízení	66 701	Židlochovice	Jihomoravský kraj
43	CZ 62084415	kur domácí	Odchovné zařízení	69 611	Mutěnice	Jihomoravský kraj
44	CZ 62051790	kur domácí	Práče	67 161	Práče	Jihomoravský kraj
45	CZ 62046615	kur domácí	Šatov	67 122	Šatov	Jihomoravský kraj
46	CZ 62084426	kur domácí	XA VERgen, a. s.	69 650	p.Moravany	Jihomoravský kraj

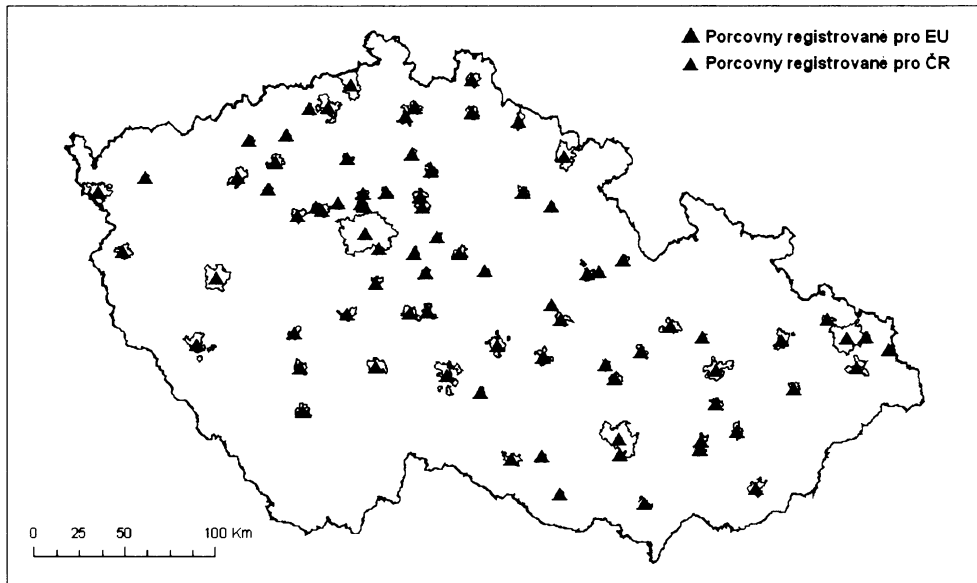
	registrační číslo	druh drůbeže	název	PSČ	obec	kraj
47	CZ 41007271		XA VERgen, a s	35 708	Dolina, p Krajková	Karlovarský kraj
48	CZ 52015058	kachna	PERENA, spol. s r. o. Klamoš	50 351	Klamoš	Královéhradecký kraj
49	CZ 52068483	kachna	PERENA, spol. s r. o. Dobřenice	50 325	Dobřenice	Královéhradecký kraj
50	CZ 52063556	kachna	PERENA, spol. s r. o. Hlušice	50 356	Hlušice	Královéhradecký kraj
51	CZ 52063567	kachna	PERENA, spol. s r. o. Hlušičky	50 356	Hlušičky	Královéhradecký kraj
52	CZ 52063545	kachna	PERENA, spol. s r. o. Chlumec nad Cidlinou	50 351	Chlumec nad Cidlinou	Královéhradecký kraj
53	CZ 52063512	kachna	PERENA, spol. s r. o. Chudonice	50 401	Chudonice	Královéhradecký kraj
54	CZ 52064658	kachna	PERENA, spol. s r. o. Lišičky	50 351	Lišičky	Královéhradecký kraj
55	CZ 52063534	kachna	PERENA, spol. s r. o. Luková	50 363	Luková	Královéhradecký kraj
56	CZ 52063523	kachna	PERENA, spol. s r. o. Smidarská Lhota	50 353	Smidarská Lhota	Královéhradecký kraj
57	CZ 52064669	kachna	PERENA, spol. s r. o. Třesice	50 365	Třesice	Královéhradecký kraj
58	CZ 52063589	kur domácí	MACH DRŮBEŽ, a s. Skalice	50 303	Skalice	Královéhradecký kraj
59	CZ 52063590	kur domácí	MACH DRŮBEŽ, a s. Skalička	50 341	Skalička	Královéhradecký kraj
60	CZ 52063602	kur domácí	MACH DRŮBEŽ, a s. Smiřice	50 303	Smiřice	Královéhradecký kraj
61	CZ 52063455	kur domácí	MAVE JIČÍN, a s. Drahoraz	50 732	Kopidno-Drahoraz	Královéhradecký kraj
62	CZ 52063444	kur domácí	MAVE JIČÍN, a s. Dřevěnice	50 713	Dřevěnice	Královéhradecký kraj
63	CZ 52012099	kur domácí	VOSPOL, spol. s r. o	51 732	Přepychy č.80	Královéhradecký kraj
64	CZ 52063499	kur domácí	XA VERgen, a s., provoz Dolní Přím	50 316	Dolní Přím	Královéhradecký kraj
65	CZ 52014158	kur domácí	XA VERgen, a s., provoz Police nad Metují	54 954	Police nad Metují	Královéhradecký kraj
66	CZ 52063488	kur domácí	XA VERgen, a s., provoz Teplice nad Metují	54 957	Teplice nad Metují	Královéhradecký kraj
67	CZ 52063613	kur domácí	XA VERgen, a s., farma Bezděkov nad Metují	54 931	Bezděkov nad Metují	Královéhradecký kraj
68	CZ 52063624	kur domácí	XA VERgen, a s., farma Dvůr Králové	54 401	Dvůr Králové nad Labem	Královéhradecký kraj
69	CZ 81041419	kur domácí	Agropodnik Dvorce, a s.	79 368	Dvorce	Moravskoslezský kraj
70	CZ 81042544	kur domácí	BEST, spol. s r. o.	79 331	Světlá Hora	Moravskoslezský kraj
71	CZ 81047482	kur domácí	BEST, spol. s r. o.	79 373	Město Albrechtice	Moravskoslezský kraj
72	CZ 81059801	kur domácí	BEST, spol. s r. o.	79 201	Milovice nad Opavou	Moravskoslezský kraj
73	CZ 81047471	kur domácí	BEST, spol. s r. o., farma Kravaře	74 721	Kravaře	Moravskoslezský kraj
74	CZ 81047505	kur domácí	BEST, spol. s r. o.	74 301	Bravinné	Moravskoslezský kraj
75	CZ 81040698	kur domácí	BEST, spol. s r. o.	74 707	Opava-Jaktař	Moravskoslezský kraj
76	CZ 81047448	kur domácí	DENAS, spol. s r. o.	74 254	Bartošovice	Moravskoslezský kraj
77	CZ 81060331	kur domácí	Farma Doubrava, s. r. o.	73 533	Doubrava u Orlové	Moravskoslezský kraj
78	CZ 81060342	kur domácí	Farma Doubrava, s. r. o.	73 532	Rychvald u Karviné	Moravskoslezský kraj
79	CZ 81047460	kur domácí	Hrabství	74 745	Hrabství	Moravskoslezský kraj
80	CZ 81047459	kur domácí	Jakubčovice	74 745	Jakubčovice	Moravskoslezský kraj
81	CZ 81047426	kur domácí	Karel Grim Farma Rohov	74 726	Rohov	Moravskoslezský kraj
82	CZ 81030697	kur domácí	Karel Grim, Farma Grim	74 901	Vitkov-Podhradí	Moravskoslezský kraj
83	CZ 81047415	kur domácí	Rostislav Sýkora	73 923	Stará Ves n.O 158	Moravskoslezský kraj
84	CZ 81047583	kur domácí	SCHROM FARMS, spol. s r. o.	74 301	Melč	Moravskoslezský kraj
85	CZ 81047572	kur domácí	SCHROM FARMS, spol. s r. o.	74 253	Kunin	Moravskoslezský kraj
86	CZ 81047561	kur domácí	SCHROM FARMS, spol. s r. o.	74 301	Bilovec	Moravskoslezský kraj
87	CZ 81047594	kur domácí	SCHROM FARMS, spol. s r. o.	74 258	Přibor	Moravskoslezský kraj
88	CZ 81041992	kur domácí	Václav Kremzer - RCHD	74 770	Komárov	Moravskoslezský kraj
89	CZ 81026838	kur domácí	Zbyněk Remelka, Farma Hlubočec	74 769	Hlubočec	Moravskoslezský kraj
90	CZ 81047550	kur domácí	ZEMPRO Opava, a. s.	74 705	Opava - Kateřinky	Moravskoslezský kraj
91	CZ 71052421	kachna	Rybařství a chov drůbeže Zdeněk Horák, s. r. o.	78 391	Uničov	Olomoucký kraj
92	CZ 71047447	kur domácí	Integra, a s.	66 463	Záběčice	Olomoucký kraj
93	CZ 71049719	kur domácí	MACH DRŮBEŽ, a s.	78 401	Litomyšl	Olomoucký kraj
94	CZ 71005317	kur domácí	STATEK Prostějov, s. r. o.	79 601	Prostějov	Olomoucký kraj
95	CZ 71005306	kur domácí	XA VERgen, a s.	25 101	Říčany u Prahy	Olomoucký kraj
96	CZ 71005463	kur domácí	XA VERgen, a s.	25 101	Říčany u Prahy	Olomoucký kraj
97	CZ 53041698	kur domácí	Hospodářství Albrechtice	56 301	Albrechtice u Lanškrouna	Pardubický kraj
98	CZ 53041924	kur domácí	Hospodářství Boršov	56 921	Boršov	Pardubický kraj
99	CZ 53041979	kur domácí	Hospodářství Brteč	56 601	Brteč u Vysokého Mýta	Pardubický kraj
100	CZ 53041913	kur domácí	Hospodářství Březová	56 902	Březová	Pardubický kraj
101	CZ 53041991	kur domácí	Hospodářství Budislav	56 965	Budislav	Pardubický kraj
102	CZ 53041980	kur domácí	Hospodářství Desná	57 001	Desná	Pardubický kraj
103	CZ 53041946	kur domácí	Hospodářství Dětřichov	56 932	Dětřichov	Pardubický kraj
104	CZ 53086439	kur domácí	Hospodářství Holotín	53 501	Holotín	Pardubický kraj
105	CZ 53041935	kur domácí	Hospodářství Janov	56 955	Janov	Pardubický kraj
106	CZ 53042206	kur domácí	Hospodářství Jarošov	56 966	Jarošov	Pardubický kraj
107	CZ 53047357	kur domácí	Hospodářství Křenov	56 922	Křenov	Pardubický kraj
108	CZ 53046413	kur domácí	Hospodářství Kunčina	56 924	Kunčina	Pardubický kraj
109	CZ 53050991	kur domácí	Hospodářství Malá Čeperka	53 002	Pardubice	Pardubický kraj
110	CZ 53049056	kur domácí	Hospodářství Mělice	53 501	Přelouč	Pardubický kraj
111	CZ 53051004	kur domácí	Hospodářství Mladějov	56 935	Mladějov na Moravě	Pardubický kraj
112	CZ 53041968	kur domácí	Hospodářství Netřeby	56 002	Netřeby	Pardubický kraj
113	CZ 53041687	kur domácí	Hospodářství Rybník	56 601	Rybník u České Třebové	Pardubický kraj
114	CZ 53048000	kur domácí	Hospodářství Sklené	56 802	Sklené	Pardubický kraj
115	CZ 53041957	kur domácí	Hospodářství Skořenice	56 101	Skořenice	Pardubický kraj
116	CZ 53046424	kur domácí	Hospodářství Třebořov	56 933	Třebořov	Pardubický kraj
117	CZ 53041902	kur domácí	Lihně Litomyšl	57 001	Litomyšl	Pardubický kraj
118	CZ 53041621	kur domácí	VAJAX, a s. Choceň	56 501	Choceň	Pardubický kraj

	registrační číslo	druh drůbeže	název	PSČ	obec	kraj
119	CZ 32035452	krůta	XA VERgen, a. s.	33 901	Otin	Plzeňský kraj
120	CZ 32041347	krůta	XA VERgen, a. s.	33 901	Otin	Plzeňský kraj
121	CZ 32035474	krůta	XA VERgen, a. s.	33 501	Dvorec	Plzeňský kraj
122	CZ 32035463	krůta	XA VERgen, a. s.	34 022	Nýrsko	Plzeňský kraj
123	CZ 32095504	krůta	XA VERgen, a. s.	34 802	Bojeňnice	Plzeňský kraj
124	CZ 32038602	kur domácí	Česká drůbež, s. r. o.	34 507	Všeruby	Plzeňský kraj
125	CZ 32042315	kur domácí	Česká drůbež, s. r. o.	34 601	Hořšovský Týn	Plzeňský kraj
126	CZ 21062157	kachna	Perena, spol. s r. o.	28 908	Běrunice	Středočeský kraj
127	CZ 21055496	kur domácí	XA VERgen, a. s.	25 081	Nehvizdy	Středočeský kraj
128	CZ 21055586	kur domácí	XA VERgen, a. s.	28 601	Horky 7	Středočeský kraj
129	CZ 21055553	kur domácí	XA VERgen, a. s.	25 801	Jinošov, pošta Vlašim	Středočeský kraj
130	CZ 42019512	kur domácí	Libotnice odchovna	41 201	Litoměřice	Ústecký kraj
131	CZ 42019556	kur domácí	Proagro, a. s.	40 722	Benešov nad Ploučnicí	Ústecký kraj
132	CZ 42019567	kur domácí	Proagro, a. s.	40 742	Markvartice	Ústecký kraj
133	CZ 42019871	kur domácí	XA VERgen, a. s.	43 982	Vroutek	Ústecký kraj
134	CZ 42019848	kur domácí	XA VERgen, a. s.	43 801	Žatec	Ústecký kraj
135	CZ 42019860	kur domácí	XA VERgen, a. s.	43 801	Žatec	Ústecký kraj
136	CZ 42019624	kur domácí	XA VERgen, a. s.	44 101	A. P. Podbořany	Ústecký kraj
137	CZ 42019859	kur domácí	XA VERgen, a. s.	44 001	Louny	Ústecký kraj
138	CZ 42019859	kur domácí	XA VERgen, a. s.	44 001	Louny	Ústecký kraj
139	CZ 61033283	husa	chov hus Rohozná	58 844	Rohozná	Vysočina
140	CZ 61083031	husa	líheň housat Rohozná	58 844	Rohozná	Vysočina
141	CZ 61029187	kur domácí	drůbežárna Pelhřimov	39 301	Pelhřimov	Vysočina
142	CZ 61033250	kur domácí	chov Cejle	58 851	Cejle	Vysočina
143	CZ 61033249	kur domácí	chov Dolní Cerekev	58 845	Dolní Cerekev	Vysočina
144	CZ 61014271	kur domácí	chov Golčův Jeníkov	58 282	Golčův Jeníkov	Vysočina
145	CZ 61014260	kur domácí	chov Habry I a II	58 281	Habry	Vysočina
146	CZ 61033272	kur domácí	chov Kostelec	58 861	Kostelec u Jihlavy	Vysočina
147	CZ 61079801	kur domácí	chov Náměšť nad Oslavou	67 571	Náměšť nad Oslavou	Vysočina
148	CZ 61079812	kur domácí	chov Sedlec	67 571	Sedlec	Vysočina
149	CZ 61079687	kur domácí	chov Vaneč	67 571	Vaneč	Vysočina
150	CZ 61083020	kur domácí	líheň Dolní Cerekev	58 845	Dolní Cerekev	Vysočina
151	CZ 61015564	kur domácí	líheň Habry	58 281	Habry	Vysočina
152	CZ 61079788	kur domácí	líheň Homí Lhotice	67 572	Homí Lhotice	Vysočina
153	CZ 61079665	kur domácí	líheň Studenec	67 502	Studenec	Vysočina
154	CZ 61079676	kur domácí	odchovna Častotice	67 571	Častotice	Vysočina
155	CZ 61021055	kur domácí	odchovna Čermovice	39 494	Čermovice	Vysočina
156	CZ 61079799	kur domácí	rybník Nový Studenecký-Stejskal	67 502	Koněšín	Vysočina
157	CZ 72075506	kur domácí	Fama Bynina	75 701	Bynina	Zlínský kraj
158	CZ 72007129	kur domácí	Fama Újezdec	68 734	Újezdec u Luhačovic	Zlínský kraj
159	CZ 72007130	kur domácí	Provoz Boršice	68 709	Boršice u Buchlovic	Zlínský kraj
160	CZ 72007152	kur domácí	Provoz Prakšice	68 756	Prakšice	Zlínský kraj
161	CZ 72007141	kur domácí	Provoz Stříbmice	68 709	Stříbmice	Zlínský kraj
162	CZ 72007118	kur domácí	Provoz Uherský Ostroh	68 724	Uherský Ostroh	Zlínský kraj

Zdroj: Státní veterinární správa, 2007

Příloha 13:

Porcovny registrované pro vnitřní trh a obchodování v rámci EU

Zdroj: Vlastní zpracování dat z evidence Státní veterinární zprávy, 2007

Rozmístění farem pro výkrm jatečné drůbeže a zpracovatelských závodů (stav v roce 1986)

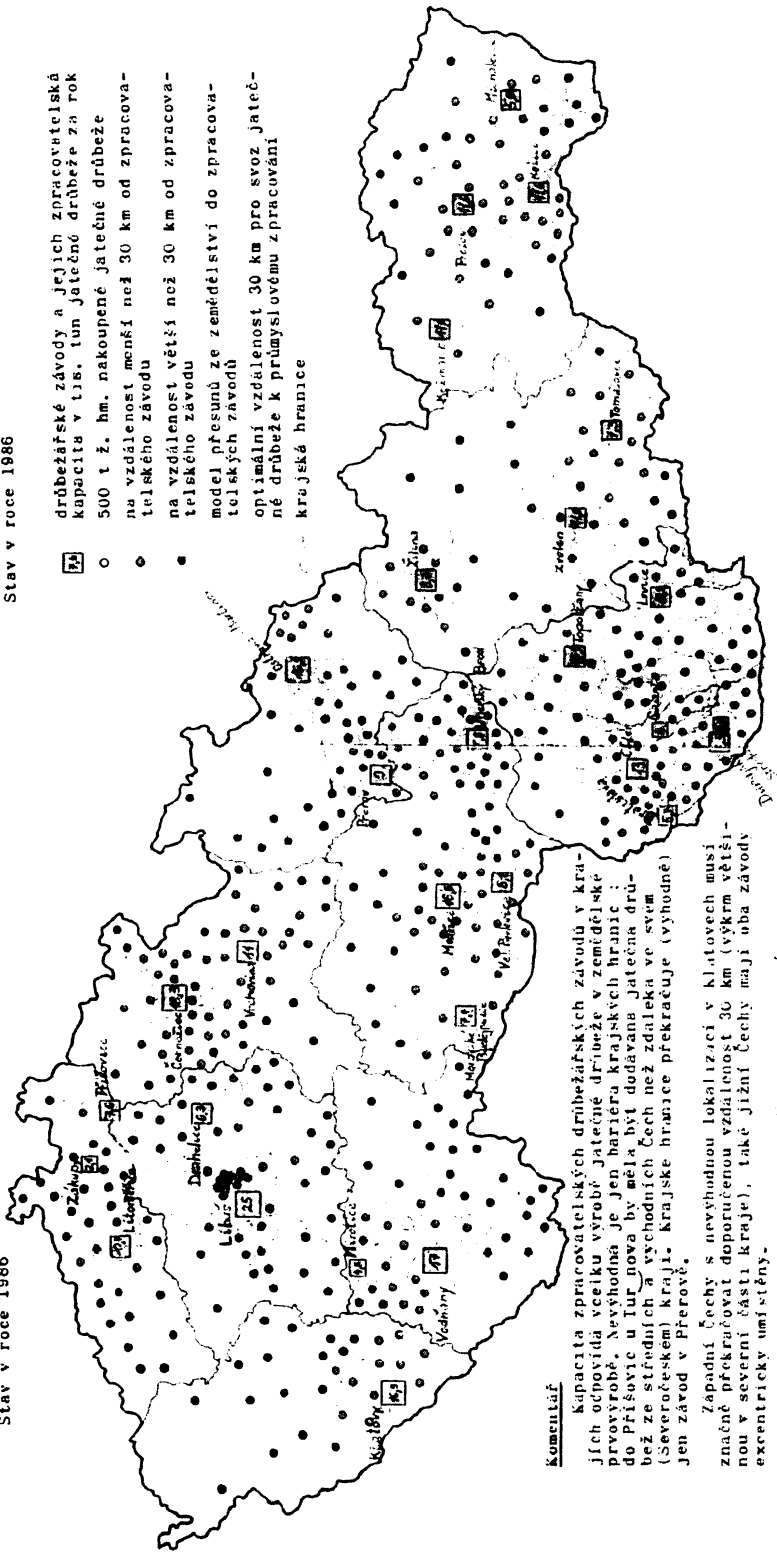
J A T E Č N Á D R Ů B E Ź

Rozmístění výkrmu a zpracovatelských závodů.
Stav v roce 1986

J A T E Č N Á D R Ů B E Ź

Rozmístění výkrmu a zpracovatelských závodů.
Stav v roce 1986

- ▣ drůbežářské závody a jejich zpracovatelská kapacita v tis. tun jatečné drůbeže za rok
- 500 t ž. hm. nakoupené jatečné drůbeže na vzdálenost menší než 30 km od zpracovatelského závodu
- na vzdálenost větší než 30 km od zpracovatelského závodu
- model přesunů ze zemědělství do zpracovatelských závodů
- optimální vzdálenost 30 km pro svoz jatečné drůbeže k průmyslovému zpracování krajské hranice

Komentář

Kapacita zpracovatelských drůbežářských závodů v krajích odpovídá vcelku výrobní jatečné drůbeže v zemědělské provýrobě. Nevýhodná je jen bariéra krajských hranic: do Příšovic u Turnova by měla být dodávána jatečná drůbež ze středních a východních Čech než zdaleka ve svém (Severočeském) kraji. Krajské hranice překračuje (vyhodně) jen závod v Přerově.

Zapadní Čechy s nevýhodnou lokalizací v Klatovech musí značně překračovat doporučenou vzdálenost 30 km (výkrm větší nou v severní části kraje), také jižní Čechy mají oba závody excentricky umístěny.

Výhodnější lokalizaci zpracování drůbeže má celé Stověžsko, jižní Morava a také Praha zásilhou velkovýkrmů v Xaverově, která je hlavním dodavatelem do největšího československého závodu v Praze - Libuši.

Příloha 15:

Řetězce a prodejny zařazené do provedeného průzkumu

Řetězec	Prodejna
Globus	Čakovice
	Černý most
Hypemova	Chodov
	Nové Butovice
Interspaar	Hostivař
	Štěrboholy
Tesco	Anděl
	Eden
	Letňany
	Skalka
Kaufland	Michle
Albert	Můstek
	Muzeum
	Palác Flóra
	Strašnice
Billa	Prosek
	Strašnice
Delvita	Dejvice
	Malešice
Lidl	Horní Počernice
	Hrdlořezy
Plus	Bílá Labuť
	Malešická
	Letňany

Zdroj: Vlastní průzkum